

Pk-ifrs:n vaikutukset tilitoimistojen työhön Suomessa

Laskentatoimi
Maisterin tutkinnon tutkielma
Kaisa Ylpekkala
2011

PK-IFRS:N VAIKUTUKSET TILITOIMISTOJEN TYÖHÖN SUOMESSA

Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten pk-ifrs vaikuttaa tilitoimistojen työhön Suomessa, mikäli pienet ja keskisuuret yritykset alkavat soveltaa kyseistä normistoa. Tavoitteena oli tutkia pk-ifrs:n vaikutuksia tilitoimistojen liiketoimintaan, henkilöstöön ja kirjanpitojärjestelmiin.

Lähdeaineisto

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Teoreettisen osuuden aineistona käytettiin sekä kotimaista että ulkomaista ammattikirjallisuutta, lehtiartikkeleita ja aikaisempia tutkimuksia. Empiirisen osuuden aineisto kerättiin haastattelemalla viittä tilitoimistoalan, ifrs:n ja pk-ifrs:n tuntevaa henkilöä. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina.

Tulokset

Tutkimustulokset osoittavat, että pk-ifrs:n käyttöönotto vaikuttaa erityisesti tilitoimistojen liiketoimintaan ja henkilöstöön, mutta ei niinkään kirjanpitojärjestelmiin. Liiketoimintaan pk-ifrs:n vaikutukset heijastuvat ennen kaikkea kustannusten nousuna lähinnä työmäärän ja koulutustarpeiden lisääntymisestä johtuen. Kustannusten nousu tullaan kuitenkin siirtämään asiakashintoihin. Sen sijaan pk-ifrs:n käyttöönotto ei vaikuta olennaisesti tilitoimistojen asiakasmääriin, sulautumisiin tai kasvuun ja kansainvälistymiseen. Tilitoimiston koolla ei ole välttämättä merkitystä siihen, kannattako tilitoimiston tarjota pk-ifrs-palveluita. Henkilöstöpuolella pk-ifrs koskee tilinpäätöstaitoisia kirjanpitäjiä. Heidän kohdalla standardi tarkoittaa koulutustarpeiden lisääntymistä ja uudenlaisen ajattelutavan omaksumista. Käytännössä standardi kiinnostanee enemmän nuoria kuin vanhempia alan henkilöitä, mutta ongelmaksi voi koitua se, että nuoret eivät ole kovinkaan kiinnostuneita työskentelemään tilitoimistoissa. Kirjanpitojärjestelmiin pk-ifrs ei juuri vaikuta, koska järjestelmiä käytetään lähinnä juoksevaan kirjanpitoon ja pk-ifrs puolestaan sääntelee tilinpäätöksiä.

Avainsanat

Pk-ifrs, pk-yritys, tilitoimisto

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen taustaa	1
1.2	Tutkimusongelma	2
1.3	Tutkimuksen toteutus.....	3
1.4	Tutkimuksen rakenne.....	4
2	PK-IFRS.....	4
2.1	Kansainvälinen tilinpäätösharmonisointi.....	4
2.2	Pk-ifrs-standardi.....	7
2.3	Pk-ifrs suomalaisessa kontekstissa	9
3	PK-IFRS:N, IFRS:N JA SUOMALAISEN SÄÄNNÖSTÖN EROT	11
3.1	Yleistä	11
3.2	Tilinpäätöksen esittäminen	12
3.3	Konsernitilinpäätöksen laatiminen	14
3.4	Arvostus- ja jaksotussäännöt	15
3.4.1	Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus	15
3.4.2	Rahoitusinstrumentit	17
3.4.3	Varaukset	18
3.4.4	Yrityshankinnat.....	19
4	PK-YRITYSTEN JA TILITOIMISTOJEN SUHDE	19
4.1	Pk-yritykset Suomessa.....	19
4.2	Tilitoimistojen rooli yritysten taloushallinnossa.....	20
5	AIKAISEMPI TUTKIMUS - PK-IFRS:N HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET	22
5.1	Pk-ifrs:n haasteet.....	22
5.2	Pk-ifrs:n mahdollisuudet.....	28
6	TUTKIMUSMENETELMÄ.....	31
6.1	Tutkimusmenetelmän valinta.....	31
6.2	Tutkimusaineiston kerääminen	32
6.3	Tutkimusaineiston analysointi	34
7	TUTKIMUSTULOKSET	34
7.1	Vaikutukset liiketoimintaan.....	34
7.2	Vaikutukset henkilöstöön	49
7.3	Vaikutukset kirjanpitojärjestelmiin.....	57

8	YHTEENVETETO	58
8.1	Johtopäätökset.....	58
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita.....	64
	LÄHTEET	66
	LIITTEET	71

KÄSITTEET

EU	Euroopan unioni
FAS	Finnish Accounting Standards
FASB	Financial Accounting Standards Board
FRSSE	Financial Reporting Standard for Smaller Entities
IAS	International Accounting Standard
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standard
IFRS for SMEs	International Financial Reporting Standard for Small and Medium- sized Entities
IOSCO	International Organization of Securities Commissions
KILA	Kirjanpitolautakunta
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles
YK	Yhdistyneet Kansakunnat

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Pienten ja keskisuurten yritysten tilinpäätösstandardien harmonisointitarpeesta on käyty keskustelua koko 2000-luvun ajan. Pk-yritysten merkitys koko maailman taloudelle on huomattava ja globalisaation myötä myös pk-yritykset ovat kansainvälistymässä; nykyisin yhä useammalla pk-yrityksellä on esimerkiksi kansainvälisiä sijoittajia tai ne kuuluvat kansainväliseen konserniin. (Müllerová ym., 2010.) Lähtökohtaisesti eri maiden tilinpäätöskäytännöt poikkeavat kuitenkin toisistaan niin paljon, ettei tilinpäätösinformaatio ole vertailukelpoista eri maissa toimivien yritysten välillä. Kansainvälistyminen ja pääomien yhä vapaampi liikkuvuus ovatkin johtaneet siihen, että tilinpäätöskäytäntöjen harmonisointi on koettu tarpeelliseksi, jotta tilinpäätösten parempi vertailtavuus olisi mahdollista. (Haaramo & Rätty, 2009.)

Kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja julkaiseva IASB on vastannut pk-yritysten tilinpäätösten harmonisointitarpeeseen laatimalla pk-yrityksille oman kansainvälisen tilinpäätösstandardin. IASB katsoi tarpeelliseksi laatia pk-yrityksille oman standardin, koska ifrs-normisto on laadittu selkeästi julkisesti noteerattujen yritysten sidosryhmien tarpeita ajatellen eikä se huomio niinkään pk-yritysten sidosryhmien tarpeita. IASB:n mukaan ifrs-standardien noudattaminen tarkoittaa yleensä myös epäedullista kustannus-hyötysuhdetta pk-yrityksille tilinpäätöksen laatijan näkökulmasta. IFRS for SMEs eli pk-ifrs on kevennetty versio laajasta ifrs:stä ja IASB:n mukaan sen tarkoitus on palvella sellaisia pk-yrityksiä, joiden arvopapereita ei noteerata julkisesti ja jotka haluavat julkaista yleiseen tarkoitukseen laaditun tilinpäätöksen. Pk-ifrs:n kehitystyö aloitettiin jo vuonna 2003 ja lopullinen versio standardista julkaistiin 9.7.2009. (IASB.)

Pk-ifrs on herättänyt keskustelua jo standardin valmisteluvaiheista lähtien. Osa aikaisemmasta tutkimuksesta perustuikin esimerkiksi pk-ifrs:ää koskeviin keskustelupapereihin tai standardiluonnokseen, sillä lopullinen standardi julkaistiin vasta reilu vuosi sitten. Aikaisemmissa tutkimuksissa pk-ifrs:ää on tutkittu erityisesti tilinpäätöksen laatijan ja tilinpäätöksen käyttäjän näkökulmasta selvittämällä pk-ifrs:n mahdollisia hyötyjä ja haittoja (esimerkiksi Bertoni & De Rosa, 2010; Müllerová ym., 2010; Quagli, 2010; Eierle & Haller, 2009; Nerudova & Bohusova, 2008; Di Pietra ym., 2008 ja Evans ym., 2005). Aikaisemman

tutkimuksen keskeiset tulokset voidaan tiivistää seuraavasti: pk-ifrs parantaa tilinpäätösten vertailukelpoisuutta, mikä hyödyttää esimerkiksi kansainvälisiä sijoittajia, mutta toisaalta pk-ifrs:n implementointikustannukset ovat suuret ja standardi ei hyödytä pk-yritysten tyypillisiä sidosryhmiä. Lisäksi standardin soveltaminen on liian raskasta ja monimutkaista ja myös kustannus-hyötysuhde on epäedullinen tilinpäätöksen laatijalle.

Aikaisemmissa tutkimuksissa korostuu siis tilinpäätöksen laatijan ja tilinpäätöksen käyttäjäryhmien näkökulma. Sen sijaan esimerkiksi tilitoimistonäkökulma on jäänyt vähemmälle huomiolle eli aikaisemmassa tutkimuksessa ei ole juurikaan selvitetty sitä, minkälaisia muutoksia ja haasteita pk-ifrs aiheuttaisi tilitoimistoalan yrityksissä.

1.2 Tutkimusongelma

Tutkimuksen tavoitteena on vastata seuraavaan tutkimusongelmaan:

Miten pk-ifrs vaikuttaa tilitoimistojen työhön Suomessa, mikäli pienet ja keskiuuret yritykset alkavat soveltaa kyseistä standardia?

Tutkimuksen tarkoitus on tutkia pk-ifrs:n vaikutuksia tilitoimistojen 1) liiketoimintaan, 2) henkilöstöön ja 3) kirjanpitojärjestelmiin. Tutkimuksessa keskitytään pk-ifrs:n vaikutusten tutkimiseen vain edellä mainittujen teemojen kautta eli tarkoitus ei ole selvittää muita mahdollisia pk-ifrs:n tilitoimistokenttään aiheuttamia muutoksia. Tutkittavat teemat on muodostettu aikaisemman tutkimuksen perusteella siten, että teemojen valinnassa on huomioitu niiden relevanttius tutkimusongelman kannalta. Aikaisemmassa tutkimuksessa teemat ovat tulleet esille enimmäkseen tilinpäätöksen laatijan näkökulmasta, mutta tässä tutkimuksessa näkökulmaksi on valittu tilitoimistot. Tutkimuksessa ei syvennytä yksityiskohtaisesti koko pk-ifrs-standardiin, vaan standardista tuodaan esille ainoastaan tutkimusongelman kannalta merkityksellisiä kohtia.

Tutkimusongelma on ajankohtainen, koska lopullinen pk-ifrs-standardi on jo julkaistu, mutta sitä ei ole otettu vielä käyttöön. Tilitoimisto-näkökulma puolestaan on mielenkiintoinen, koska aikaisemmissa pk-ifrs:ään liittyvissä tutkimuksissa tilitoimisto-näkökulma on jäänyt vähäiseksi. Erityisesti Suomessa pk-ifrs:n käyttöönoton voidaan olettaa vaikuttavan jollain tavalla tilitoimistojen työhön, koska suomalaisista yrityksistä lähes kaikki ovat kooltaan

pieniä tai keskisuuria ja Ahvenniemen (2008) mukaan kaikista yrityksistä yli 90 % on ulkoistanut taloushallintonsa tilitoimistoille. Mikäli nämä yritykset ottavat käyttöön pk-ifs:n vapaaehtoisena tai pakollisena, on sillä välitön vaikutus tilitoimistojen työhön. Tästä johtuen on tärkeää selvittää tarkemmin pk-ifs:n vaikutuksia tilitoimistojen työhön jo ennen standardin käyttöönottoa, jotta käyttöönottovaiheessa tilitoimistoilla olisi hyvät valmiudet standardin soveltamiseen. Rädyn (2005) mukaan standardin käyttöönotosta päätetään kansallisesti tai alueellisesti eli Suomen kohdalla soveltamismahdollisuudet riippuvat EU:n päätöksistä. Vielä ei tiedetä, tuleeko soveltaminen ylipäättänsä mahdolliseksi EU:n jäsenmaissa ja jos tulee, niin mihin yrityksiin sitä sovelletaan ja perustuuko soveltaminen pakollisuuteen vai vapaaehtoisuuteen.

1.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutetaan laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena voidaan pitää jonkin ilmiön tai tapahtuman kuvaamista, tietyn toiminnan ymmärtämistä tai teoreettisen tulkinnan antamista jollekin ilmiölle (Tuomi & Sarajärvi, 2002). Laadullinen tutkimus valittiin, koska tutkimuksen ongelmana on ilmiö, joka ei ole vielä toteutunut ja jota ei myöskään tunneta kovin hyvin. Tästä johtuen laadullisen tutkimusmenetelmän valinta on perusteltua, koska laadullista tutkimusta voidaan pitää hypoteesittomana eli tutkijalla ei ole lukkoonlyötyjä ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista (Eskola & Suoranta, 2008).

Tutkimuksen teoreettisen osuuden aineistona käytetään sekä kotimaista että ulkomaista ammattikirjallisuutta, lehtiartikkeleita ja aikaisempia tutkimuksia. Aikaisemmat tutkimukset aineistona käsittävät julkaistujen tutkimusten lisäksi julkaisemattomat tutkimukset eli työpaperit.

Tutkimuksen empiiristä osuutta varten suoritetaan viisi haastattelua. Haastattelut ovat luonteeltaan teemahaastatteluja eli niissä keskustellaan jokseenkin vapaamuotoisesti etukäteen määritellyistä teemoista. Haastattelujen ja erityisesti teemahaastattelujen suorittaminen on perusteltua, koska pk-ifs:ää ei vielä sovelleta käytännössä ja tästä johtuen tutkimusongelman objektiivinen tarkastelu on mahdotonta. Haastatteluihin valitaan ainoastaan henkilöitä, jotka tuntevat tilitoimistoalan, ifs:n ja pk-ifs:n, jotta pk-ifs:n mahdollisista vaikutuksista tilitoimistojen työhön saataisiin mahdollisimman hyvä käsitys. Kaikki

haastattelut nauhoitetaan ja muunnetaan tekstimuotoon ennen analyysia, jotta haastattelut pystytään analysoimaan mahdollisimman tarkasti.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Johdannon jälkeisessä kappaleessa käsitellään kansainvälistä tilinpäätösharmonisointia sekä esitellään yleisellä tasolla pk-ifrs-standardi ja sen soveltuminen suomalaiseen ympäristöön. Kolmannessa kappaleessa käydään läpi tärkeimpiä pk-ifrs:n, ifrs:n ja suomalaisen säännösten eroja ensin yleisellä tasolla ja sen jälkeen tilinpäätöksen esittämiseen, konsernitilinpäätöksen laatimiseen sekä arvostus- ja jaksotussääntöihin keskittyen. Neljännessä kappaleessa pohditaan pk-yritysten ja tilitoimistojen suhdetta tarkastelemalla suomalaista yritysrakennetta ja tilitoimistojen roolia yritysten taloushallinnon hoitamisessa. Viidennessä kappaleessa syvennytään aikaisempaan tutkimukseen. Kuudennessa kappaleessa esitellään tutkimusmenetelmä ja sen valintaperusteet sekä kerrotaan, kuinka aineisto on kerätty ja analysoitu. Seitsemännessä kappaleessa käydään läpi tutkimustulokset aihe-alueittain. Kahdeksannessa kappaleessa esitetään tutkimuksen perusteella tehdyt johtopäätökset, pohditaan tutkimuksen luotettavuutta sekä esitetään mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 PK-IFRS

2.1 Kansainvälinen tilinpäätösharmonisointi

1970-luvulla tapahtui merkittäviä muutoksia laskentatoimen sääntelyn parissa. Eri puolilla maailmaa perustettiin lähes samanaikaisesti useita toimielimiä vastaamaan tilinpäätösstandardien antamisesta. Tärkeimpinä mainittakoon FASB, joka on Yhdysvalloissa standardeja antava toimielin sekä Lontooseen perustettu IASC, joka on yksinomaan kansainvälisten tilinpäätösstandardien antamiseen keskittynyt toimielin. Ennen näiden toimielinten perustamista kansainvälisen sääntelyn tärkeimpinä edistäjinä toimivat YK ja taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD. (Epstein & Jermakowicz, 2008.)

Toimintansa alussa IASC:lla oli hankaluuksia saada eri valtiot ottamaan käyttöön sen asettamia kansainvälisiä standardeja kansallisten sääntöjen sijasta, koska standardeja pidettiin erityisesti liian väljinä. Standardit sallivat useita erilaisia soveltamistapoja sen sijaan, että IASC:n olisi toivottu kehittävän rajoittavampaa sääntelyä. Alun vaikeuksien jälkeen IASC:n

standardit alkoivat kehittyä toivottuun suuntaan viimeistään siinä vaiheessa, kun se 1980-luvun lopulla teki sopimuksen yhteistyöstä arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomaisia edustavan IOSCO:n kanssa. Yhteistyön tärkeimpänä tavoitteena oli tehdä IASC:n antamista standardeista kansainvälisesti hyväksyttäviä kaikissa listautumistilanteissa. Pitkän kehitystyön jälkeen vuonna 2000 IOSCO:n jäsenet viimein hyväksyivät IASC:n standardit ja niitä alettiin käyttää listautumistilanteissa maailmanlaajuisesti. (Epstein & Jermakowicz, 2008.)

Vuonna 2001 IASC:n toiminta uudelleenorganisoitiin ja uusista toimielimistä IASB jatkoi IASC:n toimintaa eli kansainvälisten tilinpäätösstandardien antamista. Nykyinen organisaatio toimii siten, että IASB asettaa edelleen standardit, mikä tällä hetkellä käsittää standardien asettamisen sekä ifrs- että pk-ifrs-normistoihin. IFRS Interpretations Committee (aiemmin IFRIC) seuraa standardeihin liittyviä kysymyksiä ja ongelmakohtia ja antaa virallista ohjeistusta (IFRICs) niihin liittyen. IFRS Foundation puolestaan valvoo ja rahoittaa IASB:n ja IFRS Interpretations Committeeen toimintaa sekä nimittää niiden jäsenet. Lisäksi IFRS Foundation nimittää IFRS Advisory Councilin jäsenet, jonka tehtävänä on toimia IASB:n strategisena neuvonantajana. (IFRS Foundation & IASB, 2010.)

Trobergin (2007) mukaan IASB kuuluu tällä hetkellä kansainvälisesti tärkeimpiin standardien antajiin yhdessä FASB:n kanssa. IASB on riippumaton toimielin, missä normiston kehittämisestä vastaa yhteensä 15 jäsentä (IFRS Foundation & IASB, 2010). IASC:n antamat standardit ovat nimeltään ias-standardeja ja IASB:n puolestaan ifrs-standardeja. IASB voi peruuttaa ias-standardeja tai korvata ne ifrs-standardeilla, muussa tapauksessa ias-standardit ovat edelleen voimassa. (Leppiniemi, 2003.)

IASB:n toimenkuvaan kuuluu kansainvälisten tilinpäätösstandardien laatiminen. Sen tavoitteena on kehittää korkealaatuisia, ymmärrettäviä ja täytöntöönpanokelpoisia standardeja, jotka vaativat tilinpäätöksiltä korkealaatuista, läpinäkyvää ja vertailukelpoista informaatiota. Loppujen lopuksi standardien on tarkoitus edesauttaa tilinpäätöstietojen hyväksikäyttäjien päätöksentekoa. IASB:n tavoitteena on myös edistää standardien käyttöä sekä niiden täsmällistä soveltamista. Pyrkinessään edellä mainittujen tavoitteiden mukaiseen toimintaan sen tulee huomioida myös pienten ja keskisuurten yritysten erityiset tarpeet. Lisäksi IASB:n tavoitteena on kansallisten ja kansainvälisten tilinpäätösstandardien keskinäinen lähentäminen. (IFRS for SMEs P2.)

IASB:n antamat standardit on tarkoitettu sovellettavaksi sellaisissa voittoa tavoittelevissa yrityksissä, jotka julkaisevat yleiseen tarkoitukseen laaditun tilinpäätöksen (IFRS for SMEs P7). Yleiseen tarkoitukseen laaditun tilinpäätöksen on tarkoitus palvella sellaisten käyttäjäryhmien tarpeita, jotka eivät asemansa puolesta voi vaatia yritykseltä heidän tarpeiden mukaan räätälöityjä raportteja (IFRS for SMEs P8). Tällaisia tilinpäätösinformaation käyttäjäryhmiä ovat esimerkiksi osakkeenomistajat, luotonantajat ja työntekijät (IFRS for SMEs P7).

Euroopan unioni puolestaan pyrkii harmonisoimaan jäsenvaltioidensa yritysten raportointia asettamallaan tilinpäätösdirektiiveillä. Nämä tilinpäätösdirektiivit koostuvat neljänestä ja seitsemänestä yhtiöoikeusdirektiivistä, jotka yhdessä muodostavat tilinpäätöslainsäädännön perustan. Neljäs yhtiöoikeusdirektiivi sääntelee erillistilinpäätöksiä ja seitsemäs yhtiöoikeusdirektiivi sääntelee konsernitilinpäätöksiä. Direktiivit ovat olleet käytössä jo noin 30 vuoden ajan ja ne toimivat edelleen tilinpäätösten laadinnan perustana Euroopassa, sillä myös ifrs-normiston soveltaminen on sidottu tilinpäätösdirektiiveihin. (Haaramo & Rätty, 2009.)

Euroopan unionin toimenpiteet ovat luonteeltaan velvoittavampia verrattuna muihin kansainvälisiin tilinpäätösharmonisoinnin toimijoihin (Haaramo & Rätty, 2009). Euroopan unionin asettamien tilinpäätösdirektiivien täytäntöönpano on pakollista EU:n jäsenvaltioissa eli jokaisen EU-maan on säädettävä kansalliset tilinpäätösstandardinsa direktiivien mukaisesti. Direktiivit muodostavat siis perustan jokaisen jäsenvaltion tilinpäätösstandardeille, mutta varsinaiset standardit jokainen EU-maa sääntelee itse. Tästä johtuen standardit eroavat toisistaan eri maiden välillä, sillä standardit heijastelevat kunkin maan historiallista kehitystä ja perinteitä sekä vallitsevaa taloudellista ja laillista ympäristöä. (Müllerová, ym., 2010.)

2000-luvulla yhteistyö eri tilinpäätösharmonisoinnin toimijoiden kesken on lisääntynyt. IASB:n laatimien ifrs-standardien soveltaminen on ollut pakollista vuodesta 2005 alkaen sellaisten Euroopan unionin alueella toimivien yritysten konsernitilinpäätöksissä, joiden liikkeeseenlaskemat arvopaperit ovat julkisen tai sitä vastaavan kaupankäynnin kohteena. Säännös perustuu EU:n IAS-asetukseen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) Nro 1606/2002), joka hyväksyttiin vuonna 2002. Ifrs:n soveltaminen sidottiin edellä mainitussa asetuksessa tilinpäätösdirektiiveihin. (Haaramo & Rätty, 2009.) Muilta osin normiston

pakollisesta tai vapaaehtoisesta soveltamisesta on voitu päättää kansallisella tasolla. Useissa EU:n jäsenvaltioissa normiston soveltaminen erillistilinpäätöksissä on kielletty, mutta Suomessa soveltaminen on vapaaehtoista (ns. ”ei estettä, ei pakkoa”-periaate). Näin ollen kaikki yritykset voivat halutessaan tehdä ifrs:n mukaisen tilinpäätöksen Suomessa, mutta tällöin yrityksen on käytettävä auktorisoitua tilintarkastajaa. (Räty, 2005.)

Myös tilinpäätösdirektiivit muuttuvat aika ajoin ja viime vuosina Euroopan unionissa on nähty tarpeelliseksi kehittää tilinpäätösdirektiivejä erityisesti siten, että pk-yritysten hallinnollisen taakan keventäminen mahdollistuu. Euroopan komissio onkin ehdottanut, että jäsenvaltiot voivat halutessaan jättää mikroyritykset 4. yhtiöoikeusdirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle eli mikroyrityksillä ei olisi velvollisuutta laatia tilinpäätöstä, mutta kirjanpitoa on kuitenkin pidettävä. (KOM(2009) 83 final, 26.2.2009.) Euroopan parlamentti on jo hyväksynyt muutosehdotuksen, mutta voimaantulo edellyttää vielä Eurooppa-neuvoston hyväksyntää. Mikäli uudistus lopulta hyväksytään, jokainen EU-maa saa itse päättää vapautuksen myöntämisestä tai epäämisestä. (Euroopan Parlamentti, 2010.)

2.2 Pk-ifrs-standardi

Ifrs-standardit ja aikaisemmat ias-standardit on kehitetty lähinnä pörssiyritysten tarpeita ajatellen, joten ne eivät sellaisinaan sovellu kovinkaan hyvin pienten tai keskisuurten yritysten käyttöön. Tästä johtuen IASB on nähnyt tarpeelliseksi luoda pk-yrityksille oman kansainvälisen tilinpäätösstandardin. (IASB.)

Pk-ifrs:n kehittäminen aloitettiin vuonna 2003 ja vuotta myöhemmin IASB julkaisi keskustelupaperin, jolloin saatiin ensimmäisen kerran alustava käsitys koko hankkeesta. Sen jälkeen erilaisia tilinpäätös-periaatteita hiottiin useita kertoja, kunnes helmikuussa 2007 lopullinen luonnos standardista (Exposure Draft of an IFRS for SMEs) valmistui. Luonnos oli kommentoitavana saman vuoden lokakuun loppuun asti ja lisäksi sitä testattiin 116 pk-yrityksen tilinpäätösaineistoilla. Standardin kehitys lopulliseen muotoonsa alkoi vuoden 2008 alkupuolella ja useiden muutosten jälkeen valmis standardi julkaistiin heinäkuussa 2009. (Pacter, 2009.)

IFRS for SMEs eli pk-ifrs on IASB:n erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten tarpeisiin kehitetty kansainvälinen tilinpäätösstandardi, jonka lähtökohtana on ollut ifrs-normisto

(IASB). Pk-ifs on kevennetty versio laajasta ifrs:stä eli tarkoituksena on ollut luoda yksinkertaisempi ja helpommin sovellettavissa oleva tilinpäätösstandardi pk-yrityksille alkuperäiseen ifrs:ään verrattuna (IASB, 2009). Standardin soveltamista on pyritty helpottamaan myös siten, että muutoksia standardiin tehdään lähtökohtaisesti vain joka kolmas vuosi (IFRS for SMEs P17), mikä on huomattavasti vähemmän jatkuvien muutosten kohteena olevaan ifrs-normistoon verrattuna. Pk-ifs:n mukaisen tilinpäätöksen tavoite on tuottaa informaatiota ulkopuolisille käyttäjille yrityksen taloudellisesta asemasta, tuloksellisuudesta ja rahavirroista (IFRS for SMEs 2.2).

Pk-yritysten ifrs-vaatimukset on sisällytetty yhteen standardiin (Haaramo, 2010). Standardi koostuu 35 osa-alueesta 230 sivuun tiivistettynä (Räty, 2009), mikä on noin kymmenesosa ifrs:stä. Pk-ifs:n osa-alueet vastaavat ifrs-standardeja siten, että jokaiselle osa-alueelle löytyy vastaava ifrs-standardi. Pk-ifs ei kuitenkaan sisällä vaatimuksia segmentti-informaatiosta, osakekohtaisesta tunnusluvusta ja osavuositarkastuksista eikä IFRS 5-standardiin sisältyviä vaatimuksia koskien myytävänä olevia pitkäaikaisia omaisuususeriä tai lopetettuja toimintoja. (Haaramo, 2010.) Pk-ifs-standardin ja ifrs-standardien välinen yhteys on esitetty tarkemmin liitteessä 1. Pk-ifs on laadittu johdonmukaiseen järjestykseen niin, että ensin käsitellään tilinpäätöksen peruseriaatteet ja -käsitteet, minkä jälkeen käydään läpi tilinpäätösinformaation esittämistä koskevat säännöt sekä tilinpäätösasiakirjojen sisältö ja rakenne. Tämän jälkeen esitellään tase-erittäin sovellettavat kirjaus- ja arvostuseriaatteet sekä ohjeistetaan pk-ifs:ään siirtyminen. (Räty, 2009.)

IASB (2009) perustelee pk-ifs:n hyödyllisyyttä eri näkökulmat huomioon ottaen. Sen mukaan pk-ifs:

- 1) parantaa tilinpäätösten vertailukelpoisuutta,
- 2) kohentaa pk-yritysten tilinpäätösten yleistä luotettavuutta,
- 3) vähentää kansallisten standardien ylläpitämisestä aiheutuvia kustannuksia ja
- 4) helpottaa listautumista suunnittelevien kasvuyritysten siirtymistä laajaan ifrs:ään.

IASB:n mukaan jokainen valtio päättää itse standardin mahdollisesta käyttöönotosta. IASB ei ole määritellyt minkäänlaisia kokorajoituksia yrityksille, jotka voivat soveltaa standardia, vaan mahdollisista rajoituksista tulee päättää kansallisella tasolla. (IFRS for SMEs P13.) Haaramon (2010) mukaan standardin valmisteluvaiheessa pk-ifs:n ajateltiin soveltuvan

yhteisöihin, joilla on vähintään 50 työntekijää, mutta myöhemmin kokoa tärkeämmäksi perusteeksi standardin soveltamiselle on noussut ulkopuolisten käyttäjien informaatiotarve. IASB:n (IFRS for SMEs 1.2 ja 1.3) mukaan pk-ifrs on tarkoitettu sellaisille pienille ja keskisuurille yrityksille, jotka:

- a) eivät ole merkittäviä julkisen vastuun kannalta ja
- b) julkaisevat yleiseen tarkoitukseen laaditun tilinpäätöksen ulkoisille käyttäjille.

Edellä mainitun mukaisesti IASB sulkee standardin käyttäjäryhmän ulkopuolelle julkisen vastuun kannalta merkittävät yritykset, kuten listayhtiöt sekä listautumista suunnittelevat yhtiöt, tai yritykset, joiden pääasiallinen liiketoiminta käsittää laajan ulkopuolisen ryhmän varojen säilyttämisen, kuten pankit ja vakuutusyhtiöt. Yleiseen tarkoitukseen laaditun tilinpäätöksen ulkoisia käyttäjiä voivat olla esimerkiksi omistajat, jotka eivät osallistu yrityksen johtamiseen, luotonantajat ja luottoluokittelijat. (IFRS for SMEs 1.2 ja 1.3.) Useimmiten pk-yritysten tilinpäätöstä ei kuitenkaan laadita yleiseen tarkoitukseen, vaan se päättyy ainoastaan yrityksen omistaja-johtajan, veroviranomaisten ja/tai muiden viranomaisten käyttöön (IFRS for SMEs P11). On huomioitava, että yleiseen tarkoitukseen laadittavan tilinpäätöksen tavoitteet poikkeavat veroviranomaisille laadittavan tilinpäätöksen tavoitteista (IFRS for SMEs P12).

2.3 Pk-ifrs suomalaisessa kontekstissa

Suomalainen tilinpäätössäännöstö on Euroopan unioniin liittymisen jälkeen määräytynyt ensisijaisesti EU-lainsäädännön mukaisesti. Tästä johtuen pk-ifrs:n käyttöönotto Suomessa on hyvin epätodennäköistä, ellei EU-lainsäädäntöä muuteta siten, että standardi otettaisiin käyttöön kaikissa EU-maissa. Tällä hetkellä EU:ssa uudistetaan pk-yrityksiä koskevaa tilinpäätössäännöstöä ja samassa yhteydessä tullaan ottamaan kantaa myös pk-ifrs:n mahdolliseen soveltamiseen. (Räty, 2009.) Quaglin (2010) mukaan EU:n virallista kannanottoa standardiin odotetaan vuonna 2011.

Suomessa lähes 800 tilitoimistoa edustava Taloushallintoliitto ei kannata pk-ifrs:n käyttöönottoa. Taloushallintoliiton mukaan pk-ifrs on kevennyksistä huolimatta liian raskas, monimutkainen ja kallis standardi eurooppalaisille pk-yrityksille sovellettavaksi. Lisäksi pk-ifrs hajauttaa yhtenäistä tilinpäätössääntelyä ja standardin mukaisesti laadittu tilinpäätös ei tuo

minkäänlaista lisähyötyä yrityksille ja sen sidosryhmille nykyiseen käytäntöön verrattuna. Edellä mainituista syistä johtuen liitto ei kannata standardin asettamista tilinpäätössääntelyn perustaksi EU:ssa. (Talouhallintoliitto, 2010.)

Suomessa on jo pitkään totuttu kirjanpidon yhteissääntelyyn eli kaikki kirjanpitovelvolliset noudattavat samaa kirjanpitolakia yritysmuodosta, yrityksen koosta tai toiminnan tarkoituksesta riippumatta siten, että pienyrityksille on määritelty omat helpotuksensa. Tämä menettelytapa on ollut toimiva pohja taloudelliselle raportoinnille ja se soveltuu perustaksi myös tulevaisuuden raportoinnille. Sen sijaan pk-ifrs:n käyttöönotto hajaannuttaisi kirjanpitojärjestelmää erityisesti silloin, jos pienyritykset jäävät sen ulkopuolelle. Lopputuloksena tästä voi syntyä tilanne, missä kirjanpitoa säännellään Suomessa neljän eri järjestelmän avulla (ifrs, pk-ifrs, kirjanpitolainsäädäntö ja erillinen järjestelmä pienyrityksille). (Ojala, 2009.)

Tällä hetkellä suomalaiset yritykset jakautuvat jo kolmeen eri ryhmään tilinpäätöksen laatimisessa: listayhtiöt, jotka laativat konsernitilinpäätöksen ifrs:n mukaan, ei-listatut yritykset, jotka laativat tilinpäätöksen vapaaehtoisesti ifrs:n mukaan ja yritykset, jotka laativat niin konsernitilinpäätöksen kuin erillistilinpäätökset suomalaisen kirjanpitolain mukaan (Ikäheimo ym., 2010). Käytännössä ifrs:n soveltaminen vapaaehtoisesti on kuitenkin hyvin harvinaista Suomessa ja listayhtiöitäkin on vähän, joten lähes kaikki suomalaiset yritykset laativat tilinpäätöksensä suomalaisen kirjanpitolain mukaisesti.

Talouhallintoliiton (2010) mukaan edellä mainittu yhteissääntelyn hajoaminen tarkoittaisi käytännössä lisähaasteita koulutukseen, tietojärjestelmiin ja osaavan henkilöstön saantiin sekä aiheuttaisi lisäkustannuksia yrityksille niiden taloudellisen informaation tuottamiseen. Parempi vaihtoehto onkin järjestää raportointi siten, että raportoinnin pohjana on yhtenäinen standardi EU:ssa, mihin kansallinen säännöstö pohjautuu. Kansalliseen säännöstöön voitaisiin lisätä pienyrityksille kevennyksiä esimerkiksi tiedonantovelvoitteiden osalta (Ojala, 2009).

3 PK-IFRS:N, IFRS:N JA SUOMALAISEN SÄÄNNÖSTÖN EROT

3.1 Yleistä

Ifrs-maailman ja suomalaisen tilinpäätöskäytännön lähtökohdat poikkeavat huomattavasti toisistaan. Yksi merkittävistä eroavaisuuksista on se, että ifrs-normisto perustuu sijoittajien näkökulmaan, kun suomalainen tilinpäätöskäytäntö perustuu velkojien suojaan (Haaramo & Rätty, 2009). Myös pk-ifrs:ssä korostuvat sijoittajien tarpeet, sillä pk-ifrs pohjautuu samaan viitekehykseen kuin laaja ifrs. Tässä IASB:n laatimassa ifrs-standardien viitekehysessä esitetään, että sijoittajat ovat tilinpäätösinformaation tärkein käyttäjäryhmä (The IASB Framework). Pk-ifrs on kuitenkin tarkoitettu ainoastaan julkisesti noteerattomien yritysten sovellettavaksi ja muun muassa Bertoni & De Rosan (2010) mukaan verottaja on yksi listaamattomien yritysten tilinpäätösten tärkeimmistä käyttäjistä. Taulukko 1 listaa tarkemmin IASB:n määrittelemät tilinpäätösinformaation tärkeimmät käyttäjäryhmät sekä perinteisesti julkisesti noteerattomien yritysten tilinpäätöksiä käyttävät ryhmät.

Taulukko 1. Tilinpäätösinformaation tärkeimmät käyttäjäryhmät (Bertoni & De Rosa, 2010; Euroopan Komissio, 2010; The IASB Framework).

IFRS viitekehys	Sijoittajat, henkilöstö, lainanantajat, tavarantoimittajat ja muut velkojat, asiakkaat, julkinen valta eri elimineen ja suuri yleisö.
Julkisesti noteerattomat yhtiöt	Veroviranomaiset, pankit ja muut lainanantajat, omistaja-johtaja ja henkilöstö.

Ifrs-normisto perustuu oletukseen kirjanpidon tuloslaskennan ja verotuksen tuloslaskennan erillisyydestä, toisin kuin suomalainen lainsäädäntö (Haaramo & Rätty, 2009). Myös pk-ifrs suhtautuu kirjanpitoon ja verotukseen erillisinä osa-alueina (Rätty, 2009). Kuten aikaisemmin todettiin, IASB:n mukaan pk-ifrs on tehty yleiseen tarkoitukseen laadittavia tilinpäätöksiä varten eli sen tavoitteena ei ole verotettavan tuloksen määrittäminen. Suomessa tämä aiheuttaa ongelmia, sillä Suomessa on totuttu siihen, että verotus pohjautuu kirjanpidon tulokseen (Rätty, 2009). Lähtökohtaisesti kulu on vähennyskelpoinen verotuksessa vain siinä tapauksessa, jos se on esitetty myös tuloslaskelmassa (Ikäheimo ym., 2010). Sen sijaan sellaisissa valtioissa, missä kirjanpito ja verotus on eriytetty toisistaan, on pk-ifrs:n käyttöönotto huomattavasti helpompaa Suomen kaltaisiin valtioihin verrattuna. Pk-ifrs on jo päätetty ottaa käyttöön esimerkiksi Iso-Britanniassa vuodesta 2012 lähtien. Tosin Iso-

Britanniassa standardi otetaan käyttöön vain sellaisissa ei-listatuissa yrityksissä, jotka ylittävät EU:n määrittämät pienten yritysten rajat. (Räty, 2009.) Lisäksi muun muassa Etelä-Afrikka ja Brasilia ovat jo päättäneet ottaa pk-ifrs:n käyttöön (Quagli, 2010).

Ifrs:ssä taseelle on annettu suurempi painoarvo tuloslaskelmaan verrattuna, kun taas suomalainen tilinpäätöskäytäntö korostaa enemmän tuloslaskelman merkitystä ja erityisesti jakokelpoisen tuloksen laskemista. Lisäksi ifrs vaatii yhä enemmän käypiin arvoihin arvostamista, kun taas Suomessa on totuttu hankintamenoajatteluun. (Salmi, 2006.) Kokonaisuudessaan sekä ifrs- että pk-ifrs-normistot ovat huomattavasti suomalaista sääntelyä yksityiskohtaisempia (Haaramo & Räty, 2009; Honkamäki, 2009) ja Salmen (2006) mukaan myös valinnanvapauksia on annettu vähemmän suomalaiseen käytäntöön verrattuna.

Siirtyminen ifrs:ään tarkoittaa myös suurta muutosta laskentatoimen ammattilaisille, jotka ovat tottuneet meno-tulo-teoriaan ja verotettavan tulon laskentaan kytkeytyvään tilinpäätöskäytäntöön. Ifrs:ään siirtyminen tarkoittaa koko laskenta-ajattelun teoreettisen perustan muutosta eli kyse ei ole pelkästään suomalaisen tilinpäätöskäytännön ja ifrs:n välisten teknisten erojen sisäistämisestä. Käytännössä ifrs:n sovittaminen yhteen kansallisen tilinpäätöskäytännön kanssa on usein ongelmallista, koska ifrs ei ota kantaa yhtiölainsäädännön kysymyksiin, kuten voitonjakoon, ja lisäksi ongelmia aiheuttaa jo aiemmin mainittu oletus kirjanpidon ja verollisuuden erillisyydestä. (Haaramo & Räty, 2009.)

Kappaleen loppuosassa käsitellään tarkemmin tilinpäätöksen esittämiseen, konsernitilinpäätöksen laatimiseen sekä arvostus- ja jaksotussääntöihin liittyviä eroja pk-ifrs:n ja suomalaisen säännösten välillä. Vertailussa huomioidaan myös ifrs-standardit. Esimerkit on valittu Honkamäen (2009) ja Haaramon (2010) artikkelien perusteella.

3.2 Tilinpäätöksen esittäminen

Pk-ifrs:n mukainen tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, oman pääoman muutoslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot (IFRS for SMEs 3.17). Tämä vastaa ifrs:ää (IAS 1.10). Kirjanpitolain mukainen tilinpäätös ei sisällä erillistä oman pääoman muutoslaskelmaa (KPL 3:1.1 (30.12.2004/1304)) ja myös liitetietojen määrä on pienempi pk-ifrs:ään verrattuna (Honkamäki, 2009). Kirjanpitolaki ei myöskään vaadi rahoituslaskelman laatimista, mikäli määrätyt kriteerit eivät täyty (KPL 3:1.3 (30.12.2004/1304)). Sen sijaan

kirjanpitolaki velvoittaa toimintakertomuksen liittämistä tilinpäätökseen tiettyjen kriteerien täytyessä (KPL 3:1.4 (30.12.2004/1304)), mutta pk-ifrs ja ifrs eivät tunne toimintakertomuksen käsitettä. Tilinpäätösten esittämistä koskevat eroavaisuudet on esitetty tiivistetysti liitteessä 2.

Tase

Pk-ifrs ja ifrs eivät määritä erityisiä tasekaavoja, kuten suomalainen kirjanpitoasetus (KPA 1:6-7 (30.12.2004/1313)); standardit esittävät ainoastaan taseen pakolliset vähimmäistiedot (IFRS for SMEs 4.2; IAS 1.54). Pk-ifrs:ssä taseen likvidisyysjärjestys poikkeaa ifrs:stä ja suomalaisesta sääntelystä siten, että pk-ifrs:n mukaan ensin esitetään lyhytvaikutteisimmat varat ja velat; esimerkiksi varoista rahavarat ja veloista ostovelat (IFRS for SMEs 4.2; IAS 1.54; KPA 1:6-7 (30.12.2004/1313)). Muilta osin pk-ifrs:n vaatimukset vastaavat ifrs:ää (Haaramo, 2010). Suomalaisen sääntelyn mukaan tase jakaantuu vastaaviin ja vastattaviin, ja varat pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin (KPA 1:6-7 (30.12.2004/1313)), mutta pk-ifrs ja ifrs eivät tunne edellä mainittuja käsitteitä. Pk-ifrs:n ja ifrs:n mukaan varat jaetaan lyhyt- ja pitkäaikaisiin eriin (IFRS for SMEs 4.4; IAS 1.60).

Tuloslaskelma

Pk-ifrs ja ifrs eivät myöskään määritä erityisiä tuloslaskelmakaavoja, kuten suomalainen kirjanpitoasetus (KPA 1:1-5 (30.12.1997/1339)); standardit esittävät ainoastaan tuloslaskelman pakolliset vähimmäistiedot (IFRS for SMEs 5.5; IAS 1.82). Pk-ifrs edellyttää laajan tuloslaskelman laatimista, mikä voidaan esittää yhden tai kahden erillisen laskelman avulla: a) laaja tuloslaskelma kaudelta tai b) varsinainen tuloslaskelma sekä muut laajan tuloksen erät-laskelma kaudelta (IFRS for SMEs 5.2). Laajassa tuloslaskelmassa esitetään kaikki tilikaudella tapahtuneet oman pääoman muutokset, lukuun ottamatta tapahtumia omistajien kanssa, kuten voitonjakoa omistajille tai omistajien pääomapanoksia (IFRS for SMEs 5.4). Laajassa tuloslaskelmassa on esitettävä vähintään kaksi tulosriviä: tulos tai tappio sekä laaja tulos (IFRS for SMEs 5.6). Mikäli yrityksellä ei ole muun laajan tuloksen erää, voidaan esittää pelkästään tuloslaskelma ja laajan tuloslaskelman termiä ei tarvitse käyttää (Haaramo, 2010). Pk-ifrs:n mukaiset laajan tuloslaskelman vähimmäistietovaatimukset vastaavat ifrs:ää (Haaramo, 2010). Pk-ifrs:n ja ifrs:n mukaisesti laaditussa tuloslaskelmassa ei voida esittää suomalaisessa tilinpäätössääntelyssä hyväksytyjä satunnaisia erää, koska IASB on kieltänyt tuotto- ja kuluerien esittämisen satunnaisina erinä sekä tuloslaskelmassa että liitetiedoissa (Haaramo & Rätty, 2009).

Oman pääoman muutoslaskelma

Pk-ifs ja ifrs vaativat oman pääoman muutoslaskelman esittämistä, toisin kuin kirjanpitolaki. Tarve oman pääoman muutoslaskelman laatimiselle aiheutuu siitä, että ifrs:ssä ja anglosaksisessa käytännössä monia tapahtumia edellytetään kirjattavaksi suoraan omaan pääomaan tulosvaikutteisen kirjauksen sijaan (Haaramo & Rätty, 2009). Tiettyjen edellytysten täytyessä pk-ifs sallii kuitenkin oman pääoman muutosten esittämisen myös tuloslaskelman yhteydessä (IFRS for SMEs 3.18). Yhden laskelman, eli *tuloslaskelman ja kertyneiden voittovarojen laskelman*, esittäminen on mahdollista, mikäli yrityksellä ei ole muun laajan tuloksen erää ja oman pääoman muutokset syntyvät tuloslaskelman voitosta tai tappiosta, osinkojen maksusta, aiempien tilikausien virheiden korjaamisesta tai laatimisperiaatteiden muutoksista (IFRS for SMEs 6.4). Näin ollen tuloksen ja kertyneiden voittovarojen laskelma korvaa sekä laajan tuloslaskelman että oman pääoman muutoslaskelman (Haaramo, 2010). Oman pääoman muutoslaskelmaa koskevat vaatimukset vastaavat periaatteiltaan ifrs:ää (Haaramo, 2010).

Rahavirtalaskelma

Rahavirtalaskelmassa esitetään liiketoiminnasta, investoinneista ja rahoituksesta syntyneet rahavirrat (IFRS for SMEs 7.3). Tämä vastaa ifrs:ää ja suomalaista käytäntöä (IAS 7.10; KPA 2:1 (30.12.2004/1313)).

Liitetiedot

Pk-ifs:n mukaan liitetiedoissa on kerrottava esimerkiksi merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista (IFRS for SMEs 8.5) ja johdon käyttämästä harkinnasta tilinpäätöksen laatimisessa sekä arvioihin liittyvistä epävarmuustekijöistä (IFRS for SMEs 8.6 ja 8.7). Honkamäen (2009) mukaan tilinpäätöksen käyttäjän kannalta olennaisia ovat erityisesti ne erät, missä johto on käyttänyt harkintaansa. Pk-ifs:n liitetietovaatimukset ovat huomattavasti vähäisemmät ifrs:ään verrattuna (Haaramo, 2010), mutta laajemmat suomalaisen käytäntöön verrattuna (Honkamäki, 2009).

3.3 Konsernitilinpäätöksen laatiminen

Pk-ifs:n mukaisen konsernitilinpäätöksen laatiminen ei poikkea merkittävästi ifrs:stä tai suomalaisesta tilinpäätössääntelystä (Haaramo, 2010; Honkamäki, 2009). Suurimmat erot normistojen välillä liittyvät osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten arvostamiseen

konsernitilinpäätöksessä. Pk-ifs:n mukaan arvostusvaihtoehdot ovat käypä arvo, pääomaosuusmenetelmä ja alkuperäinen hankintameno arvonalentumisilla vähennettynä (IFRS for SMEs 14.4. ja 15.9). Sekä osakkuusyrietykset ja yhteisyrietykset voivat soveltaa ainoastaan yhtä menetelmää, mutta valittu menetelmä voi kuitenkin olla eri osakkuus- ja yhteisyrietysten välillä (Haaramo, 2010). Ifs:n mukaan osakkuusyrietykset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä (IAS 28.13) ja yhteisyrietykset suhteellisen yhdistelyn menetelmällä (IAS 31.30) tai pääomaosuusmenetelmällä (IAS 31.38). Suomalaisen sääntelyn mukaan osakkuusyrietykset yhdistellään pääomaosuusmenetelmää eli niin sanotun yhden rivin yhdistelymenetelmää käyttäen ja yhteisyrietykset "rivi riviltä" suhteellisen menetelmän eli omistusosuuden mukaisesti (KILA 7.11.2006). Myös pääomaosuusmenetelmä on sallittu yhteisyrietyksissä.

3.4 Arvostus- ja jaksotussäännöt

3.4.1 Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus

Pk-ifs sallii aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden arvostamisen ainoastaan hankintameno (IFRS for SMEs 17.9 ja 18.9), mikä vastaa suomalaista käytäntöä (KPL 5:5.1 ja 5:5a.1 (30.12.2004/1304)). Ifs:n mukaan aineelliset ja aineettomat käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan ensimmäisellä kerralla hankintameno, jonka jälkeen arvostusvaihtoehtona hankintamenon lisäksi on uudelleenarvostus (IAS 16.29; IAS 38.72).

Pk-ifs:n mukaan aineelliset hyödykkeet poistetaan taloudellisena vaikutusaikanaan (IFRS for SMEs 17.18). Mikäli ilmenee viitteitä siitä, että hyödykkeen jäännösarvo tai taloudellinen vaikutusaika on muuttunut edellisestä tilinpäätöksestä, jäännösarvoa, poistomenetelmää tai vaikutusaikaa on tarvittaessa muutettava (IFRS for SMEs 17.19). Myös aineettomat hyödykkeet poistetaan vaikutusaikanaan; pk-ifs lähtee siitä, että kaikilla aineettomilla hyödykkeillä on rajallinen vaikutusaika (IFRS for SMEs 18.19). Vaikutusajaksi oletetaan 10 vuotta, mikäli sen määrittäminen luotettavasti ei ole mahdollista (IFRS for SMEs 18.20).

Myös ifs:n mukaan aineelliset hyödykkeet poistetaan vaikutusaikanaan (IAS 16.50), mutta toisin kuin pk-ifs, ifs edellyttää taloudellisen vaikutusajan, jäännösarvon ja poistomenetelmän tarkistusta vähintään jokaisen tilikauden lopussa (IAS 16.51 ja IAS 16.61). Ifs:n mukaan aineettomat hyödykkeet poistetaan taloudellisen vaikutusajan kuluessa, mutta

mikäli taloudellinen vaikutusaika on rajaton, poistojen sijaan tehdään IAS 36 mukainen arvonalentumistesti (IAS 38.97 ja IAS 38.107–108).

Kirjanpitolain mukaan pysyviin vastaaviin kuuluvat aineelliset hyödykkeet poistetaan vaikutusaikanaan (KPL 5:5.1 (30.12.2004/1304)). Aineettomat hyödykkeet poistetaan vaikutusaikanaan, enintään viiden vuoden kuluessa, jollei tätä pidempää poistoaikaa, kuitenkin enintään 20 vuotta, voida erityisestä syystä pitää hyvän kirjanpitolain mukaisena (KPL 5:5a (30.12.2004/1304)).

Aineellisen ja aineettoman käyttöomaisuuden arvostus- ja jaksotussääntöjen eroavaisuudet on esitetty tiivistetysti liitteissä 3 ja 4.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Pk-ifs:n mukaan tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan kuluiksi silloin, kun ne syntyvät (IFRS for SMEs 18.14). Myös kirjanpitolaki velvoittaa kirjaamaan tutkimusmenot tilikauden kuluiksi (KPL 5:8.1 (30.12.2004/1304)), mutta kehitysmenojen aktivoiminen on mahdollista erityistä varovaisuutta noudattaen (KPL 5:8.2 (30.12.2004/1304)). Ifs:n mukaan tutkimusmenot kirjataan aina kuluksi, mutta kehitysmenot on aktivoitava tiettyjen kriteerien täytyessä (IAS 38.54 ja 38.57).

Liikearvo

Pk-ifs:n mukaan aineettomat hyödykkeet, liikearvo mukaan lukien, tulee poistaa taloudellisena vaikutusaikanaan tai 10 vuodessa, mikäli vaikutusajan määrittelemisen on hankalaa (IFRS for SMEs 18.19, 18.20 ja 19.23). Kirjanpitolaki puolestaan velvoittaa poistamaan liikearvon enintään 5 vuoden kuluessa tai jos sen vaikutusaika on tätä pidempi, vaikutusaikanaan, kuitenkin enintään 20 vuoden kuluessa (KPL 5:9.1 (13.7.2001/629)). Ifs ei mahdollista liikearvojen poistamista, vaan liikearvoille on tehtävä vuosittain arvonalentumistesti (IFRS 3 ja IAS 36).

Leasing

Pk-ifs jaottelee vuokrasopimukset rahoitusleasing-sopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin (IFRS for SMEs 20.4). Rahoitusleasing-sopimuksista niin omaisuuserä kuin sitä vastaava rahoitusvelka kirjataan taseeseen (IFRS for SMEs 20.9). Omaisuuserästä tehdään poistot ja vuokran maksu jaotellaan velan lyhentämiseen sekä rahoituskuluihin (IFRS for SMEs 20.11

ja 20.12). Näin ollen rahoitusleasing-omaisuutta käsitellään samalla tavalla kuin ulkopuolisella rahoituksella hankittua omaisuutta (Honkamäki, 2009). Muut vuokrasopimukset kirjataan pk-ifs:n mukaan kuluiksi ajankulumisen perusteella (IFRS for SMEs 20.15); kirjanpitolain mukaan näin on meneteltävä kaikkien vuokrasopimusten kohdalla (Honkamäki, 2009). Kirjanpitolaki ei sääntele enää rahoitusleasing-sopimusten käsittelyä ja Kilan mukaan niitä ei voida esittää taseessa (KILA 2006/1775). Pk-ifs:n vaatimukset vastaavat pääpiirteittäin ifs:n vaatimuksia (IAS 17).

Sijoituskiinteistöt

Pk-ifs:n mukaan sijoituskiinteistöiksi voidaan katsoa ainoastaan sellaiset yhtiön hallussa olevat kiinteistöt, joiden pääasiallinen tarkoitus on tuottaa vuokratuottoja tai muulla tavalla arvonnousua. Näin ollen yhtiön omassa käytössä olevat kiinteistöt eivät ole sijoituskiinteistöjä. (IFRS for SMEs 16.2.) Kirjanpitolaisissa ei ole pk-ifs:n kaltaista luokittelua (Honkamäki, 2009). Ensimmäistä kertaa kirjattaessa sijoituskiinteistö on arvostettava hankintamenoon, mutta tämän jälkeen arvostus on tehtävä käypään arvoon, mikäli se on luotettavasti määriteltävissä (IFRS for SMEs 16.5 ja 16.7). Pk-ifs:n vaatimukset vastaavat pääpiirteittäin ifs:ää (IAS 40).

Omaisuserien arvonalentumiset

Pk-ifs velvoittaa seuraamaan omaisuserien arvonalentumisia koskevia ulkoisia ja sisäisiä viitteitä. Arvonalentumistappiot ja niiden palautukset kirjataan tulosvaikutteisesti. Liikearvon osalta arvonalentumistappiota ei voida palauttaa. (IFRS for SMEs 27.) Pk-ifs:n periaatteet vastaavat ifs:ää (IAS 36). Kirjanpitolaki edellyttää arvonalentumisen kirjaamista silloin, jos pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi (KPL 5:13 (30.12.1997/1336)). Tämä poikkeaa pk-ifs:stä ja ifs:stä siten, että kirjanpitolaki hyväksyy ainoastaan pysyvän arvonalentumisen kirjaamisen, mikä tarkoittaa sitä, että arvonalentumisia ei voida palauttaa (Haaramo & Rätty, 2009).

3.4.2 Rahoitusinstrumentit

Rahoitusinstrumentit

Pk-ifs käsittelee rahoitusinstrumentteja kahtena eri osa-alueena: perusrahoitusinstrumentit (IFRS for SMEs 11) ja muita rahoitusinstrumentteja koskevat asiat (IFRS for SMEs 12).

Yritys voi itse päättää noudattaako se pk-ifs:n rahoitusinstrumentteja koskevia vaatimuksia vai IAS 39 mukaisia rahoitusinstrumentteja koskevia arvostamis- ja jaksottamissääntöjä ja pk-ifs:n liitetietovaatimuksia. (IFRS for SMEs 11.2.) Perusrahoitusinstrumentteja ovat rahavarat, velkainstrumentit (laina- ja myyntisaamiset, osto- ja pankkivelat), ulkopuolisen antama lainasitoumus ja sijoitukset kanta- ja etuosakkeisiin, joihin ei liity vaihto- tai lunastusvelvollisuutta (IFRS for SMEs 11.8). Perusrahoitusinstrumentit arvostetaan ensimmäistä kertaa kirjattaessa hankintamenoon (IFRS for SMEs 11.13), jonka jälkeen velkainstrumentit arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä ja osakkeet käypään arvoon tulosvaikutteisesti, mikäli se voidaan luotettavasti määrittää (IFRS for SMEs 11.14). Muut rahoitusinstrumentit (esimerkiksi johdannaiset) arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti (IFRS for SMEs 12.7 ja 12.8). Rahoitusinstrumenttien arvostus pk-ifs:n mukaan vastaa pääpiirteittäin suomalaisen säännösten vaatimuksia efektiivisen koron käyttämisestä lukuun ottamatta (KPL 5:2 (30.12.1997/1336); KPL 5:2a (30.12.2004/1304); KTM 1315/2004). Ifrs:n mukaan perusrahoitusinstrumentit arvostetaan jo ensimmäistä kertaa kirjattaessa käypään arvoon (IAS 39).

Rahoituskulut

Pk-ifs ei salli rahoituskulujen kirjaamista osaksi hyödykkeen hankintamenoa, vaan ne on kirjattava kuluksi toteutumisen perusteella (IFRS for SMEs 17.11 ja 25.2). Lähtökohtaisesti myös suomalaisen kirjanpitolain mukaan rahoituskulut kirjataan edellä mainitun mukaisesti, mutta tiettyjen edellytysten täytyessä on rahoituskulujen aktivoiminen osaksi hyödykkeen hankintamenoa kuitenkin mahdollista toisin kuin pk-ifs:n kohdalla (KPL 4:5.3 (13.7.2001/629)). Ifrs vaatii rahoituskulujen aktivoimista osaksi hankintamenoa tietyissä tilanteissa (IAS 23).

3.4.3 Varaukset

Pk-ifs on yhtäläinen ifrs:n suhteen varausten kohdalla (Honkamäki, 2009). Ifrs asettaa tiukemmat ehdot varausten kirjaamiselle suomalaiseen kirjanpitolakiin verrattuna; ifrs ei tunne harkinnanvaraisia pakollisia varauksia (Haaramo & Rätty, 2009), kuten suomalainen kirjanpitolaki (KPL 5:14 (30.12.1997/1336)). Pk-ifs:n ja ifrs:n mukaan varaus voidaan kirjata ainoastaan oikeudellisen ja tosiasiallisen velvoitteen pohjalta eli varauksessa on aina kyse lakiin tai kirjanpitovelvollisen sitoumukseen sivullista kohtaan oleva velvoite (IFRS for SMEs

21.4; IAS 37.14). IFRS ei myöskään tunne vapaaehtoisia varauksia (Haaramo & Rätty, 2009), toisin kuin suomalainen kirjanpitolaki (KPL 5:15 (30.12.1997/1336)).

3.4.4 Yrityshankinnat

Pk-IFRS:n ja IFRS:n mukaan yrityshankinnoissa voidaan soveltaa ainoastaan hankintamenomenetelmää (IFRS for SMEs 19.6; IFRS 3.4). Kirjanpitolain mukaan voidaan hankintamenomenetelmän lisäksi soveltaa pooling- eli yhdistelymenetelmää (KPL 6:8-9 (30.12.1997/1336)), mutta pk-IFRS:n ja IFRS:n mukaan pooling-menetelmän soveltaminen ei ole mahdollista (Honkamäki, 2009; Haaramo & Rätty, 2009).

4 PK-YRITYSTEN JA TILITOIMISTOJEN SUHDE

4.1 Pk-yritykset Suomessa

Suomessa pk-yrityksillä on perinteisesti ollut merkittävä rooli yritysten kokonaismäärää tarkasteltaessa. Näin ollen pk-IFRS-standardi voi olla tulevaisuudessa sovellettavana myös useissa suomalaisissa yrityksissä, mikäli standardi otetaan käyttöön pakollisena tai vapaaehtoisena. Tilastokeskus määrittelee pk-yritykset henkilöstön määrään perustuen siten, että pk-yritykseksi voidaan luokitella yritys, joka työllistää 1-249 henkilöä. Näistä voidaan vielä eritellä 1-9 henkilöä työllistävät mikroyritykset sekä alle 250 henkilöä työllistävät keskisuuret yritykset. Tämä jaottelu vastaa henkilöstön määrän osalta Euroopan komission jaottelua (Taulukko 2), mutta taseen loppusummaan tai nettoliikevaihtoon Tilastokeskus ei ota kantaa, kuten Euroopan komissio.

Taulukko 2. Mikroyritysten, pienten ja keskisuurten yritysten jaottelu (Euroopan komissio).

	Henkilöstö	JA	Liikevaihto	TAI	Tase
Keskikokoinen	< 250		≤ € 50 000 000		≤ € 43 000 000
Pieni	< 50		≤ € 10 000 000		≤ € 10 000 000
Mikro	< 10		≤ € 2 000 000		≤ € 2 000 000

Vuonna 2008 Suomessa oli yhteensä 320 952 yritystä, joista pieniä tai keskisuuria yrityksiä oli 320 296 eli 99,8 % kaikista yrityksistä. Siten suuryrityksiä eli vähintään 250 henkilöä työllistäviä yrityksiä oli ainoastaan 656 eli 0,2 %. On kuitenkin huomioitava, että pk-

yrittäjistä 99 % oli pieniä eli alle 50 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja pienistä yrityksistä 95 % oli alle 10 henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä. (Tilastokeskus, 2009.)

4.2 Tilitoimistojen rooli yritysten taloushallinnossa

Suomessa tilitoimistoalaa edustavan Taloushallintoliiton lähes 800 jäsenyritystä hoitavat noin 130 000 suomalaisen yrityksen ja yhteisön taloushallintoa (Taloushallintoliitto a). Kokonaisuudessaan Suomessa oli 29.9.2010 Kohdistamiskone B2B:n mukaan 4918 tilitoimistoa (Fonectan toimialaluokittelu: Tilitoimistoja, Kirjanpitoimistoja, vain päätoimialan mukaan). Tilitoimistoalan ominaispiirteisiin kuuluu palveluja tarjoavien yritysten pieni koko, sillä Taloushallintoliiton (Taloushallintoliitto b) mukaan liiton ulkopuolella olevien tilitoimistojen keskimääräinen toimipaikkakoko on vain 1,5 henkilöä ja taloushallintoliittoon kuuluvien 6,5 henkilöä.

Tilitoimistoalan toimijoista jopa yli 90 % on alle viisi henkilöä työllistäviä yrityksiä. Tämä selittyy osittain sillä, että taloushallinnon alalla kasvuhakuisten yritysten osuus on erittäin pieni, koska suurin osa palveluntarjoajista pitää nykyistä yrityskokoaan sopivana eikä halua ottaa toiminnassaan kasvuun liittyvää taloudellista riskiä. Tyypillistä alalle ovat myös pitkät asiakassuhteet, koska asiakkaat haluavat karttaa tilitoimiston vaihdosta syntyvää riskiä, mikäli yhteistyö nykyisen palveluntoimittajan kanssa sujuu moitteettomasti. (Lith, 2005.)

Tilitoimistoalan toimijat voidaan jakaa auktorisoituihin ja ei-auktorisoiituihin toimistoihin. Auktorisoidut Taloushallintoliittoon kuuluvat tilitoimistot ovat sitoutuneet toimimaan eettisesti ja noudattamaan Taloushallintoliiton alalle vahvistamaa hyvää tilitoimistotapaa. Lisäksi liiton jäseniltä edellytetään riittävää osaamista ja sen jatkuvaa ylläpitoa. Sen sijaan muiden alan toimijoiden toimintaedellytykset vaihtelevat, koska alalla ei ole minkäänlaisia yleisiä vaatimuksia esimerkiksi osaamiseen tai koulutukseen liittyen. Tilitoimistojen palvelut puolestaan ovat perinteisesti olleet hyvin samankaltaisia, mutta nykyisin kilpailun ja palvelujen kehittämisen myötä tilitoimistojen palvelut ovat erilaistumassa. Painetta palvelujen kehittämiseen luovat muun muassa yhä suuremmat asiakasyritykset, joille peruspalvelut eivät riitä. Tilitoimistoalalla osaaminen ja asiantuntemus ovat ensiarvoisen tärkeitä, jotta luottamus palveluntarjoajan ja ostajan välille voi syntyä. (Ahvenniemi, 2008.)

Taloushallinnon ulkoistaminen ammattitaitoiseen tilitoimistoon mahdollistaa sen, että yrityksen käytettävissä on laaja-alainen osaaminen erilaisissa taloushallinnon tehtävissä. Tämä koskee kuitenkin lähinnä suurempia tilitoimistoja, sillä pienissä toimistoissa ei ole välttämättä mahdollisuutta pitää ja hankkia kaikkea erityisosaamista. Sen sijaan suurilla tilitoimistoilla on yleensä mahdollisuus investoida kehittyneisiin tietojärjestelmiin ja henkilökunnan jatkuvaan kouluttamiseen, sillä kustannukset jakaantuvat useammalle asiakkaalle pieniin toimistoihin verrattuna. (Järvenpää & Länsiluoto, 2008.) Suuremmista tilitoimistoista onkin kehittynyt monipuolisia taloushallinnon palveluita tarjoavia organisaatioita, jotka pyrkivät palvelujensa avulla helpottamaan yrittäjän arkea mahdollisimman paljon siten, että asiakasyritys voi keskittyä ainoastaan omaan ydinliiketoimintaansa.

Yrityksellä on siis kaksi vaihtoehtoa taloushallinnon hoitamisessa: yritys voi hoitaa taloushallinnon itse tai vaihtoehtoisesti ulkoistaa sen tilitoimistolle. Järvenpään ja Länsiluodon (2007) mukaan erityisesti pienyritykset ulkoistavat taloushallinnon lakisäätteiset tehtävät tilitoimistoille, koska heillä ei välttämättä ole itsellä riittävästi asiantuntemusta tai resursseja näiden tehtävien hoitamiseen. Tilitoimistot ovatkin pk-yrityksille erittäin tärkeä talouskumppani, sillä yli 90 % yrityksistä on ulkoistanut taloushallintonsa tilitoimistolle. Tilitoimistojen palvelut käsittävät suurimmaksi osaksi lakisäätteisten asioiden, kuten kirjanpidon, veroasioiden ja palkanlaskennan hoitamista. (Ahvenniemi, 2008.)

Tilitoimistojen lakisäätteisten tehtävien hoitaminen perustuu yrityksen historiatietoihin eli raportoinnin kohteena on enemmän menneisyys kuin tulevaisuus. Nykyisin tilitoimistojen palvelutarjonta on kuitenkin muuttumassa ja tilitoimistot pyrkivät katsomaan yhä enemmän myös tulevaisuuteen ja tarjoamaan palveluja, jotka tyydyttävät asiakkaiden tulevaisuuden suunnitteluun ja ongelmanratkaisuun liittyvät tarpeet. Asiakkaat vaativatkin tilitoimistoilta yhä monipuolisempia palveluja; peruspalvelujen (kirjanpito, tilinpäätös, veroilmoitus) lisäksi tilitoimistoilta hankitaan yhä useammin esimerkiksi johdon laskentatoimen palveluja. (Ahvenniemi, 2008.)

Järvenpään & Länsiluodon (2007) mukaan erityisesti yritysten kasvu lisää taloushallinnon haasteita ja yritykset tarvitsevat yhä enemmän tukea esimerkiksi johtamiseen. Tilitoimistojen asiakkaiden tyytyväisyyteen vaikuttaakin erityisesti se, kuinka tilitoimisto pystyy peruspalvelun lisäksi neuvonannolla ja konsultoinnilla tukemaan asiakasta (Ahvenniemi,

2008). Mikäli tilitoimistot eivät pysty vastaamaan näihin yleensä yrityksen kasvun mukana tuomiin haasteisiin, hoitavat yritykset taloushallintonsa mieluummin itse (Järvenpää & Länsiluoto, 2007). Nykyisin erityisesti sähköinen taloushallinto tehostaa tilitoimistojen peruspalvelujen hoitoa ja näin ollen aikaa jää enemmän asiakkaiden talouden konsultoimiseen ja analyysien tekemiseen. Tilitoimistoille tällaisten uusien palvelujen tuottaminen aiheuttaa kuitenkin omat haasteensa muun muassa hinnoittelun suhteen, koska asiakkaat eivät ole yleensä halukkaita maksamaan uusista palveluista, vaikka palvelut olisivatkin heille tarpeellisia. (Järvenpää & Länsiluoto, 2008.)

5 AIKAISEMPI TUTKIMUS - PK-IFRS:N HAASTEET JA MAHDOLLISUUDET

IASB on aloittanut pk-ifrs:n kehitystyön 2000-luvun alkupuolella, joten se on käsitteenä melko uusi. Tästä johtuen aiheeseen liittyvää tutkimusta on toistaiseksi rajallisesti saatavilla. Aikaisemmissa tutkimuksissa aihetta on käsitelty enimmäkseen pk-yrityksen eli tilinpäätöksen laatijan näkökulmasta; eri sidosryhmien intressit ovat jääneet hieman vähemmälle huomiolle.

5.1 Pk-ifrs:n haasteet

Euroopan komissio (2010) selvitti 17.11.2009–12.3.2010 suorittamassa kyselytutkimuksessaan eri sidosryhmien suhtautumista pk-ifrs:ään Euroopan unionissa. Tutkimus osoittaa, että pk-ifrs herättää hyvin poikkeavia mielipiteitä eri sidosryhmien välillä ja myös sidosryhmien sisällä. Tilinpäätöksen laatijoille pk-ifrs:n koetaan aiheuttavan standardin käyttöönottovaiheessa monenlaisia haasteita, esimerkiksi yrityksen sisäiset prosessit voidaan joutua suunnittelemaan uusiksi ja laskentahenkilöstölle pitää järjestää koulutusta, jotta standardin mukaisen tilinpäätöksen laatiminen on mahdollista. Uudet haasteet aiheuttavat yrityksille implementointivaiheessa kustannuksia, jotka voivat uusiutua aina, kun standardiin tehdään suurempia muutoksia.

Euroopan komission (2010) tutkimuksen mukaan erityisesti niissä EU-maissa, missä on perinteisesti ollut vahva sidos verotuksen ja kirjanpidon välillä, pk-ifrs:n soveltaminen on erittäin työlästä ja aiheuttaa lisäkustannuksia tilinpäätöksen laatijalle. Tämä puolestaan johtuu siitä, että pk-ifrs:n mukainen tilinpäätös ei sellaisenaan kelpaa verottajalle ja näin ollen raportointivaatimukset kaksinkertaistuvat. Pk-ifrs lisää myös julkisuuteen annettavan tiedon

määrää, mikä puolestaan voi vaikuttaa negatiivisesti yrityksen kilpailukykyyn markkinoilla erityisesti silloin, jos standardin soveltaminen ei ole pakollista ja tästä johtuen kaikki eivät sovelle sitä. Tutkimus herätti kuitenkin eriäviä mielipiteitä sen suhteen, pitäisikö yritysten antaa itse päättää pk-ifs:n käyttöönotosta EU:ssa. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että pk-ifs:n soveltaminen pitäisi olla vapaaehtoista, sillä yritykset tietävät itse parhaiten, hyötyisivätkö he standardin käytöstä. Osa taas ei pidä vapaaehtoisuutta hyvänä, koska se tuhoaisi harmonisoinnin ja vertailtavuuden EU:ssa. Kaiken kaikkiaan pk-ifs:n koetaan lisäävän pk-yritysten hallinnollista taakkaa, mikä on vastoin EU:n tavoitteita koskien hallinnollisen taakan vähentämistä. Tilinpäätösten kansainvälisellä vertailukelpoisuudella ei ole merkitystä, mikäli yritys toimii ainoastaan paikallisesti ja näin ollen pk-ifs:n kustannus-hyötysuhde koituu useimmille pk-yrityksille epäedulliseksi.

Euroopan komission (2010) tutkimuksen mukaan pk-ifs aiheuttaa omat haasteensa myös tilinpäätösten käyttäjille, sillä pk-ifs ei ole niinkään suunnattu pk-yritysten tärkeimmille sidosryhmille, kuten verottajalle, omistajalle, luotonantajalle ja työntekijöille. Kyselytutkimuksen mukaan edellä mainitut sidosryhmät hyötyvät enemmän kansallisten standardien kuin pk-ifs:n käytöstä, sillä he eivät välttämättä ymmärrä pk-ifs:n mukaista tilinpäätöstä ja toisaalta kansallisten standardien mukainen tilinpäätös täyttää heidän informaatiotarpeensa. Lisäksi tutkimuksesta käy ilmi, että tilinpäätösten vertailtavuus voi olla pk-ifs:stä huolimatta hankalaa. Jotkut puolestaan pitävät tämän hetkistä vertailtavuuden tasoa riittävänä, sillä EU:n tilinpäätösdirektiivit varmistavat tarpeeksi yhtenäisen tilinpäätöskäytännön EU:n sisällä. Tilinpäätösten käyttäjien kannalta pk-ifs:n vapaaehtoisuus olisi kuitenkin huonompi vaihtoehto kuin standardin pakollisuus, sillä vapaaehtoisuus heikentäisi yhtenäisyyttä ja vertailukelpoisuutta entisestään.

Quagli (2010) puolestaan on tutkinut eroja suhtautumisessa pk-ifs:ään tilinpäätösinformaation laatijan ja käyttäjien sekä eri maiden välillä. Tutkimus perustuu edellä mainittuun Euroopan komission kyselyyn, jonka tarkoituksena oli selvittää sidosryhmien näkemyksiä pk-ifs:stä EU:ssa. Tutkimus osoittaa, että olennaisia eroja löytyy erityisesti informaation laatijan ja käyttäjien välillä. Käyttäjät suhtautuvat pk-ifs:ään huomattavasti myönteisemmin kuin tilinpäätöksen laatijat ja he haluaisivat standardin sisältyvän EU:n direktiiveihin. Sen sijaan tilinpäätöksen laatijat eivät halua standardia otettavan käyttöön. Eri maiden välillä saksankieliset ja latinalaiset maat suhtautuvat pk-ifs:ään negatiivisemmin kuin anglo- ja pohjoismaat. Saksankieliset ja latinalaiset maat eivät halua standardin sisältyvän

EU:n direktiiveihin, mutta mikäli näin tulee käymään, silloin sen soveltaminen pitäisi olla vapaaehtoista niin maa- kuin yritys-tasolla.

Müllerová ym. (2010) ovat tutkineet pk-yritysten tilinpäätösstandardien harmonisointia Tshekissä. Myös heidän tutkimuksen mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto edellyttää kirjanpitäjien koulutusta, mikä vaatii yrityksiltä alkuvaiheessa huomattavia resursseja. Koulutuksella he tarkoittavat myös sitä, että pk-ifrs:n myötä kirjanpitäjien on omaksuttava uudenlainen lähestymistapa kirjanpitoon eli heille on opetettava uudenslaisia lähestymistapoja kirjanpidon ajatteluun. Tutkimus kuitenkin osoittaa, että suurin osa pk-yrityksistä ei ole juurikaan kiinnostuneita kirjanpidon tuottamasta luotettavasta ja totuudenmukaisesta kuvasta sinänsä, vaan heitä kiinnostaa lähinnä kirjanpidon tuottama tieto verotettavasta tuloksesta. Tämä puolestaan johtunee siitä, että tutkimuksen mukaan pk-yritykset käyttävät kirjanpidon tuottamaa informaatiota johtamisessa hyvin harvoin. Kiinnostus kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja kohtaan on myös vähäistä, sillä pk-yritykset elävät "päivä kerrallaan" ja he eivät ole niinkään kiinnostuneita yritystensä tulevaisuuden kehityksestä.

Bertoni & De Rosa (2010) puolestaan ovat tutkineet ei-listattujen yritysten tilinpäätösstandardien kehitystä Euroopan unionissa. Heidän tutkimuksesta käy ilmi, että pk-ifrs voi olla ongelmallinen, kun arvioidaan sen hyödyllisyyttä pk-yritysten sidosryhmille, vaikka siihen on tehty huomattavia helpotuksia laajaan ifrs:ään verrattuna. Yksi syy edellä mainittuun ongelmaan on se, että pk-ifrs:n viitekehys on sama kuin laajan ifrs:n viitekehys. Viitekehyksessä korostuvat ulkopuoliset pääomansijoittajat, joiden arvioidaan olevan yrityksen tilinpäätöksen ensisijaisia käyttäjiä. Viitekehys on pk-yritysten sidosryhmien kannalta ongelmallinen, koska yleisesti ottaen pk-yrityksillä ei ole ulkopuolisia sijoittajia ja heidän tilinpäätösten käyttäjäryhmä on huomattavasti pienempi esimerkiksi pörssiyrityksiin verrattuna.

Bertonin & De Rosan (2010) tutkimus osoittaa, että pk-ifrs kehittämiseen ovat vaikuttaneet ei-relevanttien sidosryhmien tarpeet, mikä puolestaan johtaa siihen, ettei pk-ifrs:n mukainen tilinpäätös välttämättä täytä pk-yritysten todellisten sidosryhmien tarpeita. Heidän mukaan tällainen tilanne tulee vastaan esimerkiksi käypiin arvoihin arvostamisessa, sillä pk-yrityksissä arvostus voi kontrollin puutteen vuoksi perustua enemmän subjektiiviseen kuin objektiiviseen arviointiin, mikä puolestaan johtaa siihen, että pyrkimys yhteiseen tilinpäätöskäytäntöön kärsii. Sen sijaan suuremmissa yrityksissä tämä ei ole ongelma, koska

niitä kontrolloidaan muun muassa tilintarkastuksen muodossa. Toisaalta tutkimuksessa korostetaan, että yhteinen viitekehys laajan ifrs:n ja pk-ifrs:n välillä on välttämätöntä raportoinnin harmonisoinnin kannalta. Vielä on kuitenkin epäselvää, millainen tarve kansainväliselle vertailukelpoisuudelle on pk-yritysten sidosryhmien keskuudessa eli kuinka pk-yritysten tilinpäätösten käyttäjät hyötyisivät pk-ifrs:stä.

Ikäheimo ym. (2010) ovat tutkineet pk-ifrs:n hyötyjä ja haittoja niin informaation käyttäjien kuin tuottajien näkökulmasta. Myös tämä tutkimus osoittaa, että raportoivalle yritykselle koituu pk-ifrs:n soveltamisesta lisätyötä sekä lisäkustannuksia standardin käyttöönottoaiheessa erityisesti kirjanpitäjien koulutuksesta. Tutkimuksen mukaan tilintarkastusyrietykset voivat kärsiä jopa resurssipulasta standardin käyttöönottoaiheessa ja erityisesti pienille tilintarkastusyrietyksille, jotka eivät tunne ifrs:ää, aiheutuu huomattavia koulutuskustannuksia. Tutkimuksen mukaan myös tilitoimistoille aiheutuu koulutuskustannuksia ja lisäksi kustannuksia aiheuttaa raportointijärjestelmien päivittäminen, jotta standardin mukaisen tilinpäätöksen laatiminen on mahdollista. Erityisesti koulutus voi koitua haastavaksi, sillä tilitoimistoissa suhtautuminen ifrs:ään on perinteisesti ollut hieman vastahakoista. Huomattavista käyttöönottokustannuksista johtuen standardin vapaaehtoisuus johtaa siihen, että tilitoimistot lähtevät ”hitaasti” mukaan pk-ifrs:ään. Lisätyötä tilitoimistoille aiheuttaa myös jo aiemmin mainittu kirjanpidon ja verotuksen erillisyyks, mikä tarkoittaa raportointivaatimusten kaksinkertaistumista. Myös vanhoja tilinpäätöksiä on muutettava ifrs-muotoon. Edellä mainitut haasteet voivat tilitoimistojen kohdalla aiheuttaa painetta sulautumisiin hyötyäkseen mittakaavaeduista.

Vaikka pk-ifrs:n käyttöönotto aiheuttaa lisäkustannuksia niin tilintarkastusyrietyksissä kuin tilitoimistoissa, nämä kustannukset pyritään Ikäheimon ym. (2010) mukaan ainakin tilitoimistoissa siirtämään asiakkaiden laskutushintoihin. Tutkimuksen mukaan pk-ifrs:n pakollisuus voi kuitenkin aiheuttaa asiakkaiden katoa tilitoimistoista, koska tällöin asiakasyrietykset ottavat herkemmin kirjanpidon itselleen hoidettavaksi. Standardin vapaaehtoisuus puolestaan johtaa siihen, ettei moni ota standardia käyttöön ja tästä johtuen vain suurimmat tilitoimistot tarjoavat pk-ifrs-palveluita, koska standardin aiheuttamista lisäkustannuksista, kuten koulutuksesta ja järjestelmien ylläpidosta, johtuen se ei ole pienemmille tilitoimistoille kannattavaa.

Ikäheimon ym. (2010) mukaan pk-ifrs:stä ei kuitenkaan ole hyötyä sellaisille paikallisille yrityksille, jotka eivät kasva tai kasvu on hyvin pientä ja joiden tarkoituksena ei ole kansainvälistyä. Tämä lienee yksi suurimmista syistä pk-ifrs:ään vastustukseen, sillä suurin osa pk-yrityksistä on juuri edellä mainittujen kriteerin mukaisia paikallisia yrityksiä, joille pakollinen pk-ifrs tarkoittaisi vain lisäkustannuksia ilman lisähyötyä.

Nerudova & Bohusova (2008) ovat tutkineet pk-ifrs:ää tshekkiläisten pk-yritysten näkökulmasta. Tutkimuksessa korostetaan pk-yritysten merkittävyyttä EU:n jäsenmaissa määrittelemällä pk-yritykset taloudellisen kasvun ja työllisyyden tärkeimmäksi tekijäksi koko EU:n alueella. Tutkimuksen eräs mielenkiintoinen tulos on se, että toisin kuin EU:n suorittamat tutkimukset ovat osoittaneet, tshekkiläiset pk-yritykset eivät pidä eri maiden erilaisia laskenta- ja verojärjestelmiä merkittävänä esteenä liiketoiminnan kansainvälistymiselle. Toisaalta näillä pk-yrityksillä ei ollut paljoakaan tietoa raportoinnin harmonisoinnista ja sen mahdollisuuksista. Tutkimuksen mukaan pk-ifrs on ongelmallinen erityisesti mikroyritysten näkökulmasta, koska nämä yritykset tuottavat informaatiota lähinnä verottajaa varten eikä pk-ifrs sovellu verotuksen pohjaksi. Lisäksi standardin käyttöönotto on kallista ja vaatii paljon aikaa, koska pk-ifrs:n periaatteet eroavat kansallisesta käytännöstä ja lisäksi on sisäistettävä uudenlainen ajattelutapa.

Di Pietra ym. (2008) ovat kommentoineet IASB:n pk-ifrs-ehdotusta ja tulleet muun muassa siihen tulokseen, että suurimalle osalle pk-yrityksistä standardi on liian raskas ja siitä saatava kustannus-hyöty-suhde ei ole tarkoituksenmukainen. Tällä hetkellä pk-ifrs palvelee paremmin keskikokoisten kuin pienten mikroyritysten tarpeita. Ongelmia aiheuttaa myös se, että pk-yritysten kohdalla ei voida määritellä selkeästi yhtä vallitsevaa informaation käyttäjäryhmää, kuten pörssiyrityksissä. Standardin kehittämisessä ei ole myöskään riittävästi huomioitu, että etenkin Manner-Euroopassa pk-yritykset ovat tottuneet varovaiseen raportointiin ja lisäksi kirjanpidon ja verotuksen välillä on yleensä vahva sidos. Pk-ifrs-ehdotus on huomattavasti monimutkaisempi kuin esimerkiksi vastaava Iso-Britanniassa pk-yrityksille kehitetty normisto (FRSSE) ja sen vuoksi he kyseenalaistavatkin sen, ovatko IASB:n pk-ifrs:ään kaavailevat helpotukset riittäviä takaamaan tarkoituksenmukaisen kustannus-hyöty-suhteen. Tutkimuksen mukaan pk-ifrs:n tulisi olla helpommin sovellettavissa ja sisältää enemmän vapautuksia. Myös Di Pietra ym. (2008) kyseenalaistavat käypien arvojen käytön Bertonin & De Rosan (2010) tavoin, sillä heidän mukaan tiedon luotettavuus on pk-yritysten tilinpäätösinformaation käyttäjille tärkeämpää kuin ennusteisiin perustuvat käyvät arvot.

Jermakowicz & Gornik-Tomaszewski (2006) ovat tutkineet ifrs:n käyttöönottoa suorittaen kyselytutkimuksen EU:n listayhtiöille vuonna 2004. Tutkimuksesta käy ilmi, että ifrs:n käyttöönotto on kallista, monimutkaista ja hankalaa. Tästä johtuen suurin osa yrityksistä ei olisi halukkaita ottamaan sitä käyttöön, ellei olisi pakko. Suurin haaste ifrs:n käyttöönotossa on juuri standardien monimutkaisuus. Yrityksissä ei ole riittävää ifrs-tuntemusta ja tästä johtuen yrityksissä tarvitaan laaja-alaista koulusta, mikä aiheuttaa lisäkustannuksia. Lisäksi koulutuksen on oltava jatkuvaa, sillä standardit muuttuvat koko ajan. Koulutuksessa tilintarkastusyriksillä oletetaan olevan suurin rooli, missä toisaalta piilee se riski, että tilintarkastajat ovat vaikuttamassa sellaisten tilinpäätösten laadintaan, joita he myös itse tarkistavat. Tutkimuksen mukaan koulutuksen lisäksi huomattavia lisäkustannuksia listayhtiöille aiheutuu kahden kirjanpitojärjestelmän päällekkäisestä soveltamisesta. Suurin osa yrityksistä ei aio laatia erillistilinpäätöksiä ifrs:n mukaan, koska useissa maissa, erityisesti Manner-Euroopassa, verotus linkittyy kansallisiin standardeihin. Näin ollen ifrs:n soveltaminen ei vaikuta yritysten osingonjakopolitiikkaan tai verosuunnitteluun, koska nämä perustuvat erillistilinpäätöksiin. Kahden kirjanpitojärjestelmän soveltaminen aiheuttaa ongelmia myös sen suhteen, että tilinpäätösten yhtenäisyys listattujen ja ei-listattujen yritysten välillä heikkenee.

Lisäksi Jermakowicz & Gornik-Tomaszewski (2006) osoittavat tutkimuksessaan, että yritykset eivät odota pääomakustannusten alenevan ifrs:n käyttöönoton myötä. Tämä on selkeästi vastoin yleistä käsitystä siitä, että tilinpäätösstandardien kansainvälinen harmonisointi pienentää yritysten pääomakustannuksia. Jermakowiczin & Gornik-Tomaszewskin (2006) tulos ei kuitenkaan ole täysin ainutlaatuinen, sillä samaan tulokseen on päätyntä myös Daske (2006), joka niin ikään ei löytänyt tutkimuksessaan tukea sille, että kansainväliset raportointistandardit pienentäisivät yritysten pääomakustannuksia. Ifrs:llä ei koeta olevan vaikutusta myöskään johdon informaation laatuun tai ajantasaisuuteen, ja lisäksi yritykset olettavat ifrs:n aiheuttavan taloudellisen tuloksen ja taseen erien vaihtelevuutta (Jermakowicz & Gornik-Tomaszewski, 2006).

Larson & Street (2004) ovat myös tutkineet ifrs:n käyttöönottoa EU:n listayhtiöissä. Tutkimustuloksista löytyy yhtäläisyyksiä Jermakowiczin & Gornik-Tomaszewskin (2006) tuloksiin verrattuna. Tutkimus osoittaa, että ifrs:n käyttöönotto johtaa suurimmassa osassa Euroopan valtioista kahden kirjanpitojärjestelmän soveltamiseen, sillä vain harvat valtiot edellyttävät laajan ifrs:n käyttöä myös ei-listatuilta yhtiöiltä. Tämä puolestaan johtunee siitä,

että ifrs-normisto sisältää monimutkaisia standardeja ja useimmissa maissa on perinteisesti totuttu vahvaan sidokseen verotuksen ja kirjanpidon välillä.

Evans ym. (2005) ovat tutkineet pk-ifrs:n ongelmia ja mahdollisuuksia IASB:n vuonna 2004 julkaisemaan keskustelupaperiin pohjautuen. Tutkimuksesta käy ilmi, että pk-yritysten taloudellinen merkitys EU:ssa on huomattava ja tällä hetkellä raportointitavat eroavat eri maiden välillä. Tutkimuksen mukaan pk-ifrs:n soveltaminen voi kuitenkin aiheuttaa yrityksille kohtuuttomia kustannuksia ja lisäksi sen tuottama tieto ei ole relevanttia ottaen huomioon pk-yritysten tilinpäätösinformaation pääkäyttäjien tarpeet. Suurin syy tähän lienee se, että IASB kehittää pk-ifrs:ää laajan ifrs:n pohjalta, mikä puolestaan on suunnattu selkeästi pörssiyrityksille. Tutkimuksen mukaan pk-yritysten tilinpäätösinformaation käyttäjät ja käyttäjien tarpeet eroavat huomattavasti pörssiyrityksistä ja myös pienten ja suurten pk-yritysten välillä on merkittäviä eroavaisuuksia. Tästä johtuen pk-yrityksille tarkoitettua standardia ei ole järkevää johtaa laajan ifrs:n pohjalta.

5.2 Pk-ifrs:n mahdollisuudet

Euroopan komission (2010) tutkimuksen mukaan pk-ifrs on hyödyllinen erityisesti sellaisille yrityksille, joilla on tytäryhtiöitä eri jäsenvaltioissa tai niille, jotka etsivät kansainvälistä rahoitusta tai suunnittelevat listautumista. Tutkimus osoittaa, että tilinpäätösten kansainvälinen vertailukelpoisuus voi johtaa eri maiden välisen kaupankäynnin, yritysten kansainvälisen kasvun sekä kansainvälisten yritysjärjestelyjen lisääntymiseen. Pk-ifrs:n uskotaan myös helpottavan kansainvälisen rahoituksen saamista ja laadukas raportointi pienentää riskiä sekä pääomakustannuksia. Toisaalta Daske (2006) ei löytänyt tutkimuksessaan tukea sille, että kansainväliset raportointistandardit, kuten ifrs tai US-GAAP, pienentäisivät yritysten pääomakustannuksia. Hän tutki osakepääoman kustannuksia saksalaista aineistoa käyttäen ja hänen tutkimuksensa antoi itse asiassa päinvastaisen tuloksen eli tutkimuksen mukaan pääomakustannukset nousivat. Euroopan komission (2010) mukaan pk-ifrs:n soveltaminen pienentää myös kansainvälisten yritysten konsernitilinpäätöksien laatimiskustannuksia sekä tilintarkastuskustannuksia, koska eri maiden standardien yhteensovittaminen jää yhteisen standardin myötä kokonaan pois.

Euroopan komission (2010) kyselytutkimuksen mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto hyödyttää kansainvälisiä sidosryhmiä, kuten sijoittajia ja liikekumppaneita, erityisesti siksi, että

yhtenäinen viitekehys helpottaa tilinpäätösten vertailua eri maiden välillä. Pk-ifrs mahdollistaa sen, että kansainvälisten sidosryhmien ei tarvitse tuntea eri maiden kansallisia standardeja. Yhteinen standardi helpottaa myös taloushallinto- ja tilintarkastuspalveluiden liikkuvuutta Euroopan unionin sisällä. Bertoni & De Rosa (2010) puolestaan pitävät pk-ifrs:n yhtenä merkittävimpänä hyötynä sitä, että standardi helpottaa laajan ifrs:n käyttöönottoa ja edelleen listautumista pörssiin. Pk-ifrs myös vähentäisi listattujen ja ei-listattujen yritysten välisiä eroja raportoinnissa.

Bertoni & De Rosan (2010) tutkimuksen mukaan pk-yritysten tilinpäätösten kansainväliselle vertailtavuudelle on tarvetta, sillä rahoituslaitokset lainaavat rahaa myös kotimaansa ulkopuolelle ja lainapäätökset tehdään pääasiassa tilinpäätökseen perusteella. Kansainvälisessä kaupankäynnissä puolestaan pk-ifrs voi olla hyödyllinen niin myyjä- kuin ostajaosapuolelle, jotta he voivat arvioida toistensa taloudellista tilannetta ja edelleen esimerkiksi mahdollisuuksia pitkäaikaiselle yhteistyölle. Pk-yrityksillä voi olla myös kansainvälisiä ulkopuolisia sijoittajia, jotka ovat kiinnostuneita niiden tilinpäätöksistä.

Ikäheimon ym. (2010) mukaan yrityksen johto, omistajat ja sijoittajat hyötyvät pk-ifrs:n tuottamasta laadukkaammasta informaatiosta. Myös pankit ja muut rahoituslaitokset hyötyvät, koska standardin myötä tilinpäätösten analysointi on selkeämpää, raportointi ajankohtaisempaa ja yrityksiä on helpompi vertailla keskenään. Käyttöönottovaiheen jälkeen tilintarkastajat pääsevät hyötymään pk-ifrs:stä lisätulojen myötä, koska standardin soveltaminen lisää tilintarkastajien palvelujen, kuten konsultoinnin, kysyntää. Tilintarkastusyriyksistä hyötyvät erityisesti suurimmat yritykset, joilla on jo kokemusta laajasta ifrs:stä, koska heiltä löytyy tarvittavaa ifrs-osaamista ja heidän it-järjestelmät vastaavat ifrs-raportoinnin tarpeita. Tutkimuksen mukaan ei kuitenkaan ole itsestään selvää, että tilintarkastuksen hintoja voitaisiin nostaa pk-ifrs:n myötä. Sen sijaan tilitoimistoissa pk-ifrs:n aiheuttama lisätyö pyritään laskuttamaan asiakkaalta.

Eierle & Haller (2009) ovat tutkineet saksalaisille pk-yrityksille suunnatussa kyselytutkimuksessaan pk-ifrs:n soveltuvuutta erikokoisille yrityksille. Tutkimuksen mukaan omistuksen ja johdon erillisyydestä johtuvat agenttiongelmat ovat yleisiä myös pk-yrityksissä. Tämä ei siis tue yleistä väitettä, jonka mukaan pk-yritysten omistajat olisivat yleensä mukana myös yrityksen johdossa. On kuitenkin huomioitava, että sellaisten ulkopuolisten omistajien, jotka eivät osallistu yrityksen johtamiseen, määrä riippuu merkittävästi yrityksen koosta.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että mitä suurempi yritys, sitä enemmän ulkoisia osakkeenomistajia, jolle tilinpäätös on varmasti tärkeä informaation lähde. Sen sijaan kansainvälisen vertailukelpoisuuden tarve riippuu yrityksen sidosryhmien tarpeista.

Eierlen & Hallerin (2009) tutkimuksen mukaan yrityksen koko korreloi yrityksen kansainvälisyyden kanssa eli mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin sillä on kansainvälisiä sidosryhmiä ja sen myötä tarve laatia kansainvälisesti vertailukelpoinen tilinpäätös. Nykyisin kuitenkin yhä pienemmällä yrityksillä on usein ainakin vientiä ja/tai tuontia ja näin ollen yhä pienemmät yhtiöt voisivat hyötyä kansainvälisesti vertailukelpoisen tilinpäätöksen laatimisesta eli pk-ifs:n käyttöönotosta. Tästä huolimatta suurin osa pk-yrityksistä ei koe tarpeelliseksi kansainvälisesti vertailukelpoisen tilinpäätöksen laatimista. Tämä vähäinen tarve saattaa selittää kustannusten lisäksi haluttomuutta pk-ifs:n soveltamista kohtaan. Asia voidaan tulkita myös niin, että pk-yritykset eivät koe heidän kansainvälisten toimittajien ja asiakkaiden olevan heidän tilinpäätösten merkittäviä hyväksikäyttäjiä.

Kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltaminen voi parantaa yritysten toimintaedellytyksiä monin eri tavoin. Nerudova & Bohusova (2008) toteavat maailmanlaajuisesti vertailukelpoisen ja ymmärrettävän standardin olevan hyödyllinen pk-yrityksille esimerkiksi seuraavista syistä: rahoituslaitokset myöntävät lainoja rajojen ulkopuolelle, myyjät tarvitsevat tietoja myös ulkomaalaisen ostajan taloudellisesta asemasta voidakseen myydä tuotteita luotolla, luottoluokittajat yrittävät kehittää globaalisti yhtäläistä luokittelua ja useilla pk-yrityksillä on ulkomaalaisia toimittajia, joita he arvioivat tilinpäätöstietojen perusteella. Lisäksi pk-yritysten ulkopuoliset sijoittavat hyötyvät kansainvälisesti vertailukelpoisesta tilinpäätösinformaatiosta, mikäli he etsivät sijoituskohteita myös kotivaltionsa ulkopuolelta. Kaikissa edellä mainituissa tilanteissa globaalisti vertailukelpoinen ja ymmärrettävä informaatio vähentää osapuolten välillä vallitsevaa epävarmuutta, mikä puolestaan pienentää toimintoihin liittyvää riskiä.

Nerudovan & Bohusovan (2008) mukaan raportoinnin harmonisoinnista voi olla hyötyä myös pienille yrityksille. Heidän mukaan mikroyritykset tarvitsevat rahoitusta, mikä on yksi tärkeä syy raportoinnin yhtenäistämiseksi, sillä kansainvälisesti ymmärrettävä raportointi voi helpottaa rahoituksen saamista myös yrityksen kotivaltion ulkopuolelta.

Evans ym. (2005) ovat tutkineet pk-ifrs:n ongelmakohtia ja toisaalta mahdollisuuksia pohjautuen IASB:n vuonna 2004 julkaisemaan keskustelupaperiin. Tutkimuksen mukaan pk-yrityksillä on merkittävä rooli EU:n alueella ja tällä hetkellä raportointitavat maiden välillä eroavat toisistaan. Yleisesti ottaen maailmanlaajuinen standardi koetaan kuitenkin hyödylliseksi ja tilinpäätösinformaation käyttäjät tarvitsevat kansainvälisesti yhtenäisten standardien tuottamaa vertailukelpoista informaatiota. On myös selvää, että yhtenäisen normiston myötä ulkoisten osakkeenomistajien asema suhteessa yritykseen tulee parantumaan, koska pk-ifrs tarjoaa heille tietoa, mitä he eivät ehkä muuten saisi käyttöönsä.

6 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimus toteutetaan laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena voidaan pitää jonkin ilmiön tai tapahtuman kuvaamista, tietyn toiminnan ymmärtämistä tai teoreettisen tulkinnan antamista jollekin ilmiölle (Tuomi & Sarajärvi, 2002). Laadullisen tutkimuksen tärkeimmät tutkimusmenetelmät ovat havainnoiminen, tekstianalyysi, haastattelu ja litterointi. Laadullisessa tutkimuksessa haastatteluissa käytetään yleensä suhteellisen avoimia kysymyksiä, jotka esitetään valituille yksilöille tai ryhmille. Laadulliselle tutkimukselle on myös tyypillistä haastattelujen puhtaaksi kirjoittaminen eli litterointi. Litterointia käytetään sen ymmärtämiseen, kuinka tutkimukseen osallistuneet henkilöt organisoivat puheensa eli toisin sanoen litteroinnin avulla pyritään ymmärtämään paremmin haastateltujen henkilöiden vastauksia. Haastattelut ja litterointi laadullisessa metodologiassa poikkeavatkin huomattavasti määrällisestä eli kvantitatiivisesta metodologiasta, missä haastattelukysymykset ovat tarkkaan määriteltäviä ja ne esitetään satunnaiselle joukolle, ja litterointi on harvinaista. (Metsämuuronen, 2008.) Tilastollinen yleistettävyyden ei ole laadullisen tutkimuksen tavoite (Tuomi & Sarajärvi, 2002).

6.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Laadullinen tutkimus valittiin, koska tutkimuksen ongelmana on ilmiö, joka ei ole vielä toteutunut ja jota ei myöskään tunneta kovin hyvin. Tästä johtuen laadullisen tutkimusmenetelmän valinta on perusteltua, koska laadullista tutkimusta voidaan pitää hypoteesittomana eli tutkijalla ei ole lukkoonlyötyjä ennako-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista (Eskola & Suoranta, 2008).

6.2 Tutkimusaineiston kerääminen

Empiirisen tutkimuksen metodiksi valittiin haastattelu, koska tutkimusongelmana on aihe, josta ei ole vielä käytännön kokemusta. Haastattelu soveltuu hyvin tutkimukseen, missä tutkijan on vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia ja tutkittavaa aihealuetta on vain vähän kartoitettu (Hirsjärvi & Hurme, 2008). Haastattelun etuja ovat erityisesti sen joustavuus, mikä mahdollistaa muun muassa keskustelun käymisen (Tuomi & Sarajärvi, 2002). Haastattelussa voidaan myös syventää tietoja esimerkiksi pyytämällä perusteluita esitettyihin mielipiteisiin tai esittämällä lisäkysymyksiä (Hirsjärvi & Hurme, 2008). Lisäksi haastattelijalla on mahdollisuus tehdä havaintoja asiasisällön lisäksi myös siitä, miten asiat sanotaan (Tuomi & Sarajärvi, 2002).

Haastatteluun empiirisen tutkimuksen metodina liittyy myös ongelmia. Ongelmana voidaan pitää muun muassa sitä, että haastattelu sisältää useita virhelähteitä. Virheitä aiheuttavat haastattelun molemmat osapuolet eli haastattelija ja haastateltava. Virheitä ja siten haastatteluista saatavien tulosten luotettavuutta voi heikentää esimerkiksi se, että haastateltava antaa mieluummin sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme, 2008.)

Haastattelumenetelmäksi valittiin puolistrukturoitu haastattelumenetelmä eli teemahaastattelu. Puolistrukturoidussa menetelmässä jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teemat on päätetty etukäteen ja ovat siten kaikille haastateltaville samat. Ennen haastatteluja pyritään tekemään mahdollisimman hyvä haastattelurunko ja miettimään jo etukäteen, kuinka valittuja teemoja voidaan syventää. Lisäksi pohditaan vaihtoehtoisten lisäkysymysten muotoja. Edellä mainittujen keinojen tarkoitus on vaikuttaa jo etukäteen siihen, että haastatteluiden avulla kerättävä aineisto olisi mahdollisimman laadukasta. (Hirsjärvi & Hurme, 2008.)

Haastattelurunko koostuu teema-alueuettelosta, eli tarkoitus ei ole laatia yksityiskohtaista kysymysluetteloa. Haastattelutilanteessa teema-alueet ohjaavat haastattelua ja haastattelukysymykset kohdistuvat näihin etukäteen valittuihin teema-alueisiin. Teemahaastattelussa tarkentavia kysymyksiä voi esittää haastattelijan lisäksi myös haastateltava. (Hirsjärvi & Hurme, 2008.) Haastattelijan tehtäväksi jää kuitenkin varmistaa, että kaikki etukäteen päätetyt teemat käydään kunkin haastateltavan kanssa läpi. Teemojen järjestys ja laajuus voivat vaihdella eri haastatteluiden välillä. Teemahaastattelu onkin

luonteeltaan avoin esimerkiksi strukturoituun haastatteluun verrattuna, missä kysymysten muoto ja järjestys on kaikille haastateltaville sama. Tästä johtuen teemahaastattelu mahdollistaa sen, että haastateltava voi vastata hyvin vapaamuotoisesti samalla kun etukäteen määritetyt teemat varmistavat sen, että jokaisen haastateltavan kanssa puhutaan samoista asioista. (Eskola & Suoranta, 2008.)

Haastattelun teemat muodostetaan aikaisemman tutkimuksen perusteella siten, että teemoiksi valitaan sellaisia aihealueita, mitkä ovat esiintyneet aikaisemmassa tutkimuksessa ja mitkä ovat tutkimusongelman kannalta relevantteja. Aikaisemmassa tutkimuksessa teemat ovat tulleet esille enimmäkseen tilinpäätöksen laatijan näkökulmasta, mutta tässä tutkimuksessa näkökulmaksi on valittu tilitoimistot. Haastattelurunko on esitelty liitteessä 5.

Tutkimusongelmana on ilmiö, mikä ei ole vielä toteutunut käytännössä eli tutkimus pyrkii kuvailemaan tulevaisuudessa mahdollisesti toteutuvaa ilmiötä tai tapahtumaa. Tästä johtuen haastateltavien henkilöiden tulee olla tarkasti valittuja ja heidän tulee tietää tutkittavasta aiheesta mahdollisimman paljon (Tuomi & Sarajärvi, 2002). Haastattelun tärkein tavoite on siis saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta ja sen vuoksi haastattelun aiheet on hyvä toimittaa haastateltaville henkilöille etukäteen (Tuomi & Sarajärvi, 2002).

Tutkimuksen empiiristä osuutta varten suoritettiin viisi haastattelua aikavälillä 10.11.2010–3.12.2010. Kaikki haastattelut olivat yksilöhaastatteluja ja ne nauhoitettiin, jotta haastattelut voitiin raportoida mahdollisimman tarkasti. Haastattelujen pituus vaihteli puolesta tunnista tuntiin. Haastattelurunko lähetettiin etukäteen jokaiselle nähtäväksi, jotta haastatellut henkilöt pystyivät tutustumaan rauhassa haastattelukysymyksiin ja miettimään vastauksia jo valmiiksi. Haastatteluista kolme suoritettiin haastateltujen henkilöiden työpaikoilla ja kaksi heidän työpaikkojensa ulkopuolella. Haastatteluihin valittiin ainoastaan henkilöitä, jotka tuntevat tilitoimistoalan ja tietävät ifrs- ja pk-ifrs-normistot, jotta voitiin varmistua siitä, että haastateltavat henkilöt tietäisivät mahdollisimman paljon tutkittavasta aiheesta. Haastatelluista neljällä on useiden vuosien työkokemus tilitoimistoista/taloushallinnon palveluja tarjoavista organisaatioista ja heistä kolme työskentelee edelleen tilitoimistoalalla. Ainoastaan yksi haastatelluista ei ole työskennellyt tilitoimistoissa, mutta hänellä on kokonaisvaltainen alan tuntemus elinkeinoelämän järjestöjen puolelta. Kaikki haastatellut tietävät ifrs- ja pk-ifrs-normistot vähintäänkin pääpiirteittäin, mutta keskimäärin voidaan todeta, että haastateltujen ifrs-tuntemus on parempi pk-ifrs-tuntemukseen verrattuna.

Liitteessä 6 kuvaillaan tarkemmin kaikkien haastateltujen henkilöiden koulutus ja työkokemus sekä ifrs- ja pk-ifrs-tuntemus.

6.3 Tutkimusaineiston analysointi

Haastatteluaineiston luotettavuus riippuu erityisesti aineiston laadusta, mihin vaikuttaa enemmän tutkijan toiminta kuin haastateltavien vastaukset (Hirsjärvi & Hurme, 2008). Tästä johtuen jokaisesta haastattelusta saatu aineisto analysoitiin perusteellisesti samoin menetelmin, jotta analysointi olisi mahdollisimman luotettavaa. Tutkimusaineiston analysointi aloitettiin litteroinnilla eli muuntamalla haastattelut tekstimuotoon. Kaikki haastattelut kuunneltiin useaan kertaan läpi, jotta haastattelut pystyttiin litteroimaan mahdollisimman tarkasti ja jotta haastateltujen henkilöiden vastauksia pystyttiin tulkitsemaan mahdollisimman totuudenmukaisesti. Tämän jälkeen tekstimuotoon muunnetut haastattelut käytiin läpi ja niistä eroteltiin tutkimuksen kannalta olennaiset asiat ja kaikki epäolennaiset asiat jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Lopuksi tutkimukseen valitut asiat jaoteltiin teemojen mukaisesti. Seuraavassa kappaleessa saadut tutkimustulokset esitetään teemoittain ja tutkimuksen viimeisessä kappaleessa esitetään johtopäätökset.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Vaikutukset liiketoimintaan

Vähenevätkö / lisääntyvätkö asiakkaat tilitoimistoissa, mikäli pk-ifrs:n soveltaminen on a) vapaaehtoista, b) pakollista? Onko suuntaus sama sekä pienten että suurten asiakkaiden kohdalla?

Haastatellut henkilöt ovat yhtä mieltä siitä, että pk-ifrs:n vapaaehtoisuus ei juuri vaikuta tilitoimistojen asiakasmääriin, koska suurimmalla osalla tilitoimistojen asiakkaista ei ole tarvetta ottaa pk-ifrs:ää vapaaehtoisesti käyttöön.

”Totta kai, jos sillä ois niinku oikea tarve asiakkaalla, mut jos ei tää asiakas hae sanotaan rahoitusta ulkomailta, niin mä en nää ihan oikeesti Suomessa mitään syytä, minkä takia pitäis raportoida yhtään fassia monimutkasemmin tänä päivänä sanotaan tommosen pk-yrityksenkään, koska josko se on ongelma meille tilinpäätöksen ja lukujen laatijoille, niin vielä hullumpi se ongelma tuntuu mun mielestä olevan rahoituslaitoksille. Että ne ei ymmärrä sitä enää pätkänkään vertaa.”(Henkilö C)

Henkilö B:n mukaan mahdollisesti sellaiset yritykset, jotka toimivat toimialalla, missä kilpailijat soveltavat pk-ifrs:ää, saattavat ottaa normiston vapaaehtoisesti käyttöön, jotta oma tilinpäätös olisi vertailukelpoinen kilpailijoiden kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa lähinnä aloja, missä tulevaisuus on epävarmaa ja joissain erissä todellinen arvonnousu mahdollista. Henkilö C:n mukaan lähinnä kansainvälisille markkinoille suuntaavat yritykset ovat jo nyt olleet kiinnostuneita ifrs:stä eli asiakkaat, jotka hakevat rahoitusta ulkomailta tai joilla on sellaisia isoja toimittajia tai asiakkaita, jotka vaativat luotettavaa tietoa. Henkilö D puolestaan toteaa, että vapaaehtoisena normiston saattavat ottaa käyttöön konserniin kuuluvat tytäryritykset tai listautumassa olevat yritykset, mikä on tosin erittäin harvinainen toimenpide.

Useimmissa haastateltujen henkilöiden vastauksissa korostuu juuri yritysten tarve pk-ifrs:n vapaaehtoiseen soveltamiseen eikä yritysten koolla niinkään ole vaikutusta standardin käyttöönottoon. Henkilö A:n mukaan tilitoimistojen asiakkaat ovat yleisesti ottaen pieniä; suuria asiakkaita ei ole ja keskisuuriakin vain vähän. Hänen mukaan normiston vapaaehtoisuus voi käytännössä koskea enemmän keskisuuria kuin pieniä yrityksiä, mutta toisaalta hän ei pidä todennäköisenä, että keskisuuretkaan yritykset ottavat sitä käyttöön.

”Nythän se (ifrs) on vapaaehtoista, niin ne, jotka on niin intomielisiä ifrs:n kannattajia, niin ne on varmaan ottanu sen jo käyttöön. Että en mä usko, että tää pk-ifrs tois siihen mitään uutta.”(Henkilö A)

Henkilö B puolestaan uskoo, että suuremmat asiakkaat voivat kokea enemmän ulkoista painetta esimerkiksi asiakaskontaktiensa puolesta pk-ifrs:n soveltamiseen, mutta loppujen lopuksi hänkin pitää raportoinnin tarvetta yrityksen kokoa merkittävämpänä tekijänä pk-ifrs:n vapaaehtoisessa käyttöönotossa.

Pk-ifrs:n pakollisuus puolestaan voi hieman lisätä asiakkaiden määrää tilitoimistoissa, mutta osa haastatelluista uskoo, ettei pakollisuuskaan vaikuta asiakasmääriin millään tavalla. Esimerkiksi Henkilö A:n mukaan pk-ifrs:n pakollisuus ei todennäköisesti vaikuta tilitoimistojen asiakasmääriin, koska hänen mukaan yritykset eivät suostu ottamaan standardia käyttöön.

”No pakollisena niin, mä luulen, että siitä (pk-ifrs:stä) nousis kapina. Se on siis niin kovat kustannukset siitä. Tällä hetkelläkin tilitoimistoasiakkaat valittaa siitä, että miksi se kirjanpito maksaa niin paljon, niin jos se sitten yhdellä rysäyksellä nousis lisää, vaikka se ois lakisääteinenkin, niin en usko, että siihen suostuttais.” (Henkilö A)

Mikäli yritykset kuitenkin suostuvat pakolliseen pk-ifrs:ään, asiakasmäärä tilitoimistoissa saattaa hieman lisääntyä, sillä Henkilö A:n mukaan nekin, jotka tekevät tällä hetkellä kirjanpidon itse, ulkoistavat sen tilitoimistoille, koska heillä ei ole tarvittavaa osaamista. Myös Henkilö B uskoo, että pakollisuus lisää asiakasmäärää, koska pk-ifrs vaatii osaamisen ja asiantuntemuksen lisäksi myös erityisiä työkaluja raportoinnin toteuttamiseen. Henkilö D:n mukaan on epätodennäköistä, että pk-ifrs tulisi pakolliseksi myös pieniin kirjanpitovelvollisiin. Hänen mukaan tilitoimistoissa on kuitenkin jonkin verran asiakkaina muitakin kuin pieniä kirjanpitovelvollisia ja mikäli pk-ifrs tulee esimerkiksi näille yrityksille pakolliseksi, asiakasmäärä tilitoimistoissa voi lisääntyä jonkin verran. Tämä on seurausta siitä, että niillä yrityksillä, jotka ovat tähän asti hoitaneet taloushallintonsa itse, ei välttämättä riitä ammattitaito pk-ifrs:n mukaisen tilinpäätöksen laatimiseen. Sen sijaan Henkilö D:n mukaan on selvää, että pk-ifrs:n pakollisuus ei ainakaan vähennä asiakkaiden määrää tilitoimistoissa.

”Jos meillä on vaikka siihen yli 50 henkeä-luokkaan kuuluva kirjanpitoasiakas ja sit pk-ifrs tulis pakolliseksi, niin ei se asiakas ainakaan meiltä lähtis, jos on kerran sellanen tilitoimisto, joka hoitaa asiansa, koska ei ne itse löydä sitä asiantuntemusta siihen kuitenkaan sitten.” (Henkilö D)

Myös Henkilö E toteaa, että tilitoimistot ovat aina omaksuneet esimerkiksi kaikki lainsäädäntöön tulleet muutokset eli ainakaan asiakkaiden ei tarvitse jättää tilitoimistoa asiantuntemuksen puutteen vuoksi.

Henkilöt A ja E kuitenkin toteavat, että käytännössä tilitoimistojen asiakasmäärän suhteen ei ole enää kasvuvaraa, koska lähes kaikki pk-yritykset ovat jo ulkoistaneet taloushallintonsa tilitoimistoille. Henkilö E:n mukaan asiakasmäärä voi kasvaa ainoastaan sitä kautta, että yritysten määrä kasvaa.

”Lähes kaikki pienet yritykset, niin niiden kirjanpidot hoidetaan tilitoimistoissa tällä hetkellä. Jos Suomessa on noin 330 000 yritystä ja tilitoimistoja on vähän yli 4000, niin kyl ne hoitaa melkein kaikki suomalaiset yritykset, että vaan isot yritykset ja osa keskisuurista yrityksistä hoidetaan itse, mutta kyllä tilitoimistot hoitaa melkein ne kaikki muut. Sitä ei ihan tarkkaan tiedetä, mutta on siis arvioitu, että tommonen 95% päälle se on jossain se luku, että ei se (asiakasmäärä) hirveesti voi enää siitä sitten lisääntyä.”(Henkilö A)

Lisääkö pk-ifs:n soveltaminen tilitoimistojen kustannuksia? Vaatiiko pk-ifs:n soveltaminen esimerkiksi asiakaskohtaisesti enemmän aikaa tilitoimistolta verrattuna suomalaisen kirjanpitokäytännön soveltamiseen?

Haastatellut henkilöt ovat yhtä mieltä siitä, että pk-ifs:n soveltaminen lisää tilitoimistojen kustannuksia merkittävästi ja vaatii enemmän aikaa tilitoimistoilta verrattuna suomalaisen kirjanpitokäytännön soveltamiseen. Henkilö A:n mukaan tilinpäätöksen laatiminen tulee huomattavasti raskaammaksi, mikä vaikuttaa kustannusten ja ajankäytön lisääntymiseen. Henkilö B puolestaan toteaa, että pk-ifs:n mukaista raportointia on hankala automatisoida, mikä johtaa kustannusten nousuun. Henkilö C korostaa pk-ifs:n vaativan enemmän asiantuntijatyötä, mikä puolestaan lisää koulutuksen tarvetta ja edelleen tilitoimistojen kustannuksia.

Henkilö D:n mukaan pk-ifs:n käyttöönotto vaatii enemmän aikaa erityisesti siksi, että pk-ifs:n mukaiseen tilinpäätökseen tarvitaan enemmän tietoa yritysjohtolta ja lisäksi mukaan tulevat huomattavasti laajemmat liitetiedot. Kokonaisuudessa pk-ifs lisää siten erilaisten tietojen tarvetta ja näiden tietojen keruu on aikaa vievää. Henkilö E puolestaan toteaa, että tilitoimistojen kustannukset nousevat, koska pk-ifs heikentää järjestelmäkokonaisuuden tehokkuutta.

”Jos tulee hyvin sirpaleista tai monenlaista sääntelyä, niin se aina tulee järjestelmäkokonaisuuden kannalta kalliiksi. Aina semmoinen yhtenäissääntely ja järjestelmät, jotka pohjautuu siihen, ne on kustannustehokkaita.” (Henkilö E)

Vaikuttaako pk-ifrs:n soveltaminen asiakassopimuksiin? Joudutaanko esimerkiksi hinnoittelua muuttamaan?

Haastatellut henkilöt ovat yhtä mieltä siitä, että pk-ifrs:n soveltaminen vaikuttaa asiakassopimuksiin ja erityisesti hintoihin. Henkilö A pitää hintojen nousua todennäköisenä, koska pk-ifrs:n soveltaminen vaatii sellaista erityisosaamista, mitä kuka tahansa ei pysty tarjoamaan ja tähän perustuen hintoja voidaan nostaa. Hänen mielestään tilitoimistojen on helppo siirtää pk-ifrs:n aiheuttama kustannusten nousu asiakashintoihin, koska asiakkaat eivät osaa tehdä sen mukaista tilinpäätöstä itse ja näin ollen heidän on pakko ostaa palvelu tilitoimistoista. Toisaalta Henkilö A pitää mahdollisena, että tilintarkastustoimistot alkavat kilpailemaan tilitoimistojen kanssa pk-ifrs-tilinpäätösten tekemisessä, mikä voi vaikuttaa hinnoittelumahdollisuuksiin.

”Tilintarkastustoimistot saattais tulla tekemään näitä, kilpailemaan tilitoimistojen kanssa näiden ifrs:ien tekemisessä, koska näinhän tapahtui, että tilintarkastustoimistot alko tehdä näitä ifrs-tilinpäätöksiä pörssiyrityille, kun niissä ei ollu sitä henkilökuntaa, joka osas. Mutta onhan tilitoimistoissa paljon htm- ja kht-tilintarkastajia myöskin, että kyllähän niillä tietysti on osaamista tässä, mutta suurin osa tilintarkastajista on tilintarkastustoimistoissa, jotka ei tee tilitoimistotyötä ollenkaan.”(Henkilö A)

Myös henkilö B:n mukaan pk-ifrs:n aiheuttama kustannusten nousu on helppo siirtää asiakashintoihin, koska kyseessä on tavanomaisesta poikkeava palvelu eli erityisraportointi, mikä hinnoitellaan aina erikseen ja asiakkaat hyväksyvät sen. Hän vielä lisää, että hintojen nostaminen on mahdollista myös siksi, että kaikki tilitoimistot eivät pysty tarjoamaan pk-ifrs-palvelua.

”Se varmasti karsii sellasii, ketkä sitä palvelua tarjoaa, niin silloin sä pystyt hinnoitteleen. Että monestihan se on niin, että tämmöset hyvätkin ja uudet tuotteet tilitoimistoalalla, niin kun se hintakilpailu on niin kovaa, niin silti sä et pysty sitä hinnoitteleen, kun joku tekee sen aina halvemmalla. Mutta mä en usko, että tätä pystyy tekeen tai ei ole järkeä. Että toivottavasti siihen sitten menis, et ei poljeta niitä hintoja semmosessa työssä, mikä tosiaan vaatii sit asiantuntemusta.”(Henkilö B)

Henkilö C:n mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto lisää asiantuntijatyötä, mikä puolestaan lisää kustannuksia ja nostaa lopulta hintoja. Hänen mukaan ongelmaksi voi kuitenkin koitua se, kuinka hintojen nousu verrattuna siihen, mitä asiakas pk-ifrs:n soveltamisesta hyötyy, perustellaan asiakkaille.

”Kyl mä näkisin siinä (pk-ifrs:n soveltamisessa) aika paljon turhuutta. Kyllä mulle pitäis myydä vähän paremmin, jotta mä voisin myydä sen mun asiakkaille sitten.”(Henkilö C)

Henkilö D:n mukaan pk-ifrs:n soveltaminen vaikuttaa asiakassopimukseen erityisesti siitä syystä, että ifrs-maailmaan siirtyminen lisää aina ennustamisen ja arvon testaamisen tarvetta ja sopimuksissa on otettava huomioon, että arvionvaraisiin eriin liittyvät arvioinnit eivät kuulu tilitoimistojen työhön. Hinnoittelu puolestaan on suhteessa työn määrään ja hänen mukaan asiakkaalle on vain kerrottava, kuinka paljon työmäärä tulee lisääntymään. Henkilö E:n mukaan hinnoittelu pohjautuu työn määrän lisäksi aina myös vaadittavan asiantuntemuksen tasoon ja jokainen tilitoimisto huomio nämä kaksi tekijää hinnoittelussaan.

”Jos niihin (työmäärään ja asiantuntemuksen tasoon) tulee lisävaatimuksia, niin se kyllä ihan väistämättä tarkoittaa korkeampia hintoja.” (Henkilö E)

Henkilö E uskoo, että asiakkaat ovat valmiita maksamaan tarvittaessa enemmän, koska he ymmärtävät sen, että tilitoimistot pystyvät hoitamaan nämä asiat tehokkaimmin ja parhaiten. Hänen mukaan markkinat huolehtivat lopulta siitä, että hintataso ei nouse liikaa.

Vaikuttaako tilitoimiston koko siihen, onko pk-ifrs:n mukaista tilinpäätöspalvelua kannattavaa tarjota? Onko suurilla tilitoimistoilla etulyöntiasema pienempiin toimijoihin verrattuna?

Haastatellut henkilöt ovat jossain määrin eri mieltä tilitoimiston koon vaikutuksesta siihen, kannattako tilitoimiston ylipäättänsä lähteä mukaan pk-ifrs:ään. Henkilö A:n mukaan toimiston koolla ei ole merkitystä pk-ifrs:n mukaisen tilinpäätöspalvelun tarjoamiseen, mikäli normisto tulee pakolliseksi, koska silloin kaikkien on pakko tehdä tilinpäätökset sen mukaisesti. Sen sijaan vapaaehtoisuus aiheuttaa hänen mukaan sen, että pienet eli käytännössä suurin osa tilitoimistoista ei lähde mukaan pk-ifrs:ään eikä myöskään heidän asiakkaat. Näin ollen vapaaehtoisia pk-ifrs-tilinpäätöksiä tehdään ainoastaan suurissa tilitoimistoissa. Henkilö B:n ja Henkilö C:n mukaan suuret tilitoimistot ovat etulyöntiasemassa pk-ifrs:n mukaisen tilinpäätöspalvelun tarjoamisessa, koska pk-ifrs vaatii erityisosaamista ja suurilla tilitoimistoilla on paremmat mahdollisuudet kouluttaa henkilökuntaa pieniin tilitoimistoihin verrattuna.

”On, totta kai. Sillä (tilitoimiston koolla) on iso merkitys, koska ne tarvii kuitenkin ihan erilaista asiantuntemusta ja semmosen asiantuntemuksen talossa pitäminen on vaikeeta. Se, et sulla ois tilitoimisto, jossa sulla on yks ifrs-asiakas ja muut vaikka fassia, niin eihän se mun mielestä lyö taloudellisesti leiville. Silloin sun pitäis kiinnittää se yks resurssi käytännössä siihen ja maksaa siitä ne kustannukset.”(Henkilö C)

Toisaalta Henkilö B:n mukaan pienet tilitoimistot voivat erikoistua pk-ifrs:ään, mutta se vaatii muiden palvelujen karsimista. Myös Henkilö D toteaa, että tilitoimiston koko ei suoraan vaikuta siihen, onko tilitoimiston kannattavaa tarjota pk-ifrs-palveluita. Hänen mukaan korkeamman luokan asiantuntijapalveluita tarjotaan niin isoissa kuin pienissä tilitoimistoissa, mutta jokaisesta toimistosta kaikkea osaamista ei tietystikään löydy. Henkilö E puolestaan uskoo, että pk-ifrs tulee Suomessa kohdentumaan hyvin pienelle yritysjoukolle ja tästä johtuen tilitoimiston ei välttämättä kannata pitää siihen liittyvää osaamisvalmiutta yllä eli kaikki tilitoimistot eivät halua tarjota pk-ifrs-palveluita.

Lisääkö pk-ifs:n käyttöönotto tilitoimistojen sulautumisia?

Haastatellut henkilöt eivät usko pk-ifs:n vaikuttavan vapaaehtoisena tilitoimistojen sulautumisiin millään tavalla ja pakollisenakin vain osa uskoo sen lisäävän sulautumisia jonkin verran. Useimmat toteavat, että alalla on jo tapahtunut ja tapahtuu edelleen paljon ketjuuntumista, mihin heidän mielestään tulevaisuudessakin vaikuttavat ensisijaisesti muut tekijät kuin pk-ifs. Henkilö A:n mukaan standardin pakollisuus voi johtaa siihen, että ne tilitoimistot, jotka eivät halua oppia uutta normistoa, myyvät tilitoimiston pois. Toisaalta Henkilö A:n mukaan tilitoimistolle, missä ihmiset eivät halua oppia uusia asioita, ei välttämättä löydy ostajaa. Myös Henkilöt B ja C uskovat, että pk-ifs:n pakollisuus vauhdittaa tilitoimistojen sulautumisia ja ketjuuntumista entisestään eli alalle jäävät ne, jotka pystyvät parhaiten tarjoamaan pk-ifs-osaamista.

Toisaalta Henkilöt A ja C uskovat, että standardin pakollisuus johtaa käytännössä siihen, että moni lopettaa tilitoimisto-toiminnan kokonaan. Henkilö C:n mukaan tilitoimistoalalla on paljon sellaisia ikääntyviä tilitoimistoyrittäjiä, jotka eivät halua tai kykene lähtemään mukaan pk-ifs:ään. Hänen mukaan yksi iso ongelma on kieli, sillä ifrs-maailmaan liittyvät asiat ovat pääsääntöisesti englanniksi. Henkilö C:n mukaan pienten tilitoimistojen katoaminen markkinoilta tarkoittaa käytännössä sitä, että pitkiä yhteistyösuhteita tuhoutuu ja samalla häviää myös paljon hiljaista tietoa sekä relevanttia ammattiosaamista. Tämä on ongelmallista erityisesti asiakkaan näkökulmasta, koska tilitoimistojen asiakkaat arvostavat sitä, että heillä on vuodesta toiseen tuttu tiimi hoitamassa heidän asioitaan, sillä kyseessä on kuitenkin asiakkaiden raha-asioiden hoitaminen.

Henkilö D:n mukaan pk-ifs:n käyttöönotto pakollisena voi jonkin verran vaikuttaa tilitoimistojen sulautumisiin, mutta hänen mukaan pk-ifs ei tule pakolliseksi kaikille. Käytännössä pk-ifs:llä ei siis tule olemaan juurikaan vaikutusta tähän kehitykseen, sillä hänen mukaan alalla on paljon muita asioita, jotka ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat edelleen tilitoimistojen sulautumisiin.

”Tällä alalla paljon muitakin asioita, kuten tietotekniikka ja sähköinen maailma, jotka vaikuttaa samaan suuntaan, että pitää enemmän ruveta liittoutumaan ja verkostoitumaan siinä mielessä. Mutta tää (pk-ifs) ei oo suurin asia, mikä tulis siihen vaikuttaa.” (Henkilö D)

Henkilö E puolestaan ei usko pk-ifs:n vaikuttavaan missään tilanteessa tilitoimistojen sulautumisiin, koska myös hänen mukaan sulautumisiin vaikuttavat muut tekijät.

Parantaako pk-ifs:n käyttöönotto tilitoimistojen mahdollisuuksia kasvuun ja kansainvälistymiseen?

Haastatellut henkilöt ovat jossain määrin eri mieltä pk-ifs:n mahdollisuuksista parantaa tilitoimistojen kasvua ja kansainvälistymistä. Henkilö A:n mukaan tilitoimistoalan kansainvälistyminen on tällä hetkellä jo hyvin voimakasta niin ketjujen kuin pientenkin toimijoiden kohdalla eikä pk-ifs välttämättä vaikuttaisi tähän mitenkään. Hänen mukaan tilitoimistojen kansainvälistymiseen vaikuttaa usein esimerkiksi suomalaisen asiakasyrityksen kansainvälistyminen eli kun asiakas laajentaa toimintaansa ulkomaille, tilitoimisto menee perässä, jotta sama tilitoimisto voi hoitaa asiakkaan asioita myös ulkomailla. Hän ei usko pk-ifs:n vaikuttavaan tilitoimistojen kasvuun ja kansainvälistymiseen käytännössä myöskään siksi, että hän ei pidä ifrs-standardeja kovinkaan kansainvälisinä.

”Mä en usko edes siihen, että tosta (pk-ifs:stä) tulee mitään erityistä standardia. Mä oon kritisoinu sitä, että nämä eivät ole kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja, että sehän on vaan EU-standardi. Missään muualla maailmassa juurikaan niitä ei käytetä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ei koskaan tulla luultavasti käyttämään näitä ifrs-standardeja. Tietenkin voidaan vähän harmonisoida niitä, mutta siis se on eri asia. Enemmän mä uskon siihen, että kassavirtalaskenta yleistyy ja se on kansainvälistä. Se on samankaltaista joka puolella ja esimerkiksi Yhdysvalloissa tehdään paljon kassavirtalaskentaa.” (Henkilö A)

Kaiken kaikkiaan henkilö A kokee pk-ifs:n vaikuttavan hyvinkin negatiivisesti tilitoimistojen liiketoiminnan kehittymiseen, koska se tekee työstä byrokraattisempaa ja kalliimpaa, vaikka siitä pitäisi tehdä kevyempää ja halvempaa. Lisäksi pk-ifs on ratkaisu ainoastaan menneisyyteen perustuvaan tilinpäätökseen, vaikka huomiota pitäisi keskittää enemmän tulevaisuuden laskentaan ja johdon raportointiin, koska johto katsoo aina eteenpäin ja myös päätökset tehdään eteenpäin.

”Tilitoimistot taantuvat tämän (pk-ifrs:n) myötä. Se tapahtuu semmonen henkinen taantuminen. Se painopiste kiinnittää huomiota siihen menneisyyteen ja siihen tilinpäätöksen tekemiseen, joka nytkin on jo liian suurta. Ja jos ne (tilitoimistot) sitten tekee näin, niin se taantuu se toimiala ja se byrokratisoituu. Vaikka se on yksinkertaisempi toi pk-ifrs, niin se on kuitenkin monimutkaisempi. Pitäis nähdä toisella tavalla tää asia, että pitäis löytää uusia business-alueita ja se ei varmastikaan ole tämä. Hetkellisesti siitä voi tulla vähän enemmän rahaa, mutta vähän ajan päästä niistä (tilitoimistoista) ei osteta sitten mitään muita palveluita kuin noi ifrs-tilinpäätökset ja veroilmoitukset. Tai verotuskin tulee varmasti yksinkertaistumaan, se on jo yksinkertaistunut jossain määrin. Sittenhän ei tarvita tilitoimistoa siihenkään.”(Henkilö A)

Henkilöt B, C ja D uskovat, että pk-ifrs voi ainakin jossain määrin vauhdittaa tilitoimistojen kasvua ja kansainvälistymistä. Henkilö C toteaa, että mikäli standardin soveltaminen on pakollista, olisi tilitoimistojen oman toiminnan kannalta järkevää liikkua mahdollisimman laajalla alueella, koska ifrs-maailmassa verkostoituminen on erittäin tärkeää. Toisaalta Henkilö C toteaa Henkilö A:n tavoin, että kaiken kaikkiaan pk-ifrs keskittää tilitoimistojen huomion tilinpäätökseen, mikä laaditaan ulkoiseen tarkoitukseen, vaikkakin asiakkaiden kannalta olisi hyödyllisempää keskittyä sisäiseen, operatiiviseen laskentaan.

”Tää (pk-ifrs) tavallaan vaikeuttais sitä (operatiivista laskentaa), koska tää vaatis hirveen määrän uutta oppimista, uusien asioiden implementoimista ja uusia toimintamalleja. Nyt kun on paljon puhuttu kentässä (tilitoimistoalalla) just siitä, että se ei oo vaan sen alv-raportin tekemistä, vaan se todella on sitä sisäistä laskentaa ihan yhtä lailla ja se on yhtä tärkeätä informaatiota.”(Henkilö C)

Henkilö E:n mukaan pk-ifrs voi lisätä tilitoimistojen kasvua siitä syystä, että pk-ifrs:n myötä kokonaissääntelypohja monimutkaistuu, mikä lisää työmäärää ja sitä kautta liikevaihtoa. Hän ei kuitenkaan usko, että mikään tilitoimisto haluaa lisätä kasvua tällä tavalla, sillä yleensä palveluntuottajat suosivat virtaviivaisia ja hyvin toimivia prosesseja monimutkaisen sääntelyn sijaan. Lisäksi monimutkainen sääntely voi lisätä myös tilitoimistojen riskejä. Sen sijaan Henkilö E ei usko, että pk-ifrs on kovinkaan merkittävä tekijä tilitoimistojen kansainvälistymisessä, vaikka yleensä yhteiset standardit edesauttavat rajojen yli tapahtuvaa toimintaa ja lisäävät prosessien tehokkuutta.

”Kyllähän tässä koko ajan tapahtuu tänä päivänäkin sitä ketjuuntumista ja eikä se oo ongelma kuitenkaan ollu, että eri maissa on erilaista sääntelyä.” (Henkilö E)

Mitä muita ongelmia / haasteita pk-ifrs:n käyttöönotto merkitsee tilitoimistojen liiketoiminnan kannalta?

Henkilö A kokee pk-ifrs:n käyttöönoton suurimmaksi ongelmaksi sen, että se vie resursseja pois asiakaslähtöiseltä tilitoimiston liiketoiminnan kehittämiseltä. Asiakaslähtöisyys on puolestaan sitä, että lähdetään siitä, mitä tietoa johto oikeasti tarvitsee päätöksenteossa eli johto tarvitsee tietoa tulevaisuudesta. Tämän tiedon on puolestaan oltava niin selkeää ja yksinkertaista, että kuka tahansa pystyy millä tahansa koulutuksella sitä tulkitsemaan.

”Nyt jos tämmöseen lähdetään, niin tää syö sen energian, mikä voitais käyttää sit siihen asiakaslähtöiseen tilitoimiston business-kehittämiseen. Se on oikeastaan kauhean surullinen asia, jos niin tapahtuu, koska se syö myöskin sitten suomalaisten yritysten kilpailukykyä tai eurooppalaisten.” (Henkilö A)

Henkilö B puolestaan kokee ongelmaksi sen, että pk-ifrs:n myötä riski siitä, että tilinpäätös ei anna totuudenmukaista informaatiota, kasvaa. Hänen mukaan perinteisesti on kuitenkin totuttu siihen, että tilinpäätös on totta ja totuudenmukaista, joten pk-ifrs:n käyttöönotto voisi vaatia esimerkiksi tilintarkastuspakon palauttamista, jotta luotettavuus voidaan jollain tavalla varmistaa. Hänen mukaan tilinpäätösten luotettavuus on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, koska päätöksenteko perustuu niihin useissa eri tilanteissa, esimerkiksi lainapäätöksissä.

Henkilö C:n mukaan taloushallinto ulkoistetaan joko siitä syystä, että kustannustehokkuutta halutaan parantaa tai sitten oma taito ei yksinkertaisesti riitä sen hoitamiseen. Hänen mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto ei aiheuta ongelmia niiden asiakkaiden kohdalla, jotka ovat ulkoistaneet taloushallinnon vain kustannussyistä ja jotka ovat valmiita kantamaan päätöksentekovastuuta. Sen sijaan asiakkaat, joilla ei ole lainkaan taloushallinnon osaamista, ovat ongelmallisempia, koska heidät on vaikea saada mukaan päätöksentekoon. Pk-ifrs:n soveltaminen edellyttää enemmän asiakkaan vastuuta prosessissa eli asiakas ei voi vain tuoda papereita ja maksaa laskua, vaan hänen on oltava itse syvällisemmin mukana kirjanpidon tuottamisessa.

”Niin yksinkertasen asian kuin luottotappion kirjaaminen tai kirjaamatta jättäminen. Kun vastaus on, että kirjatkaa se, mikä täytyy. Kun ei asiat mene näin nykymaailmassa, niin ifrs:ssä on vielä enemmän niitä asioita, joissa ihan oikeasti täytyis ottaa siitä taloudesta sitä koppia takaisinpäin. Täytyy muistaa, että me ei kuitenkaan istuta asiakkaalla. Meiltä puuttuu paljon semmosta hiljasta tietoa, joka on välttämätöntä sen tilinpäätöksen laadinnan kannalta. Ei tilitoimisto pysty tekemään niitä harkinnanvaraisia ratkasuja.” (Henkilö C)

Henkilö D näkee pk-ifrs:ssä hyvin samansuuntaisia ongelmia Henkilö A:n kanssa. Henkilö D:n mukaan pk-ifrs:n suurin ongelmakohta on asiakkaan hyöty-hintasuhte.

”Se ois just se asiakkaan hyöty-hintasuhte, että mitä se asiakas siitä hyötyy, koska se (pk-ifrs) on hirvittävän paljon lisää tekstiä, jota ehkä kukaan ei koskaan tule käyttämään. Kaiken ydin on se, että me säästetään sen asiakasyrityksen kustannuksia näissä perustekemisissä ja sitten pystytään käyttään sitä aikaamme niiden oikeanlaiseen neuvontaan, joka edistää niiden business:tä. Nyt jos tulee taas joku tällainen prosessi, niin taas se sitten vie leijonan osan sekä sen yrittäjän energiasta että meidän energiasta ja sit se tärkein, että se yritys kuitenkin pystyis kannattavasti toimimaan, niin se jää jalkoihin. Sen takia me vastustetaan turhia uudistuksia.” (Henkilö D)

Henkilö E puolestaan kyseenalaistaa pk-ifrs:n tarpeellisuuden, mikäli sen käyttö rajoittuu hyvin pieneen yritysjoukkoon. Hänen mukaan pk-ifrs:n katsotaan soveltuvan erityisesti yli 50 hengen yrityksiin ja Suomessa tällaisten yritysten joukko on hyvin pieni eli Suomessa pk-ifrs:n käyttöönotto aiheuttaa yhteissäätelyn hajoamisen. Sen sijaan joissain EU-maissa keskisuuria yrityksiä on suhteellisesti huomattavasti enemmän kuin Suomessa ja tällaisissa maissa pk-ifrs:n käyttöönotto voi olla hyödyllisempää. Henkilö E:n mukaan ainakaan toistaiseksi ei ole olemassa riittäviä perusteita pk-ifrs:n käyttöönotolle Suomessa.

Onko pk-ifrs mahdollisuus vai uhka tilitoimistojen tulevaisuuden kannalta?

Haastatellut henkilöt ovat hyvin eri mieltä pk-ifrs:n vaikutuksista tilitoimistojen tulevaisuuteen. Henkilö A:n mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto on ehdottomasti uhka tilitoimistojen tulevaisuudelle.

”Se on ihan selkeästi uhka. Tilitoimistoala kalkkeutuu ja tulee vieraaksi yrityksille, jos tuohon (pk-ifrs:ään) mennään. Siitä mä olen aivan varma.”(Henkilö A)

Henkilö B puolestaan uskoo pk-ifrs:n olevan enemmän mahdollisuus tilitoimistoalan tulevaisuudelle.

*”Kyllä mä ite nään sen enemmän sellasena mahdollisuutena, jossain määrin toivottavana. Juuri sen takia, että sit se osaaminen voi lisääntyä ja avaa uusia markkina-alueita ja että vähän sit se erilaistaa niitä alalla toimivia yrityksiä, että kuka todella pystyy sitä tarjoamaan. Et ne ongelmat varmaan liittyy sit just tähän resursointiin ja siihen järjestelmäpuoleen ja siihen, että saada sitten se liiketoiminta kannattavaksi. Mutta nykyisinhän kaikki on mahdollista, markkinointikeinot on olemassa ihan rajattomat, että kyllä sitä sitten saa sen oman osaamisen kuuluviin.”
(Henkilö B)*

Henkilö C:n mukaan pk-ifrs on mahdollisuus niille tilitoimistoille, jotka ovat valmistautuneet siihen hyvissä ajoin eli esimerkiksi rekrytoineet osaavia työntekijöitä tarpeeksi ajoissa. Hänen mukaan kaikki toimistot eivät tule olemaan valmiita pk-ifrs:ään ja näistä toimistoista asiakkaat lähtevät, mikä on tietysti iso taloudellinen mahdollisuus muille, erityisesti suuremmille ja kansainvälisesti suuntautuneille toimistoille. Myös oman ammattitaidon ja työn mielekkyyden näkökulmasta pk-ifrs tuo uusia mahdollisuuksia ja lisäksi pk-ifrs:n varjolla asiakkailta voidaan laskuttaa nykyistä enemmän. Tähän Henkilö C kuitenkin lisää, että tilitoimistojen liiketoiminta ei saa perustua siihen, että myydään asiakkaalle sellaisia palveluita, jotka on keinotekoisesti tehty vaikeiksi. Sen sijaan palvelujen pitää perustua asiakkaan todellisiin tarpeisiin. Hänen mukaan tilitoimistoissa pitäisikin keskittyä yhä enemmän operatiiviseen laskentaan ja perehtyä syvällisemmin asiakkaan liiketoimintaprosesseihin, jotta asiakkaalle pystytään selvittämään laskennan tuottamia lukuja. Loppujen lopuksi tarkoitus on kuitenkin tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi. Hänen mukaan nyt ollaan jo menossa enemmän siihen suuntaan, että asiakkaalle ei vain ilmoiteta arvonlisäveroa, vaan tilitoimistoissa katsotaan yhdessä asiakkaan kanssa laskelmia ja keskustellaan, mitä mikäkin luku tarkoittaa ja mitä nyt pitäisi tehdä. Sen sijaan pk-ifrs:n käyttöönotto vaikuttaisi tähän kehitykseen negatiivisesti.

”Mä nään, että tilitoimistoympäristössä se (pk-ifrs) vie meidän fokuksen ihan väärään, koska ifrs on kuitenkin sen tilinpäätöksen laatijan kannalta ulkoisiin paineisiin, kun mä itse uskon, että ois paljon hyödyllisempää tilitoimistoympäristössä fokusoitua nimenomaan aitoon sisäiseen operatiiviseen laskentaan.” (Henkilö C)

Henkilö C mainitsee yhtenä uhkana myös sen, että pk-ifrs:n myötä nyt tilitoimistoissa tehtäviä töitä siirtyisi isoille konsulttiyrityksille.

”Uhka on tietysti se, että näitä nyt jo tilitoimistoissa olevia töitä rupee valuun isoille konsulttitaloille. Ja se on nyt jo jossain määrin havaittavissa. Koska heillä on, oli se sitten tavallinen ifrs tai pk-ifrs, ne työkalut kouluttaa se jengi hyvin nopeella aikataululla, hyvin tehokkaasti sen alan osajiksi. Ja paljonko se veis sitten siinä mielessä meiltä töitä, mutta ei kuitenkaan ehkä kantais sitä vastuuta loppuun asti. Että muuttais meidän työtapaa ja oltais yhtäkkiä riippuvaisia ei oman toimiston sisällä tapahtuvista asioista vaan meillä ois siinä ehkä yks konsultti välissä tekemässä sitä tilinpäätöstä. Että kyllähän se siinä mielessä on uhka.” (Henkilö C)

Henkilö D:n mukaan pk-ifrs ei suoraan vaikuta tilitoimistojen tulevaisuuteen, mutta myös hän kokee uhkana sen, että pk-ifrs:n myötä aika menee vääränlaisiin asioihin tilitoimistoissa.

”Mun mielestä se ei suoraan vaikuta (tilitoimistojen tulevaisuuteen), mutta jos nyt ajatellaan uhkakuvaa, niin olis se, että meidän aika menee vääränlaisiin asioihin. Mä pelkään, että ne parhaat voimavarat siellä tilitoimistoissa jouduttaisiin tällaseen valjastamaan, niin se asiakaspalvelu kärsisi. Vähentykö sitten asiakastyytyväisyys, niin pahoin pelkään, että vähentyy.” (Henkilö D)

Lisäksi Henkilö D:n mukaan pk-ifrs:n mukainen tilinpäätös sisältää arvionvaraisia eriä ja jos yritys myy esimerkiksi osakekantansa ja arviot osoittautuvat vääriksi, asiakasyritys voi joutua vaikeuksiin. Tästä johtuen kirjanpitolain säännös varovaisuuden periaatteesta on ikään kuin turvallisempi vaihtoehto. Sen sijaan Henkilö E:n mukaan pk-ifrs ei ole välttämättä mahdollisuus eikä uhka tilitoimistojen tulevaisuuden kannalta.

”Näillä näkyvissä olevilla lopputulemilla, niin en mä tiedä, onko se oikein kumpaakaan mitenkään erityisesti. Se hoidetaan tavalla tai toisella. Ja jos se kohdejoukko on marginaalinen sitten lopulta, niin ei se kokonaisliiketoiminnankaan kannalta oo merkittävä kysymys.” (Henkilö E)

Onko pk-ifrs:n käyttöönottoon jo varauduttu tilitoimistoissa? Jos on, niin miten?

Haastatellut henkilöt ovat yhtä mieltä siitä, että pk-ifrs:ään ei ole varauduttu vielä millään tavalla tilitoimistoissa. Henkilö A:n mukaan suurin syy tähän on se, että vain harvat ylipäättänsä uskovat pk-ifrs:n käyttöönottoon.

”En usko, että kukaan yhtiö on varautunut, koska hyvin harva varmaan uskoo siihen, että tää (pk-ifrs) toteutuu.” (Henkilö A)

Henkilö B puolestaan toteaa, että tilitoimistoissa asiat etenevät yleensä niin, että ensin täytyy olla asiakastarve ja sitten vasta lähdetään toteuttamaan sitä.

”Monesti huomaa, et se on niin, et me voidaan kyl haluta tehdä asioita jollain lailla, mut se asiakashan sen sitten päättää aina lopulta. Että jos se asiakas ei lähe siihen mukaan, niin sit me ollaan tehty turhaa työtä siinä. Et meillä pitää olla valmius, mutta ei voida ihan täysillä alkaa tietenkään toteuttaa ilman, et se asiakas on päättänyt sen asian.” (Henkilö B)

Henkilö C puolestaan toteaa, että moni toimisto on varmasti huomionnut sen, että ifrs ylipäättänsä tulee vaikuttamaan tulevaisuudessa yhä enemmän myös tilitoimistojen työhön. Hänen mukaan tässä on hyvä mahdollisuus kilpailla eli kuka pystyy tarjoamaan asiakkaiden tarvitsemia palveluita. Hän kuitenkin lisää, että sellaiseen ei ole varauduttu eikä ole mahdollistakaan varautua, että kaikki alkaisivat raportoida ifrs:n mukaan.

Henkilö D:n mukaan pk-ifrs:ään ei ole varauduttu tilitoimistoissa, mutta se on otettu koulutuksissa esille siten, että kirjanpitäjät tietävät pääpiirteittäin, mistä siinä on kyse. Henkilö E:n mukaan pk-ifrs:ään ei ole vielä varauduttu, koska Euroopan komissio on parhaillaan vasta valmistelemassa tilinpäätösdirektiivien modernisointia, missä pohditaan myös pk-ifrs:ää.

”Kyllä siihen on ollut vaikea varautua, eikä oo vielä ollut tarvettakaan. 2014 on yks aikatauluajatus komissiolla, että vois tulla uus direktiivi voimaan ja todennäköisesti se kytkeytyy sit siihen junaan se pk-ifrs:kin jollain tavalla. Että ei sitä kannata lähteä sitten vielä, kun ne asiat on vielä niin kesken.” (Henkilö E)

7.2 Vaikutukset henkilöstöön

Keiden työhön pk-ifrs:n käyttöönotto vaikuttaa?

Haastatellut henkilöt ovat yhtä mieltä siitä, että pk-ifrs vaikuttaa vain osaan tilitoimistojen työntekijöistä. Henkilö A:n mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto vaikuttaa tilinpäätöstaitoisten kirjanpitäjien työhön, sillä pk-ifrs:ssä on kyse tilinpäätösten tekemisestä. Henkilö B puolestaan toteaa, että pk-ifrs:n vaativuudesta johtuen henkilökunta on jaettava kahtia eli kaikki eivät tee pk-ifrs-tilinpäätöksiä. Näin mahdollistetaan se, että osa henkilöstöstä voi keskittyä ainoastaan pk-ifrs:ään ja hankkia siten riittävän syvällisen pk-ifrs-asiantuntemuksen. Henkilö B:n mukaan tämä helpottaa myös osaamisen ylläpitoa, sillä standardit muuttuvat usein, mikä vaatii jatkuvaa kouluttautumista.

Henkilö C:n mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto vaikuttaa pienemmissä toimistoissa ensisijaisesti tilitoimiston vetäjään ja isommissa organisaatioissa kontrolli- tai asiantuntijafunktioon. Hänen mukaan esimerkiksi heidän toimistossa ifrs-raportointi ei tällä hetkellä näy juurikaan rivikirjanpitäjillä, koska erillistilinpäätökset on tehtävä suomalaisen säännösten mukaan ja mahdollisen ifrs-raportoinnin tekee sitten keskitetysti erillinen ifrs-asiantuntija. Hän kuitenkin lisää, että myöhemmin myös tilinpäätöstaitoisten kirjanpitäjien on tietysti koulutauduttava, jotta he pystyvät tekemään pk-ifrs:n mukaisia tilinpäätöksiä. Henkilö D on samoilla linjoilla edellä mainittujen näkemysten kanssa.

”Tietysti ensimmäisenä nää ifrs on tilinpäätös-normistoja, ei kirjanpito-normistoja. Eli perustyö tehdään kuiteski samalla tavalla ja ottaen huomioon, että sieltä pitää saada verotusta varten tiedot, niin rivikirjanpitäjiin tai avustavan työn tekijöihin ei vaikuta. Mutta sitten jos tää tulis pakolliseksi hyvinki laajalti, niin sitten tilinpäätöstaitoiset kirjanpitäjät on se ryhmä ja siitä ylöspäin. Mutta ehkä alkuun sitten nää tiiminvetäjät ja ne korkeammalla olevat asiantuntijat.” (Henkilö D)

Henkilö E:n mukaan pk-ifs-asiakkaita ei tule olemaan kovinkaan paljoa, joten tilitoimistossa riittänee, kun yksi henkilö erikoistuu pk-ifs:ään ja hankkii siihen tarvittavan erikoisosaamisen. Kyseessä on siis työnjaollinen asia, mitä on jo nyt tehty eri osaamisalueiden suhteen hyvin pienissäkin tilitoimistoissa. Henkilö E kuitenkin toteaa, että muillakin pitää olla tilitoimistossa valmius hoitaa pk-ifs-asioita, mutta yhdellä on päävastuu siihen liittyvästä osaamisesta ja asiakaspalvelusta.

Millä tavalla vaikutukset ilmenevät heidän työssä?

Henkilö A:n mukaan pk-ifs:n vaikutukset henkilöstöön ilmenevät alkuvaiheessa erityisesti koulutustarpeen lisääntymisenä. Toisaalta pk-ifs:n soveltaminen vaatii hänen mielestä muutosta myös kirjanpitäjien ajattelutavassa, koska kirjanpitäjät ovat tottuneet tekemään tilinpäätöksiä puhtaasti verotuksen näkökulmasta. Pk-ifs:n myötä kirjanpitäjät joutuvatkin tekemään kaksi tilinpäätöstä, koska pk-ifs:n mukainen tilinpäätös ei sellaisenaan kelpaa verottajalle. Henkilö A kuitenkin toteaa, että pk-ifs:n varjolla asiakashintoja pystytään nostamaan, mikä puolestaan mahdollistaa pk-ifs-taitoisten kirjanpitäjien palkkojen nostamisen.

Myös Henkilöt B, D ja E ovat sitä mieltä, että pk-ifs:n soveltaminen vaatii kirjanpitäjiltä jonkun verran toisenlaista ajattelutapaa, sillä ifs-maailma on erilainen suomalaisen käytäntöön verrattuna. Henkilö B:n mukaan pk-ifs:n soveltaminen vaatii kirjanpitäjältä enemmän ymmärrystä asiakasyrityksen liiketoiminnasta ja enemmän tulevaisuuteen kuin historiaan suuntautuvaa ajattelutapaa. Esimerkiksi heidän toimistossa ifs-raportointi toteutetaan tällä hetkellä siten, että yrityksen normaalista tilinpäätöksestä muunnetaan tarvittavat erät, mikä vaatii ymmärrystä siitä, mitä muunnetaan ja miksi muunnetaan. Henkilö B:n mukaan tämä on ensiarvoisen tärkeää, koska kirjanpitäjä on vastuussa raportoinnin oikeellisuudesta eli siitä, että ulosannettu tieto on kaikkien sääntöjen mukaista. Tästä johtuen pk-ifs-kirjanpitäjältä vaaditaan syvällisempää osaamista kuin tavalliselta rivikirjanpitäjältä. Henkilö B toteaa, että pk-ifs erottelee todelliset osaajat markkinoilla.

Henkilö C:n mukaan puolestaan se, että pk-ifs vaatii kirjanpitäjältä taitoa ajatella kirjanpitoa ja verotusta erillään, ei niinkään ole se suurin haaste pk-ifs:ään siirtymisessä. Hänen mukaan kirjanpitäjät osaavat jo nyt ajatella asioita muutenkin kuin verotuksen näkökulmasta ja kiinnostus tasetta kohtaan on lisääntynyt.

”Taloudellinen taantuma on aina hyvä keppihevonen, kun huomataan, et veroja ei tarvi kuitenkaan maksaa, mut alkaa yhtiön vakavaraisuus ja omat pääomat olla koetuksella. Niin kyl se on tuonu mun mielestä ainakin meillä ihmisten fokuksen siihen kannattavuuteen, irrottautumiseen jo siitä perinteisestä veronlaskenta-mallista.”
(Henkilö C)

Sen sijaan Henkilö C pitää todennäköisenä sitä, että pk-ifrs vaikeuttaa työntekijöiden omaehtoista tiedonhankintaa, koska tyypillisesti kaikki ifrs:ään liittyvä tieto maksaa ja lisäksi ifrs-standardit muuttuvat koko ajan. Hänen mukaan tämä on erittäin iso muutos suomalaisen käytännön soveltamiseen verrattuna, mihin liittyen kaikki tieto löytyy helposti internetistä.

Minkälaiset ovat heidän koulutustarpeensa?

Henkilö A:n mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto edellyttää huomattavan määrän kouluttautumista.

”Tulee ihan hurjat koulutustarpeet. Että se jos tämmönen (pk-ifrs) tulis, niin varmaan pari vuotta olis ihan jatkuvaa koulutusrumbaa. Mitään muuta koulutusta ei ehdittäis tehdä kuin sitä.” (Henkilö A)

Henkilö B:n mukaan koulutuksessa painottuvat analysointitaidot ja kielitaito. Hänen mukaan koulutus on enemmän syventävää, missä kiinnitettäisiin huomiota sisällön ymmärtämiseen ja erilaisiin variaatioihin. Lisäksi Henkilö B toteaa, että pk-ifrs-kirjanpitäjien koulutuksessa ei enää keskitytä niinkään teknisiin asioihin, kuten ohjelmien käyttöön. Hänen mukaan rivikirjanpitäjät joutuvat aluksi käyttämään paljon aikaa teknisten asioiden oppimiseen, mutta tässä vaiheessa sille ei enää ole tarvetta.

Henkilö C:n mukaan pk-ifrs:n käyttöönotto vaatii aivan uudenlaista koulutusta henkilöstölle, koska tilitoimistojen henkilökunta ei tunne ifrs:ää eikä sen logiikkaa, mikä poikkeaa huomattavasti suomalaisesta säännöstöstä. Hänen mukaan ifrs:ää ei myöskään opeteta riittävästi kouluissa, joten tästäkin johtuen tilitoimistojen on käytettävä huomattava määrä resursseja henkilöstön kouluttamiseen. Toisaalta tämä johtaa myös siihen, että henkilöstön oppimispolku pitenee.

”Oppimispolku ois tietysti pidempi. Se talouden dynamiikka ja tuloksen ja taseen toimiminen, niin sen kun ensin oppii, niin se on helposti pari kolme vuotta. Ja sitten kun vielä pitäis saada ifrs-kommervenkit sinne.” (Henkilö C)

Henkilö D:n ja E:n mukaan pk-ifrs vaatii jonkin verran lisäkoulutusta, koska kyseessä on täysin oma säännöstö. Henkilö D:n mukaan tilitoimistoalalla koulutusta tapahtuu kuitenkin koko ajan ja myös ifrs sisältyy tähän koulutukseen, koska esimerkiksi klt-tutkinnossa vaaditaan tietty perustietämys ifrs:stä. Myös Henkilö E toteaa, että ifrs-maailma on jo nyt huomioitu koulutuksissa.

Tarvitsevatko pk-ifrs-kirjanpitäjät enemmän jatkuvaa koulutusta verrattuna sellaisiin kirjanpitäjiin, jotka suorittavat vain suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaista kirjanpitoa?

Haastateltavat ovat yhtä mieltä siitä, että pk-ifrs lisää jatkuvan koulutuksen tarvetta suomalaiseen käytäntöön verrattuna, koska ifrs-standardit ovat tyypillisesti jatkuvien muutosten kohteena. Henkilö A:n mukaan suomalainen kirjanpitolainsäädäntö on perinteisesti muuttunut hyvin harvoin, yleensä muutoksia tehdään vain verolainsäädäntöön ja näitä asioita sitten koulutetaan kirjanpitäjille. Näin ollen pk-ifrs lisää huomattavasti koulutuksen tarvetta, koska verolainsäädännön muutosten lisäksi pitää kouluttaa pk-ifrs:n muutoksiin liittyviä asioita. Toisaalta Henkilö A pitää ongelmana sitä, että tilitoimistot ovat perinteisesti ottaneet liian vähän vastuuta henkilöstön kouluttamisesta, vaikka kyseessä onkin asiantuntemusta vaativa ammatti. Tämä puolestaan johtaa asiantuntemustason laskuun, koska henkilöstö ei ole aina tietoinen esimerkiksi lainsäädännön muutoksista ja tästä johtuen he hoitavat asioita vanhentuneiden periaatteiden mukaisesti.

”Tää tois lisää sitä jatkuvaa koulutusta. Tietenki siis kirjanpitäjiä pitäis kouluttaa, että sehän on ammatti, joka on aika vaativa. Pitäis aina kouluttaa, mutta tilitoimistot on nihkeitä kouluttaan.” (Henkilö A)

Henkilö B puolestaan toteaa, että standardin jatkuvien muutosten ja siitä seuraavien koulutustarpeiden vuoksi on järkevää jakaa henkilöstö kahtia siten, että vain osa tekee pk-ifrs:n mukaisia tilinpäätöksiä. Näin yhden henkilön ei tarvitse hallita liian laajaa osaamisaluetta, mikä mahdollistaa sen, että pk-ifrs-kirjanpitäjä pystyy paremmin seuraamaan

normistoa ja sisäistämään sen muutokset. Käytännössä jatkuva kouluttautuminen tarkoittaa hänen mukaan myös omaehtoista kouluttautumista eli henkilö syventää omaa osaamista ja uusien asioiden ymmärrystä itsenäisesti. Oman opiskelun lisäksi tietoa haetaan myös tilintarkastajilta ja muilta asiantuntijoilta.

Henkilö D:n mukaan tilitoimistoalalla asiat muuttuvat koko ajan eli peruskoulutuksen lisäksi on aina huomioitava muutokset ja kouluttauduttava niiden mukaisesti. Hänen mukaan pk-ifrs tietysti lisää hieman jatkuvaa koulutusta, mutta kyseessä ei ole mikään merkittävä haaste, sillä alalla on totuttu jatkuviin muutoksiin ja sen myötä jatkuvaan kouluttautumiseen. Sen sijaan Henkilö D on eri mieltä Henkilö A:n kanssa tilitoimistojen vähäisestä halukkuudesta järjestää koulutusta ja Henkilö B:n kanssa itseopiskelun mahdollisuudesta. Henkilö D:n mukaan tilitoimistoalalla koulutusbudjetti on todella korkea eikä itseopiskelua juurikaan harjoiteta.

”Meillä on toimistojen sisäistä koulutusta, että hyvin vähän itseopiskelua pystyy olemaan tämmösessä asiassa. Me käytetään paljon rahaa koulutukseen, siis ulkoiseen koulutukseen.” (Henkilö D)

Voiko pk-ifrs:stä kiinnostuneiden työntekijöiden löytäminen osoittautua haasteelliseksi? Eli henkilöiden, jotka ovat valmiita hankkimaan tarvittavan tietotaidon ja ylläpitämään sitä?

Haastatellut henkilöt ovat jossain määrin eri mieltä siitä, aiheuttaako pk-ifrs:stä kiinnostuneiden työntekijöiden löytäminen ongelmia. Henkilö A ei usko, että monikaan tilitoimistoissa työskentelevä henkilö on halukas hankkimaan pk-ifrs:n vaatimaa tietotaitoa ja toisaalta sellaisten uusien työntekijöiden, jotka osaavat standardin, saaminen tilitoimistoihin on haastavaa, koska tällaiset henkilöt hakeutuvat mieluummin muualle töihin kuin tilitoimistoihin.

”Työntekijöiden löytäminen, niin kyllä se ois haasteellista. Että jos sanotaan vaikka kauppakorkeakoulusta tai ammattikorkeakoulusta tulis ifrs-osaajia, niin miks ne lähtis tilitoimistoihin?” (Henkilö A)

Henkilö A:n mukaan erityisesti vanhemmat tilitoimistotyöntekijät eivät ole motivoituneita oppimaan uusia asioita ja hän uskoo, että suurin osa ei vain yksinkertaisesti halua oppia pk-

ifrs:ää, vaikka sen oppiminen ei ole vaikeaa. Hänen mukaan esimerkiksi verotilin käyttöönotto oli jo sen verran hankalaa, että pk-ifrs:n oppimiseen motivaatio ei yksinkertaisesti riitä. Nuoret sen sijaan voivat olla innostuneempia oppimaan pk-ifrs:n, mutta Henkilö A:n mukaan nuoret eivät ole kovinkaan kiinnostuneita tilitoimistoalasta.

Myös Henkilöt B ja C uskovat, että nuoret lähtevät innokkaammin mukaan pk-ifrs:ään kuin vanhemmat henkilöt. Henkilö C:n mukaan pk-ifrs on myös hyvä mahdollisuus nuorille erikoistumiseen, erityisesti jos normiston soveltaminen on vapaaehtoista ja vain osa yrityksistä siirtyy siihen. Henkilö B:n mukaan vanhemmat, tilitoimistoissa pitkään työskennelleet henkilöt, on vaikea saada mukaan pk-ifrs:ään, koska tilitoimistoissa kirjanpitäjät ovat yleensä turvallisuushakuisia ja osa saattaa kokea uuden normiston opettelemisen liian vaikeaksi ja haasteelliseksi, vaikka se olisikin mielenkiintoinen. Lisäksi vanhemmilla henkilöillä kokemus lisääntyy koko ajan ja sitä kautta heidän oma työnteko helpottuu, joten monikaan ei välttämättä kaipaa enää pk-ifrs:n tapaisia lisähaasteita. Henkilö B kokeekin paremmaksi tilanteen, missä juuri nuoret perehtyvät pk-ifrs:ään, koska heidän oppimiskykynsä on parempi vanhempiin verrattuna ja heillä on ehkä enemmän aikaa paneutua uuden oppimiseen. Henkilö B on kuitenkin A:n kanssa samaa mieltä siitä, että nuorten saaminen tilitoimistoihin töihin on haastavaa.

”On haasteellist löytää semmosia oikeit ihmisiä siihen ja että ne tulis tilitoimistoon tekeen sitä työtä. Ne menee muualle tekeen sitä. Se, et tilitoimistoon ne saatais, niin se vaatis sit semmosen profiilinnostamisen tietyl tapaa, et se ulkoistettu taloushallinto, et se ei oo pelkästään vaan sitä pienten yritysten kirjanpitojen pakkopullaa, et siin voi olla erilaisia dimensioita ja vaihteluitakin.”(Henkilö B)

Myös Henkilö C on samaa mieltä A:n ja B:n kanssa siitä, että erityisesti vanhemmilla työntekijöillä ei välttämättä riitä motivaatiota pk-ifrs:ään.

”Mä väitän, et vanha väki, sen kans vois olla haastava juttu. Kyl mä katon meidän nuorempaa kaartia, niin kyl siel on nälkää, osaa ja oppii. Siis todella paljon. Mä oon just pitäny ihmisten kehityskeskusteluja ja siel se merkittävin motivaatio kirjanpitäjällä tuntuu olevan, et osaa asioita ja et pystyy niitä saamaan loppuun ja tekeen niitä oikein ja hyvin. Ja kun tää laskentasäännösten muuttaminen vaikeuttas sitä, elikkä uskoisin, jos se tulis pakolliseksi, niin meillä varmaan nähtäis paljon myös vetäytymistä alalla. Siirryttäis muihin hommiin, koska siellä on niin paljon käsitteellisesti niin vaikeita asioita, ettei edes haluta nähdä sitä vaivaa.” (Henkilö C)

Henkilö D puolestaan ei usko, että pk-ifrs:stä kiinnostuneiden henkilöiden löytäminen aiheuttaa ongelmia.

”Kyllä niitä löytyy, koska jos nyt tällä hetkellä löytyy niitä, jotka haluaa oppia kunnolla tilinpäätöksen ja oppia vaikeita asioita, niin samasta ryhmästähän siinä on nimenomaan kyse. Se, joka haluaa olla vaan joku tallentaja, niin eihän se oo tähänkään asti pystyny etenemään uralla. Mehän ei koskaan toivota sellaisia työntekijöitä, jotka haluaa olla vaan kirjanpitäjiä, ettei ne edes siihen tilinpäätös-tasoon halua. Tää on yks muiden joukossa, että ei se varmaan se ongelma oo.” (Henkilö D)

Henkilö D:n mukaan puolestaan se, miksi tilitoimistoissa suhtaudutaan yleisesti ottaen ifrs-maailmaan negatiivisesti, johtuu täysin siitä, että kustannus-hyöty-suhde on asiakkaan kannalta mitätön ja sen vuoksi työ koetaan turhaksi. Hänen mukaan on hyödyllisempää koulututtaa liikkeenjohdon ja konsultoinnin puolelle, koska näistä palveluista asiakkaat hyötyvät enemmän. Pk-ifrs veisi osan näihin tärkeämpiin asioihin tarvittavista resursseista ja tästä johtuen suhtautuminen siihen on negatiivista. Toisaalta hän on kuitenkin sitä mieltä, että uudistuksiin ylipäättänsä suhtaudutaan usein kielteisesti.

”Onhan se kaikissa muissakin uudistuksissa, että vanha koira ei opi istumaan ja vanhat kirjanpitäjät on pahinta mitä mä tiedän, kun mä itekin lukeudun siihen joukkoon. Siis suurin osa ei halua oppia mitään uutta, niin mun mielestä ne asiat voi jättää omaan arvoonsa. Mutta himpunkin vähemmän aikaa alalla olleet, jotka on tottuneet tähän muutokseen, niin ei niille oo muutokset pahoja. Ne voi ottaa ihan hyvin haasteena.” (Henkilö D)

Henkilö E:n mukaan on inhimillistä, että kiinnostus pk-ifrs:ää kohtaan ei ole kovinkaan hyvä, koska tilitoimistoissa on jo nyt paljon töitä ja pk-ifrs:ssä on kyse ulkoisesta laskennasta, kun samaan aikaan pitäisi panostaa sisäiseen laskentaan. Lisäksi tietotekniikassa sekä erityisesti säädöksissä tapahtuu koko ajan isoja muutoksia. Näistä seikoista johtuen suhtautuminen pk-ifrs:ään on helposti negatiivinen, ellei sen soveltamiselle löydy järkeviä motiiveja.

”Aina semmoset asiat, jotka koetaan, että hyödyttää, on järkeviä asiakkaan näkökulmasta ennen kaikkea, joille sitä palvelua tehdään ja jotka ei oo monimutkaistavia vaan vie prosesseja, tehokkuutta ja palvelua eteenpäin, ne ymmärretään sitten aina kaikkein parhaiten.” (Henkilö E)

Lopuksi Henkilö E kuitenkin toteaa, että tilitoimistoala on jatkuvien muutosten kohteena ja alan ihmiset ovat tottuneet siihen. Hänen mukaan sellaista muutosta ei ole vielä tullut vastaan, josta ei olisi selvitty.

Onko ifrs-osaajia jo riittävästi markkinoilla?

Henkilöt A ja C ovat ehdottomasti sitä mieltä, että ifrs-osaajia ei ole riittävästi markkinoilla ja myös Henkilö D uskoo, että todellisia osaajia ei välttämättä ole riittävästi. Henkilö A:n mukaan juuri ifrs-osaajien puutteesta johtuen myös tilintarkastustoimistot alkoivat tehdä ifrs-tilinpäätöksiä silloin, kun ifrs tuli pakolliseksi pörssiyritysten konsernitilinpäätöksissä.

”Ifrs-osaajia ei ole riittävästi markkinoilla, se on aivan selkeä juttu. Jos tästä (pk-ifrs:stä) tulee vapaaehtoista, niin sitten ei tule mitään ongelmaa, mutta jos pakollista, niin sitten ei olisi riittävästi kyllä. Ei pitkään aikaan.” (Henkilö A)

Henkilö B puolestaan toteaa, että ifrs:n soveltaminen ei ole kovinkaan yleistä ja tästä johtuen hän ei usko, että ifrs-osaajia olisi kovin paljoa markkinoilla. Hänen mukaan ifrs-osaajat ovat tällä hetkellä enimmäkseen suurissa tilintarkastustoimistoissa, mutta tilitoimistoissa ifrs-raportointi on vielä sen verran harvinaista, että niiden hoitamiseen ei ole erityisesti kohdistettu resursseja. Henkilö E puolestaan ei ole kuullut, että ifrs-osaajista olisi puutetta.

”Aika pitkällehan ne on sitten pörssiyrityksien omassa taloustoiminnossa hoidettu ja en oo kuullut, että olis sitten ollut puutetta. Tilitoimistoissa on jonkin verran ifrs-osaajia, mutta ei niitä kovin paljoa ole.” (Henkilö E)

7.3 Vaikutukset kirjanpitojärjestelmiin

Vaativatko kirjanpitojärjestelmät uudistuksia pk-ifrs:n myötä?

Henkilö E ei ottanut kantaa tähän kysymykseen, mutta muut haastatellut henkilöt ovat samaa mieltä siitä, että kirjanpitojärjestelmät eivät vaadi välttämättä mitään uudistuksia erityisesti pk-ifrs:stä johtuen. Tämä puolestaan johtuu siitä, että järjestelmien avulla tehdään lähinnä juoksevaa kirjanpitoa ja pk-ifrs sääntelee tilinpäätösten tekemistä. Tasekirja tehdään usein esimerkiksi Excelillä ja Henkilö D toteaaakin, että ainoastaan nämä Excel-taulukot vaativat hieman räätälöintiä. Sen sijaan kirjanpitojärjestelmissä Henkilö A:n mukaan ainoa muutosta vaativa asia on tilikarttarakenne. Henkilö A kuitenkin uskoo, että pk-ifrs saattaisi ylipäättänsä houkutella järjestelmäyrityksiä kehittämään ja tarjoamaan uudenlaisia tuotteita tilitoimistoille.

Henkilö B:n mukaan on olemassa järjestelmiä, jotka tekevät muun muassa tasekirjan ja taseerittelyt. Henkilö B:n mukaan onkin toivottavaa, että järjestelmät pystyvät tuottamaan vastaavat raportit myös pk-ifrs:n mukaisina, mikäli standardi otetaan laajemmin käyttöön. Hänen mukaan se on mahdollista, mutta kyseessä on kallis investointi. Tällä hetkellä ifrs-tilinpäätös tehdään usein siten, että normaalin tilinpäätöksen lukuja muunnetaan Excelillä ifrs-vaatimusten mukaisiksi, mutta hänen mukaan olisi toivottavaa saada se osaksi kirjanpitojärjestelmää.

Ovatko mahdolliset uudistukset helposti toteutettavissa vai vievätkö ne paljon aikaa ja resursseja?

Henkilö E ei ottanut kantaa tähän kysymykseen ja muiden haastateltujen henkilöiden näkemykset ovat jokseenkin erilaisia keskenään. Mikäli uudistuksia järjestelmiin tehtäisiin, ne vaativat Henkilö A:n mukaan paljon resursseja ja aikaa eli siitä aiheutuu lisäkustannuksia ohjelmistotaloille ja tietysti järjestelmien loppukäyttäjille eli tilitoimistoille. Henkilö A toteaa kuitenkin, että mikäli pk-ifrs:n soveltaminen on vapaaehtoista, ohjelmistotalot eivät ehkä lähde kehittämään järjestelmiään, koska se ei ole heille kannattavaa. Lisäksi Henkilö A toteaa,

että mikäli pk-ifs tulee vapaaehtoiseksi, meillä on jo aika monta erilaista tilinpäätöstekniikkaa. Hänen mukaan tärkeämpää olisi yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa eri tekniikoita, jotta järjestelmistä saataisiin parempia ja tehokkaampia.

Henkilö A:n mukaan tilinpäätöstä on ylipäättänsä vaikea automatisoida sen monimutkaisen luonteen vuoksi ja pk-ifs hankaloittaa tilannetta entisestään, koska se tekee tilinpäätöksestä vieläkin monimutkaisemman. Hänen mukaan tilinpäätöksen automatisoiminen on kuitenkin periaatteessa mahdollista, mutta se edellyttää sen yksinkertaistamista. Henkilö C on Henkilö A:n kanssa samaa mieltä siitä, että tilinpäätöksen automatisoiminen on erityisesti ifrs-maailmassa haasteellista. Hän ei pidä siihen investoimista välttämättä järkevänäkään, koska ifrs-standardit muuttuvat usein.

”Se minkä mä oon huomannu tuon ifrs:n kannalta, niin siellä on paljon semmosia asioita, jotka vaatii kuitenkin sellasta laskentaa, jota on hirveen vaikea automatisoida. Että niitä sitten pyöritetään Excelissä.” (Henkilö C)

Henkilö B:n mukaan tilitoimistoissa on käytössä paljon vahoja kirjanpitojärjestelmiä, joiden tekniikka on vanhaa ja tästä johtuen niiden päivittäminen on kallista. Tämä puolestaan johtaa siihen, että asiat järjestelmäpuolella jäävät helposti vanhanaikaisiksi. Hänen mukaan tuleekin paljon halvemmaksi se, että jokin toimittaja tekee uuden järjestelmän, mikä sisältää pk-ifs:n, kuin että muutettaisiin vanhoja rakenteita. Henkilö D puolestaan toteaa, että järjestelmä uudistusten vaativuus on täysin ohjelma-kohtainen kysymys.

8 YHTEENVETETO

8.1 Johtopäätökset

Pk-ifs on IASB:n vuonna 2009 julkaisema pk-yrityksille suunnattu kansainvälinen tilinpäätösstandardi, jonka käyttöönotosta ei ole vielä tehty päätöksiä EU:ssa. Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää pk-ifs:n vaikutuksia tilitoimistojen työhön Suomessa. Tutkimuksessa selvitettiin pk-ifs:n vaikutuksia tilitoimistojen liiketoimintaan, henkilöstöön ja kirjanpitojärjestelmiin. Tutkimuksen empiiristä osuutta varten suoritettiin viisi yksilöhaastattelua.

Ensimmäiseksi selvitettiin pk-ifrs:n vaikutuksia tilitoimistojen liiketoimintaan. Ikäheimon ym. (2010) tutkimus osoittaa, että tilitoimistojen asiakkaat eivät välttämättä luota siihen, että pk-ifrs:n vaatima asiantuntemuksen taso olisi riittävä tilitoimistoissa. Tämä puolestaan johtaa siihen, että vapaaehtoisena asiakkaat eivät ota standardia käyttöön ja pakollisena he saattavat ottaa kirjanpidon itselleen hoidettavaksi. Haastattelutulokset ovat ristiriidassa aikaisemman tutkimuksen kanssa, sillä haastatellut uskovat, että pk-ifrs:n käyttöönotto vapaaehtoisena ei vaikuta tilitoimistojen asiakasmäärään millään tavalla, koska asiakkailla ei ole tarvetta ottaa standardia käyttöön. Pakollisuus puolestaan voi hieman lisätä asiakkaiden määrää, koska silloin nekin, jotka ovat tähän asti hoitaneet taloushallintonsa itse, ulkoistaisivat sen tilitoimistoille asiantuntijuuden ja raportointia varten tarvittavien työkalujen puutteen vuoksi. Käytännössä asiakasmäärän suhteen ei kuitenkaan ole kasvuvaraa, koska suurin osa pk-yrityksistä on jo tilitoimistojen asiakkaita.

Useista aikaisemmista tutkimuksista käy ilmi, että pk-ifrs:n käyttöönotto aiheuttaa lisäkustannuksia muun muassa koulutustarpeiden ja työmäärän lisääntymisen vuoksi. Esimerkiksi Euroopan komission (2010) tutkimus osoittaa, että tilinpäätöksen laatijalle aiheutuu lisäkustannuksia koulutuksesta erityisesti normiston käyttöönottovaiheessa. Tutkimuksen mukaan kustannuksia aiheutuu myös työmäärän lisääntymisestä, koska raportointivaatimukset kaksinkertaistuvat. Ikäheimo ym. (2010) ovat tutkineet asiaa myös tilitoimistojen näkökulmasta ja heidän mukaan tilitoimistoille aiheutuu implementointivaiheessa koulutuksen lisäksi kustannuksia myös järjestelmien päivityksestä. Tämän jälkeen kustannuksia aiheutuu työmäärän kasvusta, mikä puolestaan johtuu liitetietovaatimusten lisääntymisestä ja erillisten verolaskelmien laatimisesta. Haastattelutulokset ovat yhtäläiset aikaisemman tutkimuksen kanssa. Haastateltujen mukaan pk-ifrs:n soveltaminen johtaa kustannusten nousuun, koska suomalaisen käytäntöön verrattuna standardin soveltaminen on raskaampaa ja edellyttää enemmän tietojen keräämistä erityisesti yrityksen johdolta, liitetietovaatimukset ovat laajemmat ja työn automatisoiminen on hankalaa. Kaikki edellä mainitut syyt puolestaan johtavat ajankäytön lisääntymiseen ja kustannusten nousuun. Kustannuksia lisäävät myös uudenlaisen asiantuntijuuden vaatimat koulutustarpeet sekä sääntelypohjan sirpaloitumisesta aiheutuva tehottomuus.

Järvenpää & Länsiluoto (2008) ovat todenneet, että uusien palvelujen hinnoittelu voi olla haastavaa, koska tilitoimistojen asiakkaat eivät ole yleensä halukkaita maksamaan uusista palveluista. Haastateltujen mukaan pk-ifrs:n aiheuttamat kustannukset tullaan kuitenkin

siirtämään asiakashintoihin, kuten Ikäheimon ym. (2010) tutkimuskin osoittaa, sillä standardi lisää sekä työn määrää että asiantuntijuuden tarvetta ja asiakkaat hyväksyvät näihin perustuvat hintojen muutokset. Asiakkaat ymmärtävät, että tilitoimistot pystyvät hoitamaan nämä asiat tehokkaimmin ja parhaiten ja lopulta markkinat varmistavat sen, ettei hintataso nouse liikkaa. Standardin käyttöönotto voikin johtaa kilpailun lisääntymiseen alalla, sillä tilintarkastustoimistot saattavat myös alkaa tehdä pk-ifs-tilinpäätöksiä. Hintojen muutosten lisäksi asiakassopimuksissa on huomioitava, että pk-ifs tuo mukanaan arvionvaraisia eriä ja näihin eriin liittyvät arvioinnit eivät kuulu tilitoimistojen työhön.

Ikäheimon ym. (2010) tutkimus osoittaa, että standardin aiheuttamien lisäkustannusten vuoksi pienten toimistojen ei ole kannattavaa lähteä mukaan pk-ifs:ään, mikäli soveltaminen on vapaaehtoista. Standardin pakollisuus puolestaan johtaa joidenkin pienten toimistojen katoamiseen markkinoilta. Myös Järvenpää & Länsiluoto (2008) ovat todenneet, että pienempien tilitoimistojen ei ole välttämättä mahdollista hankkia ja pitää kaikkea erityisosaamista. Haastatellut henkilöt puolestaan ovat keskenään eri mieltä tilitoimiston koon vaikutuksesta siihen, kannattaako tilitoimiston tarjota pk-ifs-palveluita. Osa on samaa mieltä aikaisemman tutkimuksen kanssa, mutta osa uskoo, että toimiston koolla ei ole mitään merkitystä, sillä korkean tason asiantuntijapalveluita tarjotaan myös pienissä toimistoissa ja pienet toimistot voivat halutessaan erikoistua pk-ifs:ään.

Ikäheimon ym. (2010) tutkimus osoittaa, että pk-ifs:n käyttöönoton vaatimat lisäkustannukset voivat aiheuttaa paineita tilitoimistojen sulautumisiin, jotta voitaisiin hyötyä mittakaavaeduista. Haastattelutulokset puolestaan osoittavat, että vapaaehtoisena standardi ei vaikuta millään tavalla tilitoimistojen sulautumisiin ja pakollisenakin vai osa haastatelluista uskoo sen vauhdittavan jonkin verran sulautumisia. Sen sijaan osa uskoo, että käytännössä pakollisuus johtaa siihen, että moni pienistä tilitoimistoyrittäjistä joutuu lopettamaan toimintansa kokonaan, kuten myös Ikäheimo ym. (2010) ovat todenneet. Osa puolestaan on sitä mieltä, että sulautumisiin vaikuttavat aina muut tekijät eikä pk-ifs vapaaehtoisena tai pakollisena vaikuta sulautumisiin millään tavalla.

Euroopan komission (2010) tutkimuksesta käy ilmi, että yhteinen standardi voi helpottaa sekä kirjanpito- että tilintarkastuspalveluiden liikkumista EU-maissa. Haastatellut henkilöt ovat keskenään eri mieltä pk-ifs:n vaikutuksista tilitoimistojen kasvuun ja kansainvälistymiseen. Osa uskoo pk-ifs:n vauhdittavan tämän suuntaista kehitystä esimerkiksi siitä syystä, että

työmäärä tilitoimistoissa lisääntyy, mikä kasvattaa liikevaihtoa. Osa kuitenkin uskoo, että vaikutukset kasvuun voivat olla jopa negatiivisia, sillä standardin käyttöönotto tarkoittaa asiakkaiden kannalta vääränlaisiin asioihin keskittymistä tilitoimistoissa. Myös vaikutus kansainvälistymiseen voi olla mitätöntä, koska pk-ifrs ei ole oikeasti täysin kansainvälinen ja alan yritykset ovat tähänkin asti kansainvälistyneet eri maiden erilaisesta sääntelystä huolimatta.

Lisäksi haastattelututkimuksessa selvitettiin, mitä muita ongelmia tai haasteita pk-ifrs:n käyttöönotto merkitsee tilitoimistojen liiketoiminnan kannalta. Tulokset osoittavat, että pk-ifrs voi aiheuttaa ongelmia tilitoimistojen liiketoiminnalle, koska standardi vie resursseja pois asiakaslähtöiseltä tilitoimiston liiketoiminnan kehittämiseltä, heikentää tilinpäätösten luotettavuutta, lisää asiakkaiden päätöksentekovastuuta ja hajottaa yhteissäätelyä.

Haastattelututkimuksessa selvitettiin myös, onko pk-ifrs kaiken kaikkiaan mahdollisuus vai uhka tilitoimistojen tulevaisuuden kannalta ja onko standardin käyttöönottoon jo varauduttu tilitoimistoissa. Haastattelutulokset osoittavat, että standardi voi olla sekä mahdollisuus että uhka tai ei erityisesti kumpaakaan. Pk-ifrs voi olla mahdollisuus, koska standardi voi avata uusia markkina-alueita tilitoimistoille, erilaistaa alan yrityksiä ja lisätä niiden yritysten kasvua, jotka ovat valmistautuneet pk-ifrs:ään. Uhkaksi pk-ifrs koetaan esimerkiksi siksi, että standardi tekee tilitoimistoalan asiakkaille vieraaksi ja sitoo tilitoimistojen ajankäytön vääränlaisiin asioihin sekä vie mahdollisesti osan tilitoimistojen työstä isoille konsulttiyrityksille. Sen sijaan haastatellut ovat yksimielisiä siitä, että pk-ifrs:ään ei ole vielä varauduttu, koska sen soveltamisesta ei ole vielä tehty päätöksiä ja toisaalta harva edes uskoo, että standardi otetaan käyttöön.

Toiseksi selvitettiin pk-ifrs:n vaikutuksia tilitoimistojen henkilöstöön. Useat tutkimukset (esim. Euroopan komissio, 2010; Müllerová ym., 2010 ja Ikäheimo ym., 2010) osoittavat, että pk-ifrs:n käyttöönotto vaikuttaa erityisesti kirjanpitäjien työhön. Haastattelutulokset ovat yhtenäiset aikaisemman tutkimuksen kanssa, mutta tuloksissa korostuu, että standardi vaikuttaa ainoastaan tilinpäätöstaitoisten kirjanpitäjien työhön, koska kyseessä on tilinpäätöstä sääntelevä standardi eli rivikirjanpitäjiin standardilla ei ole vaikutusta. Tilitoimiston toiminnan kannalta on myös järkevää, että vain osa henkilöstöstä keskittyy uuteen standardiin ja hankkii siihen tarvittavaa osaamista. Näin osaamisen ylläpitäminen on myös helpompaa. Mikäli vain harvat yritykset ottavat standardin käyttöön, riittänee niitä

palvelevissa tilitoimistoissa, että vain yksi henkilö erikoistuu pk-ifs:ään.

Haaramo & Rätty (2009) ovat todenneet, että ifrs:n soveltaminen vaatii laskentatoimen ammattilaisilta myös uudenlaisen laskenta-ajattelutavan sisäistämistä, koska ifrs:ssä esimerkiksi kirjanpito ja verotus ovat erillään toisistaan toisin kuin Suomessa on tähän asti totuttu. Myös aikaisemmassa tutkimuksessa (esim. Müllerová ym., 2010 ja Nerudová & Bohusová, 2008) todetaan, että pk-ifs:n käyttöönotto vaatii uudenlaisen lähestymistavan omaksumista kirjanpidon ajatteluun, koska pk-ifs:n periaatteet eroavat kansallisesta käytännöstä. Haastattelutulokset ovat yhtenäiset aikaisemman tutkimuksen kanssa, mutta tulokset osoittavat, että vaikutukset ilmenevät myös koulutustarpeiden ja asiantuntijuuden lisääntymisenä sekä palkkojen nousuna. Käytännön työ voi kuitenkin vaikeutua, sillä ifrs-maailmaan siirryttäessä omaehtoinen tiedonhankinta hankaloituu.

Useissa aikaisemmissa tutkimuksissa todetaan, että pk-ifs lisää huomattavasti kirjanpitäjien koulutustarpeita erityisesti standardin käyttöönottovaiheessa (esim. Euroopan komissio, 2010; Müllerová ym., 2010; Ikäheimo ym., 2010 ja Jermakowicz & Gornik-Tomaszewski, 2006). Standardiin on myös odotettavissa muutoksia muutaman vuoden välein, joten käytännössä koulutuksen on oltava jatkuvaa (Jermakowicz & Gornik-Tomaszewski, 2006). Myös haastattelutulokset osoittavat, että pk-ifs:n soveltaminen edellyttää henkilöstön kouluttautumista, koska kyseessä on täysin uusi ja itsenäinen standardi ja tyypillisesti tilitoimistojen työntekijät eivät tunne ifrs-maailmaa. Koulutuksessa painottuvat esimerkiksi analysointitaidot ja kielitaito, mutta sen sijaan standardi ei vaadi järjestelmäpuolen koulutusta. Käyttöönottovaiheen jälkeen standardin soveltaminen vaatii myös nykyistä enemmän jatkuvaa koulutusta, koska pk-ifs muuttuu huomattavasti useammin suomalaisen säännöstöön verrattuna. Tämä ei kuitenkaan ole merkittävä haaste tilitoimistoille, koska alalla on totuttu siihen, että asiat muuttuvat koko ajan ja niiden mukaisesti on aina koulutauduttava. Toisaalta ongelmia voi aiheuttaa se, että tilitoimistot ottavat liian vähän vastuuta henkilöstön kouluttamisesta.

Ikäheimon ym. (2010) tutkimuksesta käy ilmi, että kirjanpitäjät eivät ole tyypillisesti kiinnostuneita ifrs:stä ja tästä johtuen pk-ifs:n oppiminen tulee olemaan suuri haaste juuri kirjanpitäjille, jotta he motivoituisivat opettelemaan normiston. Haastatellut henkilöt ovat keskenään eri mieltä siitä, voiko pk-ifs:stä kiinnostuneiden työntekijöiden löytäminen osoittautua haasteelliseksi. Osa haastatelluista uskoo, että vanhemmat henkilöt eivät ole siitä

kiinnostuneita, kun taas nuoremmat voivat olla enemmän kiinnostuneita, mutta he hakeutuvat muualle töihin. Osa haastatelluista puolestaan toteaa, että tilitoimistoissa on vaikeistakin asioita kiinnostuneita henkilöitä, jotka ottavat uudet haasteet hyvin vastaan ja loppujen lopuksi kaikista muutoksista on tilitoimistoissa aina selvitty eikä pk-ifrs:n uskota olevan ylitsepääsemätön. Sen sijaan suhtautuminen ifrs-maailmaan tilitoimistoissa on negatiivinen lähinnä siitä syystä, että kustannus-hyötysuhde on asiakkaalle olematon ja tästä johtuen siihen liittyvä työ koetaan turhaksi. Tällä hetkellä ifrs-osaajia ei kuitenkaan ole tilitoimistoissa kovinkaan paljoa eikä markkinoilla ylipäättänsä välttämättä riittävästi, joten pk-ifrs:n myötä koko ifrs-maailma tulee suhteellisen uutena asiana tilitoimistoalalle.

Kolmanneksi selvitettiin pk-ifrs:n vaikutuksia tilitoimistojen kirjanpitojärjestelmiin. Ikäheimon ym. (2010) tutkimus osoittaa, että pk-ifrs aiheuttaa uudenlaisia haasteita järjestelmäpuolelle, koska järjestelmien on taivuttava samanaikaisesti sekä ifrs:n että pk-ifrs:n soveltamiseen. Haastattelutulokset ovat osittain ristiriidassa aikaisemman tutkimuksen kanssa, sillä haastateltujen mukaan kirjanpitojärjestelmillä tehdään lähinnä juoksevaa kirjanpitoa ja pk-ifrs sääntelee puolestaan tilinpäätöksiä. Tästä johtuen pk-ifrs aiheuttaa kirjanpitojärjestelmissä muutoksia ainoastaan tilikarttarakenteeseen. Sen sijaan tilinpäätökset tehdään yleensä esimerkiksi Excelissä ja pk-ifrs edellyttää ainoastaan näiden taulukoiden räätälöimistä. Mikäli ohjelmistotalot lähtevät kehittämään sellaisia kirjanpitojärjestelmiä, mistä saadaan pk-ifrs:n mukainen tasekirja ja tase-erittelyt, aiheutuu siitä huomattavat kustannukset ohjelmistotaloille ja edelleen järjestelmien loppukäyttäjille eli tilitoimistoille. Pk-ifrs:n vapaaehtoisuus tarkoittaakin käytännössä sitä, että ohjelmistoyrityksille ei ole kannattavaa lähteä kehittämään tällaisia järjestelmiä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että tutkimustavoite saavutettiin eli tutkimuksessa saatiin selvitettyä pk-ifrs:n vaikutuksia tilitoimistojen työhön Suomessa, mikäli pienet ja keskisuuret yritykset alkavat soveltaa kyseistä standardia. Tutkimuksessa onnistuttiin tuomaan esille nimenomaan tilitoimisto-alan tuntevien henkilöiden näkökulma tutkimusongelmaan, mitä on ylipäättänsä tutkittu vielä vähän. Tutkimus toikin uutta tietoa pk-ifrs:n mahdollisista vaikutuksista tilitoimistojen työhön Suomessa.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita

Kaikissa tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, minkä vuoksi on arvioitava tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi, 2008). Perinteisesti luotettavuutta arvioidaan reliaabeliuden ja validiuden avulla, jotka perustuvat käsitteinä siihen, että tutkija pääsee käsiksi objektiiviseen todellisuuteen ja objektiiviseen totuuteen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa nämä käsitteet saavat kuitenkin hieman erilaiset määritelmät. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuus liitetään aineiston laatuun, mihin puolestaan vaikuttaa tutkijan toiminta koko tutkimusprosessin aikana eli aineiston keruusta aina aineiston käsittelyyn asti. (Hirsjärvi & Hurme, 2008.)

Aineiston keruussa kiinnitettiin erityistä huomioita haastateltavien henkilöiden valintaan, jotta haastatteluista saataisiin kerättyä tutkimusongelman kannalta mahdollisimman paljon relevanttia tietoa. Haastatteluun katsottiin soveltuvan parhaiten henkilöt, jotka tuntevat tilitoimistoalan, ifrs:n ja pk:ifrs:n. Tällaisia henkilöitä osoittautui kuitenkin olevan erittäin vähän, koska tilitoimistoissa ei juuri ole ifrs:ää soveltavia asiakkaita ja pk-ifrs:n soveltaminen ei ole vielä edes mahdollista, joten koko ifrs-maailma on melko tuntematon tilitoimistoalalla. Haastatteluun soveltuvien henkilöiden vähäinen määrä vaikutti puolestaan siihen, että tutkimusta varten suoritettujen haastattelujen määrä on pieni ja lisäksi haastateltujen henkilöiden välillä on huomattavia eroja sekä ifrs- että pk-ifrs-tuntemuksen suhteen. Edellä mainitut tekijät voivat rajoittaa tutkimustulosten yleistettävyyttä. Kaikki haastatellut eivät olleet myöskään tutustuneet haastattelurunkoon etukäteen eli osa haastatteluista kuuli haastattelukysymykset ensimmäisen kerran vasta haastattelutilanteessa. Näin ollen kaikki eivät olleet pohtineet vastauksiaan etukäteen, mikä on voinut vaikuttaa esimerkiksi joidenkin haastateltujen henkilöiden antamaan tiedon määrään.

Toisaalta tutkimustulosten yleistettävyyttä voi parantaa se, että ne haastatellut, jotka työskentelevät edelleen tilitoimistoalalla, työskentelevät hyvin erikokoisissa toimistoissa. Haastattelutulosten luotettavuutta puolestaan pyrittiin parantamaan käsittelemällä tulokset anonymisti. Tämä kerrottiin kaikille haastatelluille henkilöille etukäteen, jotta itse haastattelutilanteessa henkilöt pystyisivät kertomaan vapautuneemmin heidän omia näkemyksiään eikä esimerkiksi heidän edustamiensa organisaatioiden tai yleisesti hyväksytyjä näkemyksiä.

Aineiston käsittelyssä puolestaan kiinnitettiin erityisesti huomiota haastattelujen tarkkaan litterointiin, jotta aineiston analyysi olisi mahdollisimman totuudenmukaista. Tästä johtuen haastattelut pyrittiin litteroimaan mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen ja jokainen haastattelu kuunneltiin useaan kertaan läpi, mikä osaltaan parantaa haastattelutulosten luotettavuutta.

Jatkossa tutkimusta samasta aiheesta on hyödyllistä laajentaa siten, että kerättäisiin suurempi tutkimusaineisto, koska tässä tutkimuksessa aineisto jäi suhteellisen pieneksi, mikä voi heikentää tulosten yleistettävyyttä. Voitaneen olettaa, että viimeistään sen jälkeen, kun standardin soveltamisalasta on tehty päätös Suomessa, tilitoimistoalankin ihmiset kiinnostuvat standardista ja haastatteluun soveltuvien henkilöiden määrä lisääntyy. Mikäli standardi päätetään lopulta ottaa käyttöön myös Suomessa, käyttöönoton jälkeen olisi mielenkiintoista tutkia, kuinka pk-ifrs on käytännössä vaikuttanut tilitoimistojen työhön. Näin pystyttäisiin myös vertailemaan, kuinka ennen pk-ifrs:n käyttöönottoa ja käyttöönoton jälkeen tehtyjen tutkimusten tulokset eroavat toisistaan.

Lisäksi on mielenkiintoista tutkia pk-ifrs:n vaikutuksia tilintarkastajien työhön. Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että tilitarkastustoimistot saattaisivat alkaa jopa kilpailemaan tilitoimistojen kanssa pk-ifrs:n mukaisten tilinpäätösten tekemisessä, joten olisi mielenkiintoista tutkia, miten standardin käyttöönotto todella vaikuttaisi esimerkiksi heidän liiketoimintaan. Lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia pk-ifrs:ää esimerkiksi pk-yritysten tärkeimpien tilinpäätösten käyttäjäryhmien näkökulmasta, kuten omistaja-johtajan tai lainanantajan näkökulmasta. Toisaalta ainakin toistaiseksi tutkimusaineiston kerääminen voi olla haasteellista, koska pk-ifrs on varmasti myös näille sidosryhmille melko tuntematon, koska standardia ei vielä sovelleta käytännössä.

LÄHTEET

Ahvenniemi, J. 2008. "Johdon laskentatoimen palvelut tilitoimistoissa kehittyvät". *Tilisanomat*, No. 3, pp. 58-61.

Bertoni, M. & De Rosa, B. 2010. "The Evolution of Financial Reporting for Private Entities in the European Union". *Työpaperi*, Tammikuu, 31, University of Trento ja University of Trieste.

Daske, H. 2006. "Economic Benefits of Adopting IFRS or US-GAAP – Have the Expected Cost of Equity Capital Really Decreased?". *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 33, No. 3/4, pp. 329-373.

Di Pietra, R., Evans, L., Chevy, J., Cisi, M., Eierle, B. & Jarvis, R. 2008. "Comment on the IASB's Exposure Draft for Small and Medium-Sized Entities". *Accounting in Europe*, Vol. 5, No. 1, pp. 27-47.

Eierle, B. & Haller, A. 2009. "Does Size Influence the Suitability of the IFRS for Small and Medium-Sized Entities? – Empirical Study from Germany". *Accounting in Europe*, Vol. 6, No 1-2, pp. 195-230.

Epstein, Barry J. & Jermakowicz, Eva K. 2008. "IFRS 2008: interpretation and application of international financial reporting standards". Wiley, Hoboken, N.J.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. "Johdatus laadulliseen tutkimukseen". 8. painos, Vastapaino, Tampere.

European Commission. "Small and medium-sized enterprises (SMEs): Sme Definition". http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm, Joulukuu 10, 2010, klo 17:45.

Euroopan Parlamentti. 2010. "Parlamentti haluaa keventää mikroyritysten byrokratiaa". <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20100310IPR70329+0+DOC+XML+V0//FI>, Lokakuu 13, 2010, klo 21:56.

European Commission. 2010. "Summary report of the responses received to the commission's consultation on the international financial reporting standard for small and medium-sized entities".

[http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ifrs/2010-05-](http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ifrs/2010-05-31_ifrs_sme_consultation_summary_en.pdf)

[31_ifrs_sme_consultation_summary_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ifrs/2010-05-31_ifrs_sme_consultation_summary_en.pdf), Syyskuu 28, 2010, klo 14:55.

Evans, L., Gebhardt, G., Hoogendoorn, M., Marton, J., Di Pietra, R., Mora, A., Thinggård, F., Vehmanen, P. & Wagenhofer, A. 2005. "Problems and Opportunities of an International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities. The EAA FRSC's Comment on the IASB's Discussion Paper". *Accounting in Europe*, Vol. 2, No. 1, pp. 23-45.

Fonecta ProFinder B2B.

<http://www.profinderb2b.fi/>, Syyskuu 21, 2010, klo 10:54.

Haaramo, V. 2010. "Pk-yritysten IFRS-tilinpäätösstandardit". *Verotus*, Vol. 3, pp. 331-337.

Haaramo, V. & Rätty, P. 2009. "Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö: IFRS-raportointi". 3. Uudistettu painos, WSOYpro, Helsinki.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. "Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö". Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.

Honkamäki, T. 2009. "Kirjanpitolain ja IFRS for SMEs-standardin eroavaisuuksista". *Tilintarkastus*, No. 5, pp. 68-71.

IASB. "IFRS for SMEs: Project History".

<http://www.ifrs.org/IFRS+for+SMEs/histroy/History.htm>, Lokakuu 28, 2010, klo 09:01.

IASB. 2009. "IASB publishes IFRS for SMEs".

[http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/F4FFF721-62A4-4E02-BCB7-](http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/F4FFF721-62A4-4E02-BCB7-A0BD7A6D4FF8/0/PRIFRSforSMEs.pdf)

[A0BD7A6D4FF8/0/PRIFRSforSMEs.pdf](http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/F4FFF721-62A4-4E02-BCB7-A0BD7A6D4FF8/0/PRIFRSforSMEs.pdf), Lokakuu 13, 2010, klo 22:44.

IFRS Foundation & IASB. 2010.

<http://www.ifrs.org/The+organisation/IASCF+and+IASB.htm>, Lokakuu 13, 2010, klo 22:11.

Ikäheimo S., Ojala H., Riistama V. & Stening E-M. 2009. "IFRS for SMEs - Do we need it? Expert based study in Finland". *Paper presented at the EAA Congress, May 2009, Tampere, Finland.*

Jermakowicz, E. & Gornik-Tomaszewski, S. 2006. "Implementing IFRS from the perspective of EU publicly traded companies". *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol. 15, No. 2, pp. 170-196.

Järvenpää, M. & Länsiluoto, A. 2007. "Yrityksen kasvu haastaa taloushallinnon ja tilitoimiston". *Tilisanomat*, No. 5, pp. 50-54.

Järvenpää, M. & Länsiluoto, A. 2008. "Peruskirjanpitäjästä papiksi ja psykologiksi – taloushallinnon ulkoistaminen haastaa tilitoimiston ja tilintarkastajan". *Tilintarkastus*, No. 1, pp. 29-35.

Larson, R. & Street, D. 2004. "Convergence with IFRS in an expanding Europe: progress and obstacles identified by large accounting firms' survey". *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol. 13, No. 2, pp. 89-119.

Leppiniemi, J. 2003. "IFRS – Johdon käsikirja". WSOY, Helsinki.

Lith, P. 2005. "Taloushallinnon palvelujen kasvuyritykset". *Tilisanomat*, No. 4, pp. 18-23.

Metsämuuronen, J. 2008. "Laadullisen tutkimuksen perusteet". 3. uudistettu painos, International Methelp Ky, Helsinki.

Müllerová, L., Paseková, M. & Hýblová, E. 2010. "Harmonization of financial reporting of small and medium-sized enterprises in the Czech Republic". *Journal of Modern Accounting and Auditing*, Vol. 6, No. 1, pp. 55-64.

Nerudova, D. & Bohusova, H. 2008. "The empirical study of the smes position in the process of ifrs for sme application in the Czech Republic". *Economics and Management*, No. 13, pp. 163-169.

Ojala, M. 2009. ”Hallinnollinen taakka ja kirjanpitosäännösten kehittäminen”. *Tilisanomat*, No. 2, pp. 30-33.

Pacter, P. 2009. ”IFRS for SMEs”.

<http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/0E4E0E5B-4B2F-4B7F-B4FC-CA3E0AC43730/0/0912SMEIreland.pdf>, Lokakuu 13, 2010, klo 22:25.

Quagli, A. 2010. ”How is the IFRS for SME accepted in the European context? An analysis of the homogeneity among European Countries, users and preparers in the European Commission Questionnaire”. *Työpaperi*, Heinäkuu, 14, University of Genoa.

Räty, P. 2005. ”IFRS PK-yrityksen kannalta” teoksessa *Vero-opintopäivät Helsinki, 24.-25.10.2005*. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Helsinki.

Räty, P. 2009. ”Pienten ja keskisuurten yritysten IFRS valmistui – mikä merkitys Suomelle?”. *Tilisanomat*, No. 6, pp. 26-30.

Salmi, I. 2006. ”Mitä tilinpäätös kertoo?”. 4. uudistettu painos, Edita Publishing Oy.

Taloushallintoliitto. 2010. ”Taloushallintoliiton tavoiteohjelma 2011-2015”.

<http://taloushallintoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/bdab819b6eab002773163ce2407985a1/1291901702/application/pdf/620647/Tavoiteohjelma2010web.pdf>, Joulukuu 9, 2010, klo 16:35.

Taloushallintoliitto a. ”Taloushallintoliitto lyhyesti”.

http://www.taloushallintoliitto.fi/taloushallintoliitto/taloushallintoliitto_lyhyesti/, Lokakuu 13, 2010, klo 10:56.

Taloushallintoliitto b. ”Tilitoimistofaktaa”.

<http://www.taloushallintoliitto.fi/media/tilitoimistofaktaa2/>, Lokakuu 13, 2010, klo 23:00.

Tilastokeskus. 2009. ”Yritysten määrä lisääntyi edelleen vuonna 2008”.

http://www.stat.fi/til/syr/2008/syr_2008_2009-11-27_tie_001_fi.html, Lokakuu 23, 2010, klo 22:54.

Troberg, P. 2007. "IFRS and US GAAP. A Finnish Perspective". Talenum, Helsinki.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. "Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi". 1. Painos, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Haastattelut

Henkilö A 10.11.2010.

Henkilö B 12.11.2010.

Henkilö C 12.11.2010.

Henkilö D 1.12.2010.

Henkilö E 3.12.2010.

LIITTEET

Liite 1. PK-IFRS-standardin ja IFRS-standardien välinen yhteys.

PK-IFRS:n osa-alue	IFRS-standardi
1 Pk-yhteisöt	
2 Käsitteet ja periaatteet	Viitekehys, Tilinpäätöksen esittäminen
3-6 Tilinpäätöksen esittäminen, tase, laaja tuloslaskelma ja tuloslaskelma, oman pääoman muutoslaskelma	IAS 1
7 Rahavirtalaskelma	IAS 7
8 Liitetiedot	IAS 1
9 Konsernitilinpäätös	IAS 27
10 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidolliset arviot ja virheet	IAS 8
11-12 Rahoitusinstrumentit: perusrahoitusinstrumentit ja muita rahoitusinstrumentteja koskevat asiat	IAS 32, IAS 39, IFRS 7
13 Vaihdo-omaisuus	IAS 2
14 Sijoitukset osakkuusyhtiöihin	IAS 28
15 Sijoitukset yhteisyrityksiin	IAS 31
16 Sijoituskiinteistöt	IAS 40
17 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	IAS 16
18 Aineettomat hyödykkeet, pl. liikearvo	IAS 38
19 Liiketoimintojen yhdistäminen ja liikearvo	IFRS 3
20 Vuokrasopimukset	IAS 17
21 Varaukset ja ennalta arvaamattomat menot	IAS 37
22 Velat ja oma pääoma	IAS 1, IAS 32
23 Tuotot	IAS 11, IAS 18
24 Julkiset avustukset	IAS 20
25 Vieraan pääoman menot	IAS 23
26 Osakeperusteiset maksut	IFRS 2
27 Omaisuuserien arvonalentumiset	IAS 2, IAS 36
28 Työsuhde-etuudet	IAS 19
29 Tuloverot	IAS 12
30 Valuuttakurssien muuntaminen	IAS 21
31 Hyperinflaatio	IAS 29
32 Raportointikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat	IAS 10
33 Lähipiiriä koskevat tiedot tilinpäätöksessä	IAS 24
34 Erityistoiminnot	IAS 41, IFRS 6
35 Siirtyminen pk-ifs-standardiin	IFRS 1

Lähde: Haaramo, 2010.

Liite 2. Tilinpäätöksen esittäminen.

	IFRS	PK-IFRS	FAS
Tilinpäätöksen osat	Tase, laaja tuloslaskelma, oman pääoman muutoslaskelma, rahavirtalaskelma ja liitetiedot (IAS 1.10).	Vastaa ifrs:ää (IFRS for SMEs 3.17).	Tase, tuloslaskelma ja liitetiedot, rahavirtalaskelma ja toimintakertomus kriteerien täytyessä (KPL 3:1).
Tase	Vähimmäiserittelyt määritelty, ensin esitetään pitkävaikutteisimmat varat ja velat. (IAS 1.54.) Varat jaetaan lyhyt- ja pitkäaikaisiin eriin (IAS 1.60).	Vastaa ifrs:ää likvidisyysjärjestystä lukuun ottamatta; ensin esitetään lyhytvaikutteisimmat varat ja velat (IFRS for SMEs 4.2 ja 4.4).	Tasekaavat annettu, jako vastaaviin ja vastattaviin. Ensin esitetään pitkävaikutteisimmat varat ja velat. Varat jaetaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. (KPA 1:6-7.)
Tuloslaskelma	Laaja tuloslaskelma, vähimmäiserittelyt määritelty (IAS 1.81-82). Satunnaiset erät kielletty (Haaramo & Rätty, 2009).	Vastaa ifrs:ää (IFRS for SMEs 5.2 ja 5.5).	Tuloslaskelmakaavat annettu, ei laajan tuloslaskelman käsitettä. Satunnaiset erät sallittu. (KPA 1:1-5.)
Oman pääoman muutoslaskelma	Oman pääoman muutoslaskelma laadittava, mutta osa vaadituista tiedoista voidaan esittää myös liitetiedoissa (IAS 1.106-1.107).	Oman pääoman muutoslaskelma laadittava (vastaa ifrs:ää (IFRS for SMEs 6.3)) tai kriteerien täytyessä muutokset tuloslaskelman yhteyteen (IFRS for SMEs 3.18).	Tilinpäätös ei sisällä oman pääoman muutoslaskelmaa (KPL 3:1.1).
Rahavirtalaskelma	Esitetään liiketoiminnasta, investoinneista ja rahoituksesta syntyneet rahavirrat (IAS 7.10).	Vastaa ifrs:ää (IFRS for SMEs 7.3).	Laadittava ainoastaan kriteerien täytyessä (KPL 3:1), sisältö vastaa ifrs:ää (KPA 2:1).
Liitetiedot	Tiedot mm. johdon harkinnasta (IAS 1.122) ja arvioihin liittyvistä epävarmuustekijöistä (IAS 1.125).	Vastaa ifrs:ää, mutta vaatimukset ovat vähäisemmät (Haaramo, 2010; IFRS for SMEs 8).	Ei yhtä laajoja liitetietovaatimuksia kuin pk-ifrs:ssä ja ifrs:ssä (Honkamäki, 2009; Haaramo, 2010).

Liite 3. Arvostus- ja jaksotussäännöt: aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus 1.

	IFRS	PK-IFRS	FAS
Aineellisten hyödykkeiden arvostus	Arvostusvaihtoehtoina hankintameno ja uudelleenarvostus (IAS 16.29).	Arvostus vain hankintamenoon (IFRS for SMEs 17.9).	Arvostus vain hankintamenoon (KPL 5:5.1).
Aineellisten hyödykkeiden poistot	Poistetaan vaikutusaikanaan (IAS 16.50).	Poistetaan vaikutusaikanaan (IFRS for SMEs 17.18).	Poistetaan vaikutusaikanaan (KPL 5:5.1).
Aineettomien hyödykkeiden arvostus	Arvostusvaihtoehtoina hankintameno ja uudelleenarvostus (IAS 38.72).	Arvostus vain hankintamenoon (IFRS for SMEs 18.9).	Arvostus vain hankintamenoon (KPL 5:5a.1).
Aineettomien hyödykkeiden poistot	Poistetaan vaikutusaikanaan (IAS 38.97), mutta mikäli vaikutusaika on rajaton, tehdään arvonalentumistesti (IAS 38.107-108).	Poistetaan vaikutusaikanaan (IFRS for SMEs 18.19) tai 10 vuodessa, mikäli vaikutusaika ei määritettävissä (IFRS for SMEs 18.20).	Poistetaan vaikutusaikanaan, max. 5 vuodessa, jollei tätä pidempää poistoaikaa, max. 20 vuotta, voida pitää hyvän kirjanpitotavan mukaisena (KPL 5:5a.2).

Liite 4. Arvostus- ja jaksotussäännöt: aineeton ja aineellinen käyttöomaisuus 2.

	IFRS	PK-IFRS	FAS
Tutkimus- ja kehittämismenot	Tutkimusmenot kirjataan kuluiksi (IAS 38.54), kehittämismenot aktivoitava kriteerien täytyessä (IAS 38.57).	Molemmat kirjataan kuluiksi (IFRS for SMEs 18.14).	Tutkimusmenot kirjataan kuluiksi (KPL 5:8.1), kehittämismenot saadaan aktivoida erityistä varovaisuutta noudattaen (KPL 5:8.2).
Liikearvo	Ei poistoja, tehtävä vuosittainen arvonalentumistestaus (IFRS 3 ja IAS 36).	Poistetaan taloudellisena vaikutusaikanaan tai 10 vuodessa, mikäli vaikutusajan määrittäminen hankalaa (IFRS for SMEs 18.19, 18.20 ja 19.23).	Poistetaan max. 5 vuodessa tai jos vaikutusaika on tätä pidempi, vaikutusaikanaan, kuitenkin max. 20 vuodessa (KPL 5:9.1).
Leasing	Jako rahoitusleasing- ja muihin vuokrasopimuksiin. Rahoitusleasingin omaisuuserä ja sitä vastaava rahoitusvelka kirjataan taseeseen. Muut vuokrasopimukset kirjataan kuluiksi ajankulumisen perusteella. (IAS 17.)	Vastaa ifrs:ää (IFRS for SMEs 20.4, 20.9 ja 20.15).	Kaikki vuokrasopimukset kirjataan kuluiksi ajan kulumisen perusteella (Honkamäki, 2009).
Sijoituskiinteistöt	Arvostus ensimmäisellä kerralla hankintameno, sen jälkeen käypään arvoon (IAS 40).	Vastaa ifrs:ää (IFRS for SMEs 16.5 ja 16.7).	Arvostus hankintameno (KPL 5:5.1).
Arvonalentumiset	Arvonalentumistappiot ja niiden palautukset kirjataan tulosvaikutteisesti. Liikearvon arvonalentumistappiota ei voida palauttaa. (IAS 36.)	Vastaa ifrs:ää (IFRS for SMEs 27).	Ainoastaan pysyvä arvonalentuminen voidaan kirjata (KPL 5:13) eli arvonalentumista ei voida palauttaa (Haaramo & Rätty, 2009).

Liite 5. Haastattelurunko.

Taustatiedot

- Koulutus
- Työkokemus ja -tehtävät
- Nykyinen työtehtävä ja titteli
- Ifrs- ja pk-ifrs-tuntemus

Teema 1. Pk-ifrs:n vaikutus tilitoimistojen liiketoimintaan.

- Vähenevätkö / lisääntyvätkö asiakkaat tilitoimistoissa, mikäli pk-ifrs:n soveltaminen on a) vapaaehtoista, b) pakollista? Onko suuntaus sama sekä pienten että suurten asiakkaiden kohdalla?
- Lisääkö pk-ifrs:n soveltaminen tilitoimistojen kustannuksia? Vaatiiko pk-ifrs:n soveltaminen esimerkiksi asiakaskohtaisesti enemmän aikaa tilitoimistolta verrattuna suomalaisen kirjanpitokäytännön soveltamiseen?
- Vaikuttaako pk-ifrs:n soveltaminen asiakassopimuksiin? Joudutaanko esimerkiksi hinnoittelua muuttamaan?
- Vaikuttaako tilitoimiston koko siihen, onko pk-ifrs:n mukaista tilinpäätöspalvelua kannattavaa tarjota? Onko suurilla tilitoimistoilla etulyöntiasema pienempiin toimijoihin verrattuna?
- Lisääkö pk-ifrs:n käyttöönotto tilitoimistojen sulautumisia?
- Parantaako pk-ifrs:n käyttöönotto tilitoimistojen mahdollisuuksia kasvuun ja kansainvälistymiseen?
- Mitä muita ongelmia / haasteita pk-ifrs:n käyttöönotto merkitsee tilitoimistojen liiketoiminnan kannalta?
- Onko pk-ifrs mahdollisuus vai uhka tilitoimistojen tulevaisuuden kannalta?
- Onko pk-ifrs:n käyttöönottoon jo varauduttu tilitoimistoissa? Jos on, niin miten?

Teema 2. Pk-ifrs:n vaikutus tilitoimistojen henkilöstöön.

- Keiden työhön pk-ifrs:n käyttöönotto vaikuttaa?
- Millä tavalla vaikutukset ilmenevät heidän työssään?
- Minkälaiset ovat heidän koulutustarpeensa?
- Tarvitsevatko pk-ifrs-kirjanpitäjät enemmän jatkuvaa koulutusta verrattuna sellaisiin kirjanpitäjiin, jotka suorittavat vain suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaista kirjanpitoa?
- Voiko pk-ifrs:stä kiinnostuneiden työntekijöiden löytäminen osoittautua haasteelliseksi? Eli henkilöiden, jotka ovat valmiita hankkimaan tarvittavan tietotaidon ja ylläpitämään sitä?
- Onko ifrs-osaajia jo riittävästi markkinoilla?

Teema 3. Pk-ifrs:n vaikutus tilitoimistojen kirjanpito-järjestelmiin.

- Vaativatko kirjanpito-järjestelmät uudistuksia pk-ifrs:n myötä?
- Ovatko mahdolliset uudistukset helposti toteutettavissa vai vievätkö ne paljon aikaa ja resursseja?

Liite 6. Haastatellut henkilöt.

	Koulutus	Työkokemus	Ifrs-tuntemus	Pk-ifrs-tuntemus
A	Ekonomi	Työskennellyt taloushallinnon, tietotekniikan ja henkilöstöhallinnon johtotehtävissä, perustanut 2 omaa tilitoimistoa, kouluttanut, nykyisin päätoimittajana mm. taloushallinnon ammattilaisille suunnatussa lehdessä.	Seurannut ias/ifrs-hanketta alusta lähtien, kirjoittanut aiheesta artikkeleita ja uutisia.	Seurannut hanketta alusta lähtien, kirjoittanut aiheesta artikkeleita ja uutisia.
B	KTM	Työskennellyt talouspäällikkönä, nykyisin taloushallinnon palveluita tarjoavassa organisaatioissa tilitoimistopuolen vetäjänä.	Tilitoimistopuolella muutamia ifrs-asiakkaita ja tutustunut normistoon myös tilintarkastuksen puolella.	Kuullut normistosta.
C	KTM	Työskennellyt tilintarkastusyhteisössä, kontrollerina, nykyisin taloushallinnon palveluita tarjoavassa organisaatiossa.	Tuntee hyvin ifrs:n, soveltanut sitä sekä nykyisessä että aikaisemmissa työtehtävissä.	Kuullut normistosta.
D	Yo-merkonomi, KLT-tutkinto, HTM-tutkinto	Työskennellyt tilintarkastuksen parissa, tilitoimistossa, kouluttanut, kirjoittanut artikkeleita, perustanut oman tilitoimiston, missä nykyisin toimistonvetäjänä.	Perehtynyt ias/ifrs-hankkeeseen alusta lähtien tilintarkastuspuolella.	Tuntee normiston.
E	Ekonomi, OTK	Työskennellyt pankeissa ja rahoitusyhtiöissä pk-yritysten parissa ja eri elinkeinoelämän järjestöissä.	Tuntee kokonaisuuden, mutta ei asiantuntemusta sisällön kannalta.	Tuntee kokonaisuuden, mutta ei asiantuntemusta sisällön kannalta.